

การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

Evaluation of Ecotourism Management of Had Chao Mai National Park Changwat Trang

อติรส หงสตาร์

Atirose Yongstar

วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Master of Public Administration Thesis in Public Administration

Prince of Songkla University

2548

๑

เลขหมู่.....	G1065 E26 036 2548 (ด)	1
Bib Key.....	๒50๑๖๔	
.....	๒.๕. ส.๑. ๒๕๔๘	1

ชื่อวิทยานิพนธ์	การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง
ผู้เขียน	นางสาวศิริส หยงสตาร์
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2547

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยประเมินด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในการดำเนินงาน ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิต

การศึกษานี้มีกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนจำนวน 260 คน นักท่องเที่ยวจำนวน 399 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม กลุ่มที่สอง หน่วยงานภาครัฐและเอกชน กลุ่มที่สาม ผู้ประกอบการ กลุ่มที่สี่ ผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ โดยการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Judgment sampling) การเก็บข้อมูลใช้ทั้งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงลึก โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาจัดระเบียบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลและตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยวิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

การประเมินผลด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปนั้นพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเป็นพื้นที่ที่มีระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ และมีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะมีปะการังและพะยูน ซึ่งเป็นสัตว์สงวนและใกล้จะสูญพันธุ์

ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ มีความสอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนทางด้านบุคลากร งบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และวัสดุอุปกรณ์

ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ ในปัจจุบันมีอยู่ไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงาน ส่วนความต้องการของประชาชน ส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมและให้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการประสานงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในการบริหารจัดการ

ด้านการประเมินกระบวนการ พบว่า ด้านพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีความหลากหลายของระบบนิเวศทางธรรมชาติ ส่วนด้านการจัดการ พบว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม ด้านกิจกรรมและกระบวนการ พบว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการจัดการ คือ มีป้ายแนะนำการปฏิบัติ ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยวและมีป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว มีการให้บริการข้อมูลในด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว และมีการส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว แต่ทางฝ่ายอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมยังขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับประชาชน และนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการคิดตัดสินใจกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยว

ด้านผลผลิต พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว พบว่า มีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 65.4 ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมมากโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล ดังนั้นการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Thesis Title	Evaluation of Ecotourism Management of Had Chao Mai National Park Changwat Trang
Author	Miss Atirose Yongstar
Major Program	Public Administration
Academic Year	2004

Abstract

The objective of this study is to evaluate an eco-tourism management of Had Chao Mai National Park. This study focuses on four aspects including, the surrounding environmental areas, incoming factors for work, work procedure and production.

The subjects of this study were 260 local people, 399 tourists and 4 groups of key informants which were officials at Chao Mai Beach National Park, government and private sectors, business people, formal local leaders and informal local leaders. The subjects were selected by judgement sampling. The data were collected by using a questionnaire and an in-depth interview. The quantitative data were analyzed by percentage and mean and qualitative data were done by content analysis which was in-depth analysis. Data collection from documents and group interviews were arranged and analyzed. The reliability of the data was checked and evaluated by using triangulation.

It revealed that the surrounding environmental areas of Chao Mai Beach National Park are in good condition with a good ecosystem. It is one of the leading tourist attractions. There are beautiful coral reefs and dugongs which are protected animals and have nearly become extinct.

For incoming factors, it was found that the objectives or aims of eco-tourism at Chao Mai National Park and the aims of the strategic plans are in accordance with eco-tourism. However, personnel, budget for work, materials, heavy objects and vehicles are not enough to do work. Most of people want to participate and demanded that the officials at the National Park cooperate with other government offices for better management.

The evaluation of work procedure showed that Chao Mai National Park has beautiful areas and the potential to manage the eco-tourism due to the variety of the ecosystem. For management, it was found that the officials at the National Park are concerned about the natural resources and arranging appropriate eco-activities. For activities and procedures, it was revealed that there are guide signs, signs for garbage, and signs for tourist attractions. There is also tourist information for tourists. The officials also promote knowledge and the value of natural resources and the environment of tourist attractions. However, the officials at the National Park lack a publicity campaign for tourism and cannot raise the awareness of natural conservation for the local people and the tourists. For participation, it showed that most of the people have no participation in sharing new ideas, suggesting for the development of tourist attractions, and decision-making or planning tourism policy.

For production, it was found that the tourists are satisfied including at middle level. It showed that the level of understanding in eco-tourism for the tourists is high. For the participation of the local people it was revealed that most of the people participate including at middle level.

It is recommended there should be cooperation with related offices. The officials should allow the local people and businessmen to take part in managing process including planning, following the plan and evaluating. So, the management of eco-tourism with the participation of the people is the key of eco-tourism.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
รายการตาราง	(10)
รายการภาพประกอบ	(11)
บทที่	
1 บทนำ	1
ปัญหาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	18
2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	20
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	23
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57
แบบแผนการวิจัย	64
เครื่องมือในการวิจัย	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล	67
การวิเคราะห์ข้อมูล	67

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 บริบทของพื้นที่ศึกษา	68
อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	68
ทรัพยากรทางกายภาพและชีวภาพ	69
เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	75
5 ผลการวิจัย	77
การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า	77
การประเมินผลด้านกระบวนการ	89
การประเมินผลด้านผลผลิต	96
6 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	116
สรุปผลการวิจัย	117
อภิปรายผลการวิจัย	127
ข้อเสนอแนะ	132
บรรณานุกรม	136
ภาคผนวก 1 แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	144
ภาคผนวก 2 แบบสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและเอกชน	149
ผู้นำที่เป็นทางการ ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ และผู้ประกอบการ	
ภาคผนวก 3 แบบสอบถามนักท่องเที่ยว	152
ภาคผนวก 4 แบบสอบถามประชาชน	160
ภาคผนวก 5 ตารางการสัมภาษณ์	166
ภาคผนวก 6 ประมวลผลการสัมภาษณ์	169
ประวัติผู้เขียน	188

รายการตาราง

ตาราง	หน้า
1	8
ตัวชี้วัดของการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง	
2	34
ความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวทั่วไปกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
3	58
รายชื่อหมู่บ้าน จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน	
4	61
จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน	
5	62
จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม (ต.ค.2544-ก.ย.2545)	
6	79
ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อวิ ต ป ร ะ ส ง ค ์ ห ร ือ เ ป ้า ห ม า ย ข อ ง ก า ร ท อ ง เ ท ี ย ว เ ช ิง น ิ เว ศ	
7	80
ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อวัตถุประสงค์ ของแผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	
8	82
ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อบุคลากร	
9	83
ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่องบประมาณ	
10	84
ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ	
11	85
ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อการจัดการ ท่องเที่ยว	
12	86
ความคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการ และผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการต่อเจตนาธรรมณ์ของ ประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว	
13	88
ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน และผู้ประกอบการต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว	
14	89
ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐ	

และเอกชน ผู้ประกอบการ และผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
ต่อสิ่งอำนวยความสะดวก

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
15	ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ผู้ประกอบการ ต่อด้านพื้นที่	90
16	ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อการจัดการ	91
17	ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ผู้ประกอบการ และผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ต่อด้านกิจกรรมและกระบวนการ	92
18	ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ผู้ประกอบการ และผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ต่อด้านการมีส่วนร่วม	94
19	สถานภาพส่วนบุคคล	97
20	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	100
21	ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	105
22	ระดับความรู้ความเข้าใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	106
23	สถานภาพส่วนบุคคล	107
24	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	111
25	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการกระจายรายได้	115

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2 หมู่บ้านรอบอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง	59

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความสำคัญของปัญหา

ปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบกับสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง เกิดการเลิกจ้างแรงงานจำนวนมาก รัฐบาลได้เร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยใช้มาตรการต่างๆ ได้แก่ การส่งเสริมรายได้เข้าสู่ประเทศ ทั้งในด้านการส่งออก การลดการนำเข้า นอกจากนี้รัฐบาลยังกำหนดนโยบายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาโดยให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นมาตรการสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน ซึ่งความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชนแล้ว ยังเป็นปัจจัยสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชน อันจะเป็นแนวทางในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของท้องถิ่น (มิสรา สามารถ, 2543 : 1)

การจัดการท่องเที่ยวในอดีตมีแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นหลัก มุ่งแสวงหารายได้จากกระบวนการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542 : 10) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมา โดยเฉพาะปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการจัดการการท่องเที่ยวแบบใหม่ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542 : 89-90) โดยมีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ พื้นที่ท่องเที่ยว การจัดการ กิจกรรมและกระบวนการ และการมีส่วนร่วม ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2545) มีนโยบายการท่องเที่ยวที่เน้นการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเป็นนักท่องเที่ยวที่ดี ให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ ท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Tourism Way to Sustainable Development) และรัฐบาลใช้นโยบายการท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศที่จะให้ท้องถิ่น ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นตนเอง เพื่อเป็นการกระจายรายได้และความเจริญสู่ท้องถิ่น (สาทิศ สุขพงศ์ศรี, 2543 : 1) การกำหนดนโยบายและวางแผนจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เข้าไปในรูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

จากการดำเนินการที่ผ่านมา พบว่า การนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปใช้ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ของประเทศ มีปัญหาอุปสรรคหลัก คือ ปัญหาเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งปัญหานี้หากพิจารณาในแง่ของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถแยกได้เป็นกลุ่มผู้เกี่ยวข้องภายในและภายนอกชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว สรุปได้ว่า ปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชน ได้แก่ ปัญหาความสับสนด้านข้อมูล ความขัดแย้งระหว่างผู้นำการปฏิบัติบางอย่างขัดแย้งกับแนวคิดการอนุรักษ์ ความเข้าใจแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวบ้านมีความแตกต่างกัน บทบาทของ ผู้นำและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อการท่องเที่ยวยังมีน้อย ชาวบ้านบางส่วนไม่สนใจการมีส่วนร่วม และภายนอกชุมชน ได้แก่ หน่วยงานที่รับผิดชอบเร่งดำเนินการโดยที่ชุมชนยังไม่มีความพร้อม นักท่องเที่ยวขาดความสำนึกในแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (นพรัตน์ มุณีรัตน์, 2541 : 1)

จังหวัดตรังเป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคใต้ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดตรังคือ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเล ซึ่งจัดเป็นพื้นที่คุ้มครองรูปแบบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ ระบบนิเวศต่างๆ แลบชายฝั่ง จัดเป็นแหล่งสภาพทางนิเวศที่สลับซับซ้อน มีความหลากหลายและกิจกรรมทางชีววิทยามากที่สุด และนักนิเวศวิทยาให้ความสำคัญว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งที่มีมวลชีวภาพของสิ่งมีชีวิตมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่ดังกล่าวจะพบสังคมของพืช ทั้งพืชน้ำ และพืชบก กับสังคมของสัตว์น้ำและสัตว์บก ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน โดยองค์ประกอบต่างๆ ของระบบนิเวศจะรักษาภาวะสมดุลแห่งธรรมชาติไว้เสมอ (สัมพันธ์ พรหมหอม, 2539 : 1) ในปัจจุบันอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งภายในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

ประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่ หาดปากเมง หาดฉางหลวง หาดสั้น หาดยาว หาดหยงหลิง หาดเจ้าไหม นอกจากนี้ยังมีเกาะอีก 9 เกาะ ได้แก่ เกาะมุกต์ เกาะกระดาน เกาะแหวน เกาะเจ้าเม็ง เกาะปลิง เกาะเจ้าไหม เกาะไหง เกาะเชือก และ เกาะม้า (แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม, 2540-2544 : 45) นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นแหล่งอาศัยของพะยูนซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวน 1 ใน 15 ชนิดที่ใกล้จะสูญพันธุ์ สามารถพบเห็นได้ที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เพราะมีแนวหญ้าทะเลที่อุดมสมบูรณ์ (สัมพันธ์ พรหมหอม, 2539 : 2) จุดสนใจดังกล่าวทำให้สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมสูงมากขึ้น พบว่า ในปี พ.ศ. 2543-2544 มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้น 115,436 คน (ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง, 2543-2544 : 2) ส่งผลให้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของจังหวัดตรัง และชุมชนในพื้นที่บริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมนั้น พบว่า มีกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาธรรมชาติ การตั้งแคมป์ การชมทิวทัศน์ การดูนก/ส่องสัตว์ การเล่นน้ำ/ว่ายน้ำ การปีนเขา/เที่ยวถ้ำ การดำน้ำลึก/น้ำตื้น การล่องเรือแคนู นอกจากนี้ชาวบ้านในพื้นที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำหน้าที่ดูแล พื้นฟู อนุรักษ์หญ้าทะเล และทรัพยากรธรรมชาติ (สุชาติ บรรจงการ, 2544 : 3)

อย่างไรก็ตามจากสภาพการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติทางทะเลเท่าที่ผ่านมาตลอดจนปริมาณความต้องการของคนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว นันทนาการและการประมง ทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกครอบครองพื้นที่ ชายหาด สกปรก การลักลอบตัดไม้บนเกาะ การทำประมงที่ผิดกฎหมาย จนก่อให้เกิดผลกระทบแก่แนวหญ้าทะเล แนวปะการัง ชายหาด และการได้รับอันตรายของพะยูนจากการทำประมง (สัมพันธ์ พรหมหอม, 2539 : 2) ปัญหาที่ตามมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้นส่งผลให้เกิดขยะมูลฝอยที่นักท่องเที่ยวทิ้งลงทะเล และน้ำทะเลพัดมาที่บริเวณหาด ทำให้บริเวณหาดสกปรก นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ขาดจิตสำนึกในเรื่องการท่องเที่ยวทำให้ทรัพยากรชายฝั่งทะเลเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มว่าปัญหาดังกล่าวจะรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอนาคตเป็นอย่างมาก (สุชาติ บรรจงการ, 2544 : 3)

การที่จะแก้ปัญหาลักษณะที่เกิดจากสภาพการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติทางทะเล จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาประเมินผลของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องของการประเมินผลโดยใช้การประเมิน

ผลแบบซิปโมเดล (CIPP Model) คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และ ด้านผลผลิต ซึ่งการประเมินผลจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการปรับปรุงการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อประเมินผลของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยประเมินด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และ ด้านผลผลิต

1. ด้านสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประกอบด้วย
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
 - 1.2 ทรัพยากรทางกายภาพและชีวภาพ
 - 1.3 เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
2. ด้านปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในการดำเนินงาน ประกอบด้วย
 - 2.1 วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.2 วัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
 - 2.3 บุคลากร
 - 2.4 งบประมาณ
 - 2.5 วัสดุ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ
 - 2.6 การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.7 เจตนาของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว
 - 2.8 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.9 สิ่งอำนวยความสะดวก
3. ด้านกระบวนการดำเนินงานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน ประกอบด้วย
 - 3.1 ด้านพื้นที่
 - 3.2 ด้านการจัดการ
 - 3.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ
 - 3.4 ด้านการมีส่วนร่วม
4. ด้านผลผลิตของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย

- 4.1 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
- 4.2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว
- 4.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
- 4.4 การกระจายรายได้

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
2. ทำให้ทราบปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในการดำเนินงาน
3. ทำให้ทราบกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม
4. ทำให้ทราบผลผลิตจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลภาคสนามในช่วงเดือนเมษายน - พฤศจิกายน พ.ศ. 2546

ขอบเขตของการวิจัย

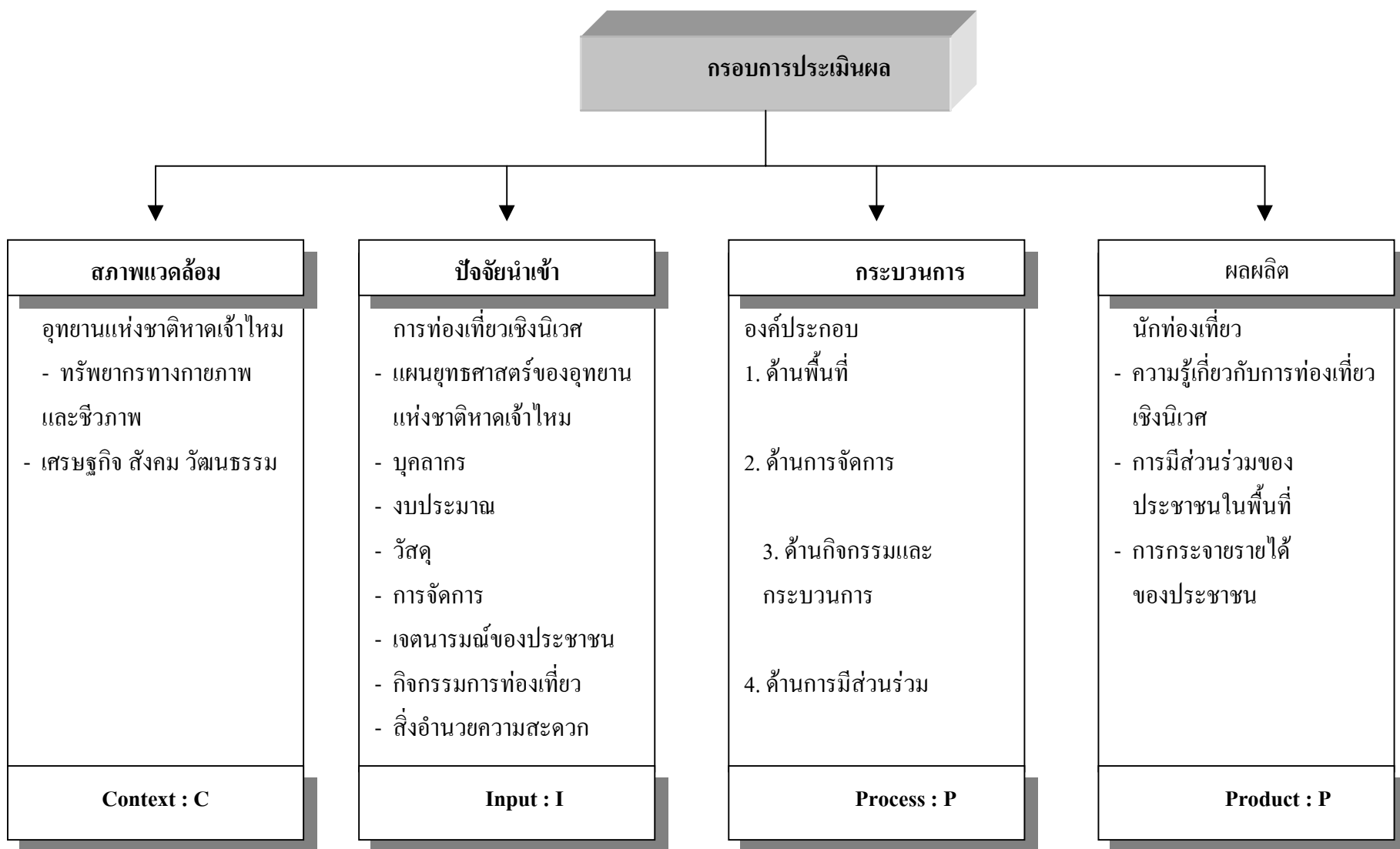
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ซึ่งกำหนดขอบเขตการศึกษาด้านต่างๆ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จ.ตรัง
2. ขอบเขตด้านประชากร เป็นการศึกษากลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ
 - 2.1 ประชาชน
 - 2.2 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
 - 2.3 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.4 ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.5 นักท่องเที่ยวชาวไทย
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นศึกษาการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ใน 4 ด้าน
 - 3.1 การประเมินสภาพแวดล้อม
 - 3.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า
 - 3.3 การประเมินกระบวนการ

3.4 การประเมินผลผลิต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดในการวิจัย การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง โดยนำรูปแบบการประเมินผลแบบชิปโมเดล (CIPP Model) มาเป็นเครื่องมือในการประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม สามารถนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ตามภาพประกอบ 1 และจากกรอบแนวคิดการวิจัย สามารถอธิบายตัวชี้วัดการวิจัยได้ตามตาราง 1

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยสามารถอธิบายตัวแปรอิสระและตัวชี้วัด ตามตาราง 1
 ตาราง 1 ตัวชี้วัดของการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง
 ประเด็นการประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด (Indicators)	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
ประวัติความเป็นมา ของอุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม	ระยะเวลาการจัดตั้ง	- เอกสารทางราชการ - ภาพถ่ายในอดีต/ภาพถ่ายปัจจุบัน	แบบบันทึกย่อ	การศึกษาเอกสาร
ทรัพยากรทางกายภาพ และชีวภาพ	- ลักษณะที่ตั้ง - อาณาเขตติดต่อ - ลักษณะภูมิประเทศ - ลักษณะภูมิอากาศ - ปริมาณน้ำฝน - การคมนาคม	- ที่ทำการอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม - แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง (พ.ศ.2540 – 2544) 5 ปี - เอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องในอดีตจนถึง ปัจจุบัน - ภาพถ่ายในอดีต/ภาพถ่ายปัจจุบัน	แบบบันทึกย่อ	การศึกษาเอกสาร
เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	- ศาสนา - ประเพณี - การประกอบอาชีพ	- แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง (พ.ศ.2540 – 2544) 5 ปี - เอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องในอดีตจนถึง ปัจจุบัน	แบบบันทึกย่อ	การศึกษาเอกสาร

ประเด็นการประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด (Indicators)	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	วัตถุประสงค์/เป้าหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	- เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม - แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง (พ.ศ.2540 – 2544) 5 ปี	- แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกชนิดกึ่งโครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถามชนิดกึ่งโครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง	- สัมภาษณ์เชิงลึก - การบันทึก - การศึกษาเอกสาร
แผนกลยุทธ์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	วัตถุประสงค์เป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	- เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม - แผนยุทธศาสตร์	- แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกชนิดกึ่งโครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถามชนิดกึ่งโครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง	- สัมภาษณ์เชิงลึก - การบันทึก - การศึกษาเอกสาร
บุคลากร	ปริมาณและคุณภาพของบุคลากร	- เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม - แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมจังหวัดตรัง (พ.ศ.2540–2544) 5 ปี	- แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกชนิดกึ่งโครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถามชนิดกึ่งโครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง	- สัมภาษณ์เชิงลึก - การบันทึก - การศึกษาเอกสาร

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด (Indicators)	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
เงิน	งบประมาณ	- เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	- แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกชนิดกึ่งโครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถามชนิดกึ่งโครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง	- สัมภาษณ์เชิงลึก - การบันทึก
วัสดุ/อุปกรณ์/ ครุภัณฑ์/ ยานพาหนะ	ปริมาณและคุณภาพของวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ	- เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม - แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง (พ.ศ.2540 – 2544) 5 ปี	- แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกชนิดกึ่งโครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถามชนิดกึ่งโครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง	- สัมภาษณ์เชิงลึก - การบันทึก - การศึกษาเอกสาร

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด (Indicators)	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
การจัดการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การวางแผนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 2. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน 3. การพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ 4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 5. การจัดระบบข้อมูล ข่าวสาร 6. กำหนดมาตรฐานการป้องกัน และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว 7. การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุมและการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม - แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง (พ.ศ.2540-2544) 5 ปี 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก ชนิดกึ่งโครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถาม ชนิดกึ่งโครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง 	<ul style="list-style-type: none"> - สัมภาษณ์เชิงลึก - การบันทึก
เจตนาธรรม ของประชาชน	เจตนาธรรมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานภาครัฐและเอกชน - ผู้ประกอบการ - ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก ชนิดกึ่งโครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถาม ชนิดกึ่งโครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง 	<ul style="list-style-type: none"> - สัมภาษณ์เชิงลึก - การบันทึก - การสังเกต

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด (Indicators)	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
กิจกรรมการท่องเที่ยว	ประเภทของกิจกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม - หน่วยงานภาครัฐและเอกชน - ผู้ประกอบการ - ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก - ชนิดกึ่งโครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถาม - ชนิดกึ่งโครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป 	<ul style="list-style-type: none"> - สัมภาษณ์เชิงลึก - การบันทึก
สิ่งอำนวยความสะดวก	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร - ป้ายสื่อความหมายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และประชาชน - บ้านพัก จุดกางเต็นท์พักแรม - ถึงขยะ - ที่จอดรถ - ห้องน้ำ - โทรศัพท์ - การบริการอาหารและเครื่องดื่ม 	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม - หน่วยงานภาครัฐและเอกชน - ผู้ประกอบการ - ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก - ชนิดกึ่งโครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถาม - ชนิดกึ่งโครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป 	<ul style="list-style-type: none"> - สัมภาษณ์เชิงลึก - การบันทึก - การสังเกต

ประเด็นการประเมินผลด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด (Indicators)	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
1. ด้านพื้นที่	<ol style="list-style-type: none"> 1. แหล่งท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น 2. ความหลากหลายของระบบนิเวศ 3. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม 5. ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 6. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว 7. ความสมบูรณ์ของธรรมชาติ 8. ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว 	- เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก - ชนิดกิ่ง โครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถาม - ชนิดกิ่ง โครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป 	<ul style="list-style-type: none"> - สัมภาษณ์เชิงลึก - การสังเกต - การบันทึก

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด (Indicators)	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ด้านการจัดการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม 2. การจัดที่พักอาศัยของบุคลากร/เจ้าหน้าที่ และที่พักตั้งแคมป์สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม 3. ป้ายถ่ายทอดความรู้เชิงนิเวศให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชน จุดท่องเที่ยวต่างๆ 4. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น บ้านพัก ห้องน้ำ อาหาร และเครื่องดื่มนักท่องเที่ยว 5. การกำหนดเขตไว้สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยว แต่ละประเภท เช่น เขตสำหรับ พื้นที่กางเต็นท์ พื้นที่จอดรถ เส้นทางและกิจกรรม ชมธรรมชาติ 6. การจัดถังขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว 7. ศูนย์บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว 8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว 9. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 10. การจัดเส้นทางคมนาคม ความสะดวกในการเข้าถึงและเดินทางออก ณ แหล่งท่องเที่ยว 	<p>- เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม</p>	<p>- แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก ชนิดกึ่งโครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถามชนิดกึ่งโครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง</p>	<p>- สัมภาษณ์เชิงลึก - การสังเกต - การบันทึก</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด (Indicators)	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว 2. ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว 3. ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว 4. การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น 5. การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 6. การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 7. การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว 8. ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม - หน่วยงานภาครัฐและเอกชน - ผู้ประกอบการ - ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกชนิดกึ่งโครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถามชนิดกึ่งโครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง - กล้องถ่ายรูป 	<ul style="list-style-type: none"> - สัมภาษณ์เชิงลึก - การสังเกต - การบันทึก

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด (Indicators)	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ด้านการมีส่วนร่วม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 2. การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3. การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4. ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ 5. การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว 6. ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจและกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยว 7. การแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม - หน่วยงานภาครัฐและเอกชน - ผู้ประกอบการ - ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกชนิดกึ่งโครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถามชนิดกึ่งโครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง 	<ul style="list-style-type: none"> - สัมภาษณ์เชิงลึก - การสังเกต - การบันทึก

ประเด็นการประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P)

ตัวแปร	ตัวชี้วัด (Indicators)	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
ความพึงพอใจ	- ระดับของความพึงพอใจ 4 ด้านของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม	นักท่องเที่ยว	แบบสอบถาม	การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ สอบถาม
ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	นักท่องเที่ยวมีความรู้ ความ เข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	นักท่องเที่ยว	แบบสอบถาม	การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ สอบถาม
การมีส่วนร่วม	ระดับของการมีส่วนร่วม	ประชาชนทั่วไป	แบบสอบถาม	การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ สอบถาม
การกระจายรายได้	รายได้ของผู้ประกอบการ	ผู้ประกอบการ	- แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกชนิดกึ่ง โครงสร้าง - แบบบันทึกย่อตามแนวคำถามชนิดกึ่ง โครงสร้าง - เทปบันทึกเสียง	- สัมภาษณ์เชิงลึก - การบันทึก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การตอบสนองความจำเป็นของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความสามารถในการตอบสนองความจำเป็นของคนในรุ่นอนาคต
2. นักท่องเที่ยวชาวไทย หมายถึง บุคคลที่เดินทางมาจากท้องถิ่นของตนเอง ไปยังท้องถิ่นอื่นชั่วคราว เพื่อหาความเพลิดเพลิน ประสบการณ์ ความรู้จากท้องถิ่นที่ตนไปเที่ยว
3. ประชาชนในพื้นที่ หมายถึง ประชาชนที่มีอายุ ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 6 เดือน
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หมายถึง เจ้าหน้าที่ส่วนราชการผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีความรับผิดชอบในกิจกรรมโครงการหรือกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง หอการค้าจังหวัดตรัง และศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดตรัง
5. ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ หรือมีประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ ของชุมชน หรือเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ในที่นี้หมายถึง เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ
6. ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอันเป็นที่ต้องการในการดำเนินงานของกลุ่ม และสามารถนำความรู้ที่ช่วยให้อุปสรรคบรรลุวัตถุประสงค์ได้ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งประเภทของผู้นำออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ
 - 6.1 ผู้นำที่เป็นทางการ หมายถึง ผู้นำที่มีการแต่งตั้ง เลือกตั้งหรือคัดเลือกอย่างเป็นทางการ เป็นที่ยอมรับของสมาชิกส่วนใหญ่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น
 - 6.2 ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ หมายถึง ตัวแทนของชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน โดยที่ไม่มีตำแหน่งทางราชการใดๆ หรือ ผู้นำที่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกแต่ไม่มีการเลือกตั้ง แต่งตั้ง หรือคัดเลือกจนปรากฏผลออกมาเด่นชัด ได้แก่ ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน
7. การกระจายรายได้ หมายถึง การที่ผู้ประกอบการในชุมชนมีรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม
8. บุคลากร หมายถึง บุคลากรของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
9. งบประมาณ หมายถึง งบประมาณที่ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวหรือส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว

10. วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะที่ใช้ในการปฏิบัติงานของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
11. เจตนารมณ์ของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง ความต้องการของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว
12. กิจกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่มีอยู่ในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ
13. สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จัดบริการให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง “การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากตำรา เอกสารและงานวิจัยเพื่อเป็นพื้นฐาน แนวทางในการวิจัยและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
 2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 3. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล
 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism)

งานวิจัยนี้ต้องการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง และเพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการศึกษาดังกล่าว จึงศึกษาแนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ได้แก่ ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

พรหมเมธ นาคมทอง (2539 : 29) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยที่มิมีการป้องกันและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวแบบนี้ หมายถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย

บุญเลิศ จิตวัฒนา (2542 : 8) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่สามารถรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนอย่างเพียงพอ แต่มี

ผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืน และมีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างดีเยี่ยม ซึ่งการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย

ราโพพรรณ แก้วสุริยะ (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคมโดยการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอันมีคุณค่าอย่างรอบคอบและชาญฉลาด ก่อประโยชน์สูงสุดในระยะยาวนานที่สุด เกิดปัญหาผลกระทบน้อยที่สุด ขณะเดียวกันคุณภาพของทรัพยากรจะต้องดีขึ้นแม้ว่านักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นก็ตาม

1.2 หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

นำชัย ทนุผล (2543 : 15-16) กล่าวว่าหลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในการบริหารจัดการเพื่อให้ประสบความสำเร็จนั้นมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

- 1.2.1 การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญ
- 1.2.2 การลดการบริโภคที่มากเกินไป และการลดของเสีย จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว
- 1.2.3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว

1.2.4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

1.2.5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาด้านราคา และคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลาย

1.2.6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยรวมแต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

1.2.7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกันรวมทั้งร่วมแก้ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

1.2.8. การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดแทรกความคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับบริการการท่องเที่ยว

1.2.9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

1.2.10. การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว

บุญกร พรหมมาโนช (2541 : 61) ได้เสนอแนวทางสำคัญเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว คือให้ความสำคัญกับ “คน” มากกว่ารายได้ ต้องมองคนเป็นเป้าหมายหลักในการจัดการการท่องเที่ยว “คน” ในที่นี้หมายถึง คนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่

1. ผู้ให้บริการ ดูว่าเขามีรายได้ดีขึ้นหรือไม่ มีความรู้เพิ่มมากขึ้นหรือไม่ โอกาสขยายงานในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเองและครอบครัวเพิ่มมากขึ้นหรือไม่

2. นักท่องเที่ยว ควรได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว ได้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รับความปลอดภัย ได้ความรู้เพิ่มมากขึ้น

3. คนในท้องถิ่น ควรได้รับประโยชน์จากรายได้การท่องเที่ยว สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข โดยการท่องเที่ยวไม่ไปทำลายระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นย่อมเกิดผลดีกับชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ ชุมชนเกิดความร่วมมือในการดำเนินงาน การพัฒนาตามแผนงานอย่างเป็นระบบ โดยตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ชุมชนต้องมีรายได้เกิดขึ้น เกิดการหมุนเวียนด้านเศรษฐกิจ ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคม และสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรจะได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

งานวิจัยนี้ต้องการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรังและเพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการศึกษาดังกล่าว จึงทำการศึกษานโยบาย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ที่มาของแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แลกเปลี่ยนควิเบกว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นโยบาย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ที่มาของแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือ (Ecotourism) นั้นเป็นศัพท์เทคนิคที่นักวิชาการในวงการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคิดขึ้นมา เมื่อปี พ.ศ. 2529 เพื่อเป็นแนวทางการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เพราะในช่วงเวลานั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของโลกและของไทยได้มีการขยายตัว และเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจะมุ่งเน้นผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายลง สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวเสื่อมโทรม เกิดปัญหาสังคม และภาพพจน์ทางการท่องเที่ยวของประเทศตกต่ำลง การจัดการการท่องเที่ยวโดยทั่วไปมักจะประสบปัญหาที่สวนทางกันระหว่างการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมกับการพัฒนาอยู่เสมอ

ในการประชุมคณะกรรมการการค้าโลก (WTO) ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ได้จัดการประชุมที่เซี่ยงไฮ้ ระหว่างวันที่วันที่ 1-3 มีนาคม 2547 ซึ่งผลการประชุมครั้งนี้คณะกรรมการการค้าโลกได้มีการปรับเปลี่ยนคำนิยามของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนใหม่ โดยให้ความสำคัญในประเด็นความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและสอดคล้องกับกระแสโลกที่มุ่งแก้ไขปัญหาความยากจน

ซึ่งคำนิยามของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น จะต้องสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวแต่ละประเภทที่มีเป้าหมายแตกต่างกัน โดยหลักพื้นฐานของความยั่งยืนนั้นจะหมายถึง ความคาดหวังในการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้ความยั่งยืนในระยะยาวนั้นมี 3 มิติ ดังนี้

1. การท่องเที่ยว จะต้องมุ่งในเชิงการรักษาระบบนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อให้ทรัพยากรเหล่านั้นสืบทอดไปยังลูกหลาน
2. การท่องเที่ยว จะต้องรักษาศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม ของชุมชน ให้สืบทอดไปสู่รุ่นลูกหลาน และเผยแพร่วัฒนธรรมชุมชนให้เป็นที่เข้าใจ
3. การท่องเที่ยว จะต้องตอบสนองเศรษฐกิจ โดยให้ชุมชน หรือทุกๆ กลุ่มที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว มีการจ้างงานและรายได้ที่มั่นคง โดยเฉพาะการนำไปสู่การบรรเทาปัญหาความยากจน

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จำเป็นที่จะต้องใช้การมีส่วนร่วมของทุกๆ ฝ่าย และภาคการเมืองที่มั่นคงที่สามารถระดมการมีส่วนร่วมจากทุกๆ ฝ่ายได้ ความสำเร็จของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น คือ ความต่อเนื่องของกระบวนการที่มีการควบคุมผลกระทบและมีการใช้มาตรการป้องกันต่างๆ ถ้าหากจำเป็น

การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น จะต้องรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ ความรู้ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ และต้องสร้างจิตสำนึกในประเด็นความยั่งยืนและส่งเสริม สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (<http://www.world-tourism.org/sustainable/concepts.htm>)

จากมิติทั้ง 3 ด้านข้างต้น ของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) ซึ่งมีหลักการที่สำคัญคือ “Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs” คือ การตอบสนองความจำเป็นของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความสามารถในการตอบสนองความจำเป็นของคนในรุ่นอนาคต (Thaddeus C Trzyna , 1995 : 43) และนอกจากนี้การพัฒนาที่ยั่งยืน มีการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ทั้งระบบนิเวศ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมท้องถิ่น คำนึงถึงประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ คำนึงถึงการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้และประสบการณ์ต่อนักท่องเที่ยวด้วยความปลอดภัย คำนึงถึงการมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ท้องถิ่น ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด คือ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

2.2 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่รูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ซึ่งสอดคล้องกับบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2539 : 54) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจโดยการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่คู่สังคมมนุษย์และก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น และมุ่งให้เกิดการดูแลสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว จากช่วงเวลาที่ผ่านมามีการหาศัพท์ภาษาไทยแทนคำว่า Ecotourism มากมายหลายคำ เช่น นิเวศสัญจร การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ การท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น ต่อมาได้มีการนำเสนอให้ ราชบัณฑิตยสถานพิจารณาศัพท์บัญญัติที่เหมาะสมเป็นภาษาไทย คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ถูกตั้งตามหลักภาษาที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณและสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น ในส่วนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้เลือกใช้ คำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นภวรรณ ฐานะกาญจน (2545 : 6) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาจากภาษาอังกฤษว่า “Ecotourism” ซึ่งเป็นคำผสมกันระหว่างคำว่า “Ecology” แปลว่า นิเวศวิทยา ซึ่งหมายถึง ศาสตร์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม กับคำว่า “Tourism” แปลว่าการท่องเที่ยว

ภราดร พยัมิเชียร (2539 : 5) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น มีขอบเขตซึ่งจำกัดโดยรูปแบบและสถานที่ ตลอดจนในเรื่องกลุ่มนักท่องเที่ยว

วรรณพร วนิชชานุกรและคณะ (2541 : 4) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่มุ่งให้ศึกษาสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและมีการทำลายสภาพแวดล้อม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ประเพณีน้อยที่สุด ซึ่งจะเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนอย่างสม่ำเสมอในระยะยาว นอกจากนี้ชุมชนในท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจควบคุมและดำเนินการ ตลอดจนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542 : 2-51) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบใน

แหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศโดยมีกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

เอลิซาเบท บู (Elizabeth Boo, 1990 : 87-100, อ้างถึงใน นพรัตน์ มุณิรัตน์, 2541 : 20) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีรายได้ สำหรับการดูแลรักษาพื้นที่ การสร้างงานในชุมชนหรือท้องถิ่นและการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

แฮกเตอร์ ซีบาลอส-ลาซูเริน (Hector Ceballos-Lascurain, 1990 : 87-100, อ้างถึงใน กรุณา เศษาคิวส์ ณ อยุธยา, 2538 : 58) แห่งสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources-IUCN) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณและสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น นอกจากนี้แฮกเตอร์ ยังกล่าวอีกว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กำลังขยายตัวอย่างกว้างขวางทั่วโลก จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาเชิงนิเวศ (A Mode & Eco-development) ซึ่งนำเสนอวิธีการที่เหมาะสมและได้ผลในการปรับปรุงด้านสังคมและเศรษฐกิจสำหรับประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับการอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของโลก

จากนิยามความหมายข้างต้น สามารถสรุปสาระสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกี่ยวข้องกับพื้นที่ธรรมชาติและอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย โดยจะมุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติ หรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ไม่ใช่เน้นการเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายหรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังจะเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวกด้วย

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้จะมุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติ หรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวซึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษา ชื่นชม และ การทำความเข้าใจธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่รวมถึงวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี โดยมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์สภาพเดิมของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวให้กับท้องถิ่นของตน เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.3 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และ (3) การมีส่วนร่วมของชุมชนและการกระจายรายได้ ไม่ว่าจะมีการวางแผนและจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ใดก็ตาม วัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการจะต้องได้รับการพิจารณาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ สาระสำคัญของวัตถุประสงค์ดังกล่าวมีดังนี้ (กิตติวัฒน์ รัตนดิถก ณ ภูเก็ต, 2541 : 40)

2.3.1 การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หากธรรมชาติและระบบนิเวศได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตามโอกาสที่ธรรมชาติและระบบนิเวศเหล่านั้นจะเสื่อมโทรมลงหรือถูกทำลายโดยคุณค่าไป ดังนั้นการให้ความรู้ ความเข้าใจ หรือการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนเกี่ยวกับความจำเป็นในการปกป้องรักษาธรรมชาติแวดล้อมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้คงอยู่ สนองความต้องการของคนทั่วไปจึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำนอกจากนี้การสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ยังรวมไปถึงบุคคลกลุ่มอื่นๆ เช่น ประชาชนในท้องถิ่น มักคุเทศก์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย เป็นต้น วิธีการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์มีหลายรูปแบบ แต่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นมักจะเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติ (Interpretation programs) เช่น การจัดให้มีศูนย์สื่อความหมายธรรมชาติ (Interpretive center) ในแหล่งท่องเที่ยว จัดให้มีเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษารียนรู้ จัดให้มีนิทรรศการ แผ่นป้ายบรรยายตามบริเวณหรือจุดท่องเที่ยวต่างๆ จัดให้มี

เส้นทางเดินเท้า หรือทางเดินป่าที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ ธรรมชาติหลากหลายแก่ผู้มาเยือน รวมไปถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและนิเวศวิทยาของสิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวพบเห็น

2.3.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบแรกโดยตรง กล่าวคือ นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆ และสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติ ตลอดจนแหล่งธรรมชาติที่ยากลำบากต่อการเดินทาง และมักจะไม่สนใจสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การเดินทางท่องเที่ยวแบบชายหาดที่ต้องพักตามรีสอร์ตหรือโรงแรมหรูๆ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงต้องการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติแวดล้อมมากกว่า ดังนั้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงต้องพิจารณาถึงการจัดให้มีการสื่อสารความหมายธรรมชาติ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่างๆ ทั้งในระดับกว้างและระดับลึก ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยวและได้รับความพึงพอใจกลับไป

2.3.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

สภาพทางเศรษฐกิจและชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ภายในและรอบๆ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติ ควรได้รับการพิจารณาให้เป็นวัตถุประสงค์หรือองค์ประกอบที่สำคัญของการส่งเสริมและจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาวมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความอยู่รอดของธรรมชาติ ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม อันจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น

การที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวทางดังกล่าวไปใช้เป็นกรอบใน ส่วนการประเมินผลผลิตตามซีพีโมเดล (CIPP Model) ของการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

นอกจากนี้ ธรณี เอ็มพันธุ์ และ สุรเชษฐ์ เชมมาส (2539 : 4-5) ได้เน้นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อยู่ใกล้ชิดกับพื้นที่อนุรักษ์ และมีความคาดหวังที่จะได้รับสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปตัวเงินหรือไม่ก็ตามย่อมเป็นเครื่องช่วยผูกพัน

มนุษย์กับทรัพยากร ซึ่งช่วยทำให้ทรัพยากรธรรมชาติได้มีการใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน และการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม และเมื่อคนในท้องถิ่นเกิดความเข้าใจ ช่างซึ่งในทรัพยากรท้องถิ่นที่หารายได้ให้แก่ประชาชนท้องถิ่นนั้นๆ ได้มากพอที่จะช่วยให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาคือเกิดการวางแผนและรักษาทรัพยากร โดยจะนำมาซึ่งการพัฒนาทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นและการพัฒนาที่ยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อสร้างผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งหมายถึงถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย ในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มตั้งแต่ประชาชน จนถึงองค์กรปกครองท้องถิ่น และอาจรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542 : 2-46) ซึ่งสอดคล้องกับออร์พินท์ สุทธิพันธ์ (2533 : 13-14) ได้กล่าวว่าขั้นตอนการมีส่วนร่วมมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมคิด คือ ร่วมประชุมปรึกษาหารือในปัญหา และการกำหนดกิจกรรม วิธีการดำเนินงานเพื่อให้กิจกรรมได้ผลตามวัตถุประสงค์
2. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ คือ เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือ ต้องร่วมการตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด
3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามกิจกรรม คือ เข้าร่วมในกิจกรรมตามวิถีทางและเป็นแนวทางให้เป็นที่พอใจตามแผนที่วางไว้
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ร่วมในการรับผลประโยชน์อันเกิดจากผลของกิจกรรมหรือการดำเนินงานของสมาชิกเอง
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ร่วมในการประเมินผลการทำงานของตน กลุ่ม และประเมินสถานการณ์ภายนอกด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอกชน และผู้ประกอบการ ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การมีส่วนร่วมคิด (2) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามกิจกรรม (4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2.4 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538 : 7-8, อ้างถึงใน นิพล เชื้อเมืองพาน, 2542 : 19-20) กล่าวถึงหลักการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ มี 8 ประการ ดังนี้ (1) มีพื้นฐานอยู่บนธรรมชาติ วัฒนธรรม และชุมชน (2) มีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน (3) คำนึงถึงสังคมวัฒนธรรม (4) ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น (5) คนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ (6) คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม (7) แหล่งท่องเที่ยวเป็นของแท้ดั้งเดิม (8) นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2542 : 5) กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม
2. ก่อให้เกิดประโยชน์ระยะยาวต่อทรัพยากร ชุมชนในท้องถิ่นและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเอง โดยรายได้ส่วนหนึ่งควรย้อนกลับไปสู่การอนุรักษ์
3. จัดประสบการณ์ให้การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมสภาพสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว โดยควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมของตนเองต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว
4. ในการสร้างหรือจัดการใดๆ ควรยอมรับข้อจำกัดที่ดำรงอยู่ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว หากต้องมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง ควรเป็นไปเพื่อพัฒนาทัศนียภาพของท้องถิ่น การลงทุนทางด้านกรท่องเที่ยวควรมุ่งเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น
5. ควรให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งการวางแผนตัดสินใจ ดำเนินการ และควบคุม มิใช่ปล่อยให้พวกเขาเป็นเพียงเป้าหมายของการท่องเที่ยว และยอมให้ บุคคลภายนอกมาคิดและตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียว เพราะทิศทางจะไม่เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
6. ควรมีการทำธุรกิจที่ถูกต้องเหมาะสม มีมัลคูเทศ์ที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง
7. มีการจัดการและควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและไม่เกินขีดความสามารถที่ชุมชนในท้องถิ่นและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้

วรรณา วงษ์วานิช (2539 : 74) ให้นิยามการท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้และความเข้าใจในธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยยึดหลักการแห่งการเคารพซึ่งศักดิ์ศรีของระบบนิเวศวิทยาและ

เพื่ออำนวยความสะดวกและโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ ซึ่งหลักการในการปฏิบัติเบื้องต้นในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีดังนี้

1. มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศก่อน ส่วนการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศนั้น จะต้องเหมาะสมกับระบบสาธารณูปโภคที่รองรับเป็นสำคัญ
2. ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่
3. ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) ทุกๆ ด้าน ทั้งด้านของจำนวนนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว ชุมชน และสภาพแวดล้อมโดยรอบ
4. มุ่งใช้วัสดุและผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น
5. เน้นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นโดยมุ่งประโยชน์ในระยะยาวของชุมชน
6. คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมนั้นเป็นคุณค่าที่มีอยู่ในตัวเอง จึงมีคุณค่ามากกว่าในฐานะเป็นเพียงแหล่งรองรับการท่องเที่ยวเท่านั้น ความอยู่รอดในระยะยาวจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจจะละเลยได้
7. การปรับตัวเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นสิ่งจำเป็น แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดกับหลักการดังกล่าวข้างต้น
8. ภาครัฐกิจการท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อมและรัฐบาลมีหน้าที่ทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาค

รอส เค ดาวริง (Ross K Dowling, 1995 : 87-100, อ้างถึงใน นิพล เชื้อเมืองพาน, 2542 : 20) ได้กล่าวถึงหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติ คือ ครอบคลุมทั้งด้านชีววิทยา กายภาพ และรวมถึงวัฒนธรรม ที่ธรรมชาตินั้นๆ มีอยู่
2. รักษาความยั่งยืนของระบบนิเวศ กล่าวคือ มีความยั่งยืนทั้งทางด้านเศรษฐศาสตร์ สังคมและสิ่งแวดล้อม
3. เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อม ลักษณะของการศึกษาเป็นการศึกษาถึงสภาพธรรมชาติ สภาพแวดล้อมรวมถึงสังคมในพื้นที่อันเป็นการเรียนรู้ และการคำนึงสภาพแวดล้อม
4. ชุมชนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์อันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนในพื้นที่
5. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ หากนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจแล้วจะเป็นการสร้างโอกาสในระยะยาวแก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

จากหลักการท่องเที่ยวทั้งหมดสามารถสรุปหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ดังนี้

1. ให้ความสำคัญกับธรรมชาติ วัฒนธรรม และชุมชน
2. มีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน
3. มีการให้ความรู้ และการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น
4. คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์
5. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ

2.5 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542 : 2-46) กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีขอบเขตที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก

2.5.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลักมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ของแหล่งนั้น ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ เป็นสำคัญหรืออาจเรียกว่าเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับระบบนิเวศ

2.5.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบไม่มีการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและการกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน

2.5.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการการเรียนรู้ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้การศึกษา เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา

2.5.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน ท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อสร้างผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นซึ่งหมายถึงความถึง การกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย ในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี่เริ่มตั้งแต่ประชาชนระดับ

รากหญ้า จนถึงองค์กรปกครองท้องถิ่น และอาจรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการ
ท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

ข้อกำหนดที่ชัดเจนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของลักษณะ
พื้นฐานที่เป็นหลักการทั้ง 4 ด้าน หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ของลักษณะ
ดังกล่าวแล้ว จัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไป
ความสมบูรณ์จะลดน้อยลง จนอาจเป็นการจัดการที่ส่งเสริมทำให้การท่องเที่ยวนั้นเป็นการ
ท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545 : 3-5) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมี
องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. มีการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะต้องอาศัย
ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น ภาครัฐและภาคเอกชนทั้งนี้เพื่อ
ปกป้องธรรมชาติให้คงอยู่ตลอดไป

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศมักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มี
ความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติเป็นหลัก ดังนั้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้อง
มีการจัดเตรียมการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ
ธรรมชาติ

3. การมีส่วนร่วม และมีการกระจายรายได้ของชุมชนท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ชุมชน
ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทาง
ตรงและทางอ้อม รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าพื้นเมือง
มาจำหน่าย เป็นต้น

พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเกตุ (2538 : 38) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ 4 ประการ คือ

1. ต้องมีผลกระทบน้อยที่สุดต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม
ตลอดจนขนบธรรมเนียมและประเพณีของคนในท้องถิ่น

2. ต้องให้ความรู้และความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบของสื่อต่างๆ เพื่อให้ นักท่อง
เที่ยวมีความรู้ ความเข้าใจได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้มีความตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนรวมทั้ง
วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น จนนักท่องเที่ยวมีความระมัดระวังช่วยกันป้องกันและลด
ผลกระทบในด้านต่างๆ ที่อาจจะมีต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือวิถีชีวิตของชุมชนนั้นๆ

3. ต้องให้ผลประโยชน์แก่ชาวบ้านในท้องถิ่น โดยการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การบริการจัดนำเที่ยว การให้บริการนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ การขายอาหาร ขายของที่ระลึก

4. ต้องให้ชาวบ้านในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ท้องถิ่นของเขา ซึ่งจะช่วยให้ชาวบ้านในท้องถิ่นเกิดความภูมิใจ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ ธรรมชาติ สังคม และชุมชนนั้นๆ แล้วผนึกกำลังร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรนั้นไว้อย่างยั่งยืน

สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต (2544, อ้างถึงในชีวิต เข้มเจริญ, 2544 : 10) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ โดยผู้รับผิดชอบ ได้แก่ ผู้ประกอบการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ นักท่องเที่ยว

2. การระมัดระวังผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด

3. ต้องมีการบริการข้อมูลข่าวสาร การสื่อความเกี่ยวกับสภาพทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว

4. มีการกระจายรายได้สู่คนในท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

ฉะนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) มีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นจึงมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่วไป ดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542 : 2-46-2-48) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวทั่วไปกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวทั่วไป	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
1. เน้นการเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจ	1. เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
2. ไม่จำกัดรูปแบบและขนาดของนักท่องเที่ยว	2. จำกัดรูปแบบและขนาดของนักท่องเที่ยว
3. มีการจัดการอย่างง่าย ๆ และราคาถูก	3. มีการจัดการที่ดี (รักษาสิ่งแวดล้อม)
4. ให้ความพึงพอใจ (ไม่มีขอบเขต) แก่นักท่องเที่ยว	4. ให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542 : 2-46-2-48

2.6 แลงการณ์ควิบกว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการประชุมสุดยอดระดับโลกว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ณ เมืองควิบก ระหว่างวันที่ 19-22 พฤษภาคม 2545 ได้มีการเสนอข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน สมาคมต่างๆ สถาบันวิจัย สถาบันทางวิชาการ องค์กรระหว่างรัฐบาล สถาบันการเงิน ระหว่างประเทศ หน่วยงานที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนา และชุมชนท้องถิ่นเป็นหมวดต่างๆ ได้แก่ ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน สถานศึกษาและสถาบันวิจัย องค์กรระหว่างประเทศ สถาบันการเงินระหว่างประเทศ และชุมชนหรือองค์กรท้องถิ่น (UNEP and WTO, 2002) ซึ่งในที่ประชุมได้เสนอข้อเสนอแนะสำหรับรัฐบาลและชุมชนหรือ องค์กรท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.6.1 ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล มีดังนี้

2.6.1.1 จัดทำนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยรวมของการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.6.1.2 นโยบายดังกล่าวต้องปกป้องและคุ้มครองธรรมชาติ วัฒนธรรมพื้นเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาดั้งเดิมและทรัพยากรเชิงพันธุศาสตร์

2.6.1.3 จัดให้มีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมและมีการประสานงานตาม ความจำเป็นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่เดียวกันก็เปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ เข้ามา มีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม

2.6.1.4 มีการติดตามผลและกำกับดูแลในระดับที่จำเป็นและเหมาะสม รวมทั้งมีตัวชี้วัดความยั่งยืนซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตลอดจนมีการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและเผยแพร่การติดตามผลสู่สาธารณชน

2.6.1.5 พัฒนาความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ โดยให้ สอดคล้องกับเครื่องมือในการจัดการ เช่น การแบ่งเขตพื้นที่ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ ที่ดินในเขต ที่มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.6.1.6 นำข้อเสนอแนะที่ได้รับในระดับระหว่างประเทศมาปรับใช้ กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเหมาะสม รวมทั้งสร้างให้เกิดธุรกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.6.1.7 ให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการเงิน และด้านเทคนิคแก่ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อบรรลุผลสู่ความยั่งยืน

2.6.1.8 กำหนดนโยบาย แผนการจัดการและโปรแกรมการสื่อความ หมายที่เหมาะสมแก่นักท่องเที่ยว

2.6.1.9 จัดให้มีแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชนอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ

2.6.1.10 พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือและการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ

2.6.1.11 จัดหาสิ่งจูงใจให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวมีการดำเนินการตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการดำเนินการที่รับผิดชอบต่อวัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

2.6.1.12 กำหนดมาตรฐานด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมด้านพื้นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.6.1.13 สนับสนุนการทำวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รวมทั้งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.6.1.14 สนับสนุนหลักการพัฒนาในระดับนานาชาติ ที่มีแนวทางมุ่งสู่การส่งเสริมจริยธรรมสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อให้เกิดความตระหนักต่อเรื่องการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ

2.6.1.15 จัดให้มีสถานที่สาธารณะในการอนุรักษ์พื้นที่ รวมทั้งสร้างความตระหนักเรื่องเครือข่ายทางสังคมและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

2.6.1.16 สนับสนุนการพัฒนาการให้การศึกษาแก่เด็กและวัยรุ่น เพื่อสร้างความตระหนักต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ และให้เกิดการใช้ที่ยั่งยืน รวมทั้งสร้างความเข้าใจความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.6.1.17 สนับสนุนการร่วมมือระหว่างผู้จัดการทัวร์จากองค์กรต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

2.6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชนและองค์กรท้องถิ่น มีดังนี้

2.6.2.1 ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์การพัฒนาชุมชนควรจัดให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งพัฒนามนุษย์ทั้งด้านร่างกาย การเงิน และทุนสังคม

2.6.2.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งและกระตุ้นให้ชุมชนสามารถรักษาประเพณีท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ผลิตทางการเกษตร และขนบธรรมเนียมต่างๆ ซึ่งมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอันนำไปสู่ความยั่งยืน

2.7 นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากแนวความคิดและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งให้ความสำคัญ องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ การจัดการ กิจกรรมและกระบวนการ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาลจึงได้พิจารณากำหนดนโยบายหลักด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมไว้ 10 ประการ มีดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2541 : 2-15-2-16)

2.7.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษา และจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดเว้นการมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกรบกวนและฟื้นตัวได้ยาก

2.7.2 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากร มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและการปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ หากเน้นในการแปรประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยรวม

2.7.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว

2.7.4 การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

2.7.5 การให้ความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความจำเป็นอันดับต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ให้องค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม

2.7.6 ให้ความสำคัญในการนำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้าสู่แผนการพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

2.7.7 สนับสนุนการศึกษา วิจัย และประเมินการพัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

2.7.8 มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ดักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

2.7.9 จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการ (Code of Conduct) แก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

2.7.10 จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันทุกระดับนโยบายด้านต่างๆ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาฟื้นฟูเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในฐานะหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวโดยตรง ได้ผลักดันให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นวาระแห่งชาติ กำหนดนโยบาย กลยุทธ์ และแผนการปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติขึ้นเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ทิศทางที่สอดคล้องกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่เพียงจะเป็นแนวทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการพัฒนาสังคมควบคู่ไปด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 จึงได้กำหนดให้มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น โดยมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาคน ชุมชน และสังคม มีการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป

2.8. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการจัดการที่ประสานการจัดการในด้านต่างๆ ภายใต้หลักการพื้นฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งกระบวนการจัดการจะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและชัดเจนระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2541 : 2-15-2-20)

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

1.1 ให้การสนับสนุนในการวางแผนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามขอบเขตขีดความสามารถที่รองรับได้ โดยการกำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยว เขตสงวนเพื่อการศึกษาและรักษาสิ่งแวดล้อม เขตกันชนและเขตฟื้นฟู

1.2 กำหนดกรอบการพัฒนาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีมาตรฐานที่ชัดเจนให้ยกเลิกการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เปราะบาง สนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดพื้นที่เหมาะสมในเขตอนุรักษ์

1.3 สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศนอกเขตอนุรักษ์ ในเขตพื้นที่พหุธรรมชาติ พื้นที่เอกชนและเขตชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.4 สนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และโครงข่ายการท่องเที่ยว ในท้องถิ่น ระดับกลุ่มพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกัน โดยให้แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาในระดับที่สามารถทดแทนแหล่งท่องเที่ยวที่เกินขีดความสามารถในการรองรับได้

1.5 สนับสนุนการจัดระบบข้อมูล ข่าวสาร ในการเดินทาง การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวและการถ่ายเทนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอย่างเป็นระบบ

1.6 กำหนดมาตรฐานการป้องกัน และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เข้มงวดมากขึ้น และให้การสนับสนุนการประกอบการที่มีมาตรฐานการถูกต้องเหมาะสมอย่างเป็นรูปธรรม

1.7 สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุมและการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว

2. การให้การศึกษา และสร้างจิตสำนึก

2.1 กำกับ ควบคุม ดูแล การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงผลกระทบของกิจกรรมที่มีต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

2.2 จัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในระบบโรงเรียน และสถาบันการศึกษาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องด้วยการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน

2.3 สนับสนุนสื่อสารมวลชนและสื่อข้อมูลข่าวสารอื่นๆ ที่ส่งเสริมการศึกษา ธรรมชาติและวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับใช้เป็นข้อมูลคู่มือและอุปกรณ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง

2.4 สนับสนุนงบประมาณในการจัดสื่อความหมายธรรมชาติที่มีคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

2.5 เปิดโอกาสให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่มาสื่อความกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนเป็นมัคคุเทศก์เฉพาะหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้อย่างแท้จริง และเป็นการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

2.6 ขยายบทบาทการสื่อความหมายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดและเรียนรู้ร่วมกัน

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง

3.1 พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนรวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชนและประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้ต้องมีความเสมอภาคเป็นธรรมในกรอบที่เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่นๆ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

3.2 สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปขององค์กรหรือคณะกรรมการระดับชาติ ภูมิภาคและท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ โดยให้องค์กรมีขอบเขตความสามารถในการตัดสินใจและดำเนินการอย่างอิสระภายใต้กรอบที่ตอบสนองความจำเป็นในการจัดการแต่ละระดับ

3.3 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และติดตามประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งปรับทัศนคติและปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐให้สามารถร่วมมือและเกื้อหนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

3.4 ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล

3.5 พัฒนากฎหมายและระบบงบประมาณของภาครัฐให้สามารถส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการประสานงานความของหน่วยงานปฏิบัติทุกระดับกับประชาชนท้องถิ่นตลอดจนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในการให้ชุมชนมีโอกาสในการควบคุม กำกับ ดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

3.6 สนับสนุนพัฒนาศักยภาพของคน โดยการเพิ่มพูนความรู้และทักษะในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์ ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชนให้กว้างขวางมากขึ้น

3.7 สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพในด้านการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีอิสระและสามารถจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ ป่าไม้ การท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง โดยให้มีการพัฒนาทักษะการจัดการที่ถูกต้อง

3.8 สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทางสังคมให้มีโอกาสในการเข้าช่วยเหลือและยกระดับการมีส่วนร่วม ตลอดจน การจัดตั้งองค์กร ชุมชนและองค์กรจัดการธุรกิจของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

4. การส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยว

4.1 กำกับส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในทิศทางที่เหมาะสม กับสภาพทรัพยากรและขีดความสามารถในการจัดการรองรับการท่องเที่ยวละเว่นหรือชะลอ การส่งเสริมตลาดในพื้นที่ที่ยังไม่มีความพร้อม ง่ายต่อการกระทบกระเทือนจากการท่องเที่ยว

4.2 สนับสนุนการตลาดในรูปแบบที่ประสานการท่องเที่ยวเป็นเครือข่าย ที่เหมาะสมทั้งที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอด โปรแกรม และผสมผสานกับการท่องเที่ยวรูปแบบ อื่น ๆ เพื่อให้มีการกระจายนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

4.3 จัดให้มีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อ ยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวตอบสนองการขยายตัวของตลาดนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นหลักและ คำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

4.4 ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่เน้นการศึกษาและกิจกรรม เชิงนิเวศสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยในกลุ่มเยาวชน กลุ่มแรงงาน และเกษตรกร

4.5 ส่งเสริมการบริการนำเที่ยวเชิงนิเวศให้พัฒนาการบริการที่มีประสิทธิ ภาพ มุ่งเน้นการให้การศึกษา การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมกับ ชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนมีการสนับสนุนมาตรการในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการบริการ อย่างเต็มที่

4.6 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริการนำเที่ยว มาตรฐานการปฏิบัติตัว ของนักท่องเที่ยว ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะที่เข้มงวดมากเป็นพิเศษภายใต้การจัดให้มี ความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในระดับที่เหมาะสม โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรที่อยู่ เหนือความต้องการส่วนบุคคล

4.7 ส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง แก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้ขอบเขตการพัฒนา โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย และมุ่งเน้นให้ มี การพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภูมิภาค

5. การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว

5.1 จัดระบบการเดินทางเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวให้มีความสะดวก ตามควร โดยเน้นความปลอดภัยเป็นหลัก

5.2 สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานอย่างประหยัด เหมาะสมตามความจำเป็น และตามขนาดพื้นที่ท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สนับสนุนการใช้พลังงานทดแทน การลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่หมดเปลืองในกิจกรรมการท่องเที่ยว

5.3 สนับสนุนระบบการสื่อสาร สร้างโครงข่ายที่ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม กระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ท่องเที่ยวและข่ายการมีส่วนร่วมทุกระดับ เพื่อการติดต่อสื่อสาร การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว และการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน

5.4 สนับสนุนให้การบริการท่องเที่ยว ดำเนินการโดยเอกชน หรือองค์กร ประชาชน ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยองค์กรของรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดแหล่งท่องเที่ยวรองรับ ทั้งนี้ให้มีกรอบการพัฒนาด้านการบริการที่มีขนาด รูปแบบ และคุณภาพการบริการตามแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.5 การจัดบริการของรัฐในพื้นที่ที่จำเป็น จะต้องมีความเหมาะสมและบริการ ที่พอเหมาะ โดยมุ่งเน้นการช่วยเหลือและการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับ รูปแบบและกิจกรรมของการท่องเที่ยวนั้นๆ การจัดบริการต้องไม่เป็นการแสวงกำไร หรือแข่งขัน กับภาคเอกชนแต่ควรให้มีรายได้เสริมสำหรับการฟื้นฟูและรักษาทรัพยากร

5.6 การจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้คำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น การเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วม และการกระจายรายได้แก่ชุมชนและประชาชนท้องถิ่น

5.7 กำหนดมาตรฐานและมาตรการในการควบคุมและส่งเสริมการบริการ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสร้างมาตรฐานการจูงใจในการรับรองมาตรฐาน การบริการและการให้รางวัลเป็นต้น

6. การส่งเสริมการลงทุน

6.1 สนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน อยู่ภายใต้ในกฎเกณฑ์ที่กำหนด เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนสามารถพัฒนากระบวนการบริการที่มี คุณภาพ โดยใช้มาตรการทางภาษี การสร้างสิ่งจูงใจอื่นๆ การตอบแทนในรูปแบบของรางวัล เป็นต้น

6.2 สนับสนุนการลงทุนของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ในการจัด การการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการยืมหรือให้กู้ดอกเบี้ยจากสถาบันการเงินของรัฐ

6.3 ส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจเอกชนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศขององค์กรประชาชน

6.4 สนับสนุนด้านงบประมาณ และสิทธิประโยชน์แก่องค์กรพัฒนาเอกชน ในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการสนับสนุนการพัฒนาของประชาชนท้องถิ่น

6.5 ส่งเสริมการลงทุนผลิตสินค้า อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศ การจัดบริการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นภายในประเทศหรือลดต้นทุนการนำสินค้าที่จำเป็นจากต่างประเทศ

จากประสบการณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศธรรมชาติ เอ็มพันธุ์และสุรเชษฐ์ เศรษฐมาต (2545 : 47-49) พบว่า

1. ในกระบวนการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการ จำเป็นต้องมีการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง มีการให้ความรู้ความเข้าใจ นอกจากนี้ จำเป็นต้องมีกระบวนการที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการจัดการ มีการดำเนินการเพื่อแสวงหาผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และร่วมติดตามประเมินผล

2. ผู้นำที่เข้มแข็งและได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยว

3. การจัดการท่องเที่ยวควรเป็นอาชีพเสริมไม่ใช่อาชีพหลัก เพื่อไม่ให้เกิดการพึ่งพาผลประโยชน์มากเกินไปจนเกิดผลกระทบต่อธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่นเอง

4. การท่องเที่ยวจะยั่งยืนได้นั้นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน นักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นเอง

5. จำเป็นต้องใช้สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้ได้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมและมีคุณภาพ

6. จำเป็นต้องสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดังนั้นต้องมีเกณฑ์หรือแนวทางในการกำหนดมาตรฐานการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งหน่วยงานวิชาการและหน่วยงานอื่นๆ ต้องช่วยกันศึกษาและกำหนดแนวทางที่ยอมรับร่วมกันได้

7. มีการกำหนดกลไกการจัดการบริการต่างๆ เพื่อให้ประชาชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว เช่น ห้ามมัคคุเทศก์ภายนอกเป็นผู้นำนักท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้เฉพาะมัคคุเทศก์ของท้องถิ่น เป็นต้น

8. ความสามัคคีและความผูกพันกันในชุมชนเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

9. การจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมต้องเริ่มต้นไปพร้อมกันหลายๆ ด้าน และต้องมีระบบการจัดการที่ดี

10. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีความจริงจังในการจัดการ โดยแต่ละฝ่ายต้องรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ว่าขณะนั้นกำลังทำอะไรอยู่ และมีเป้าหมายในการกระทำนั้นอย่างไร หากมีเป้าหมายในการดำเนินการที่ชัดเจนแล้ว การจัดการที่ดีก็จะตามมา นอกจากนี้ทุกฝ่ายต้องมีการสื่อสารหรือให้ข้อมูลซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทและมีความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้การท่องเที่ยวจะยั่งยืนได้นั้นต้องได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น จึงจะทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความยั่งยืนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล

การประเมินผลนับเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการบริหารโดยทั่วไป การประเมินผลมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด โดยใช้วิธีการหลายอย่างที่มีหลักเกณฑ์ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประเมินผลเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ทราบถึงผลการบริหารงานหรือปฏิบัติงานตามโครงการใดๆ ว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ผลของการประเมินจะมีประโยชน์ในการที่จะบอกให้ทราบถึงความสำเร็จหรือล้มเหลว ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคต จึงทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล ได้แก่ ความหมายของการประเมินผล รูปแบบของการประเมินผล แบบซิปโมเดล (CIPP Model) ความมุ่งหมายของการประเมินผล และประโยชน์และความสำคัญของการประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของการประเมินผล

กมล สงวัฒนา (2531 : 50) ได้นิยามการประเมินผลว่า เป็นกระบวนการตัดสินใจในวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ว่าดำเนินไปตามวัตถุประสงค์นั้นหรือไม่ และสามารถพิจารณากว้างขวางออกไปอย่างเป็นระบบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยถึงการค้นหาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานตามโครงการ ตลอดจนศึกษาถึงผลกระทบในแง่มุมต่างๆ เช่น ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น โดยใช้ระเบียบวิจัยเป็นเครื่องมือในการศึกษา

นิตา ชูโต (2538 : 9) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กิจกรรมการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ความหมายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการ การหาแนวทางวิธีการปรับปรุงจัดการโครงการและหาผลที่แน่ใจว่าเกิดจากโครงการเพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการ

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2539 : 7) ให้คำนิยามของประเมินผล หมายถึง กระบวนการมุ่งแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามที่ว่านโยบาย/แผนงาน/โครงการ/ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายประสงค์ที่กำหนดไว้แต่ต้นหรือไม่ และระดับใด ซึ่งก็คือการประเมินผลรวบยอด

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2542 : 91-92) กล่าวว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการตีความหมาย (Interpretation) และการตัดสินคุณค่า (Value judgment) จากสิ่งที่วัดได้ การประเมินต้องอาศัยวิธีการที่มีระบบแบบแผนในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนหาสาเหตุประกอบการพิจารณาตัดสินว่า กิจกรรมนั้นดีหรือไม่อย่างไร เหมาะสมหรือไม่ เหมาะสมประการใด

สตัฟเฟิลบีม (D.L.Stufflebeam, 1977 : 261-265, อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2540 : 206) ให้ความหมายของการประเมินผลว่า เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541 : 2) กล่าวว่า การประเมินผล คือ กระบวนการศึกษาแสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอะไร และบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ มีผลกระทบในแง่บวกต่างๆ อย่างไร

อนันต์ เกตุวงศ์ (2537 : 556) กล่าวสรุปว่า การประเมินผล เป็นเรื่องของการตรวจสอบติดตามผลของการกระทำกิจกรรมต่างๆ โดยอาศัยจุดมุ่งประสงค์ของกิจกรรมเป็นเกณฑ์ การพิจารณา การประเมินผลจึงเป็นกระบวนการที่มีความมุ่งหมายของตัวเองโดยเฉพาะเป็นเรื่องๆ ไป โดยมีขั้นตอนสำคัญคือ การวัดผลงานที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และมีภารกิจปรับปรุงหากพบว่าการปฏิบัติงานและผลงานของการปฏิบัติงานนั้นแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้

อาคม ใจแก้ว (2538 : 270) ให้คำนิยามของการประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ต้องใช้หลักวิชาการเพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่สืบเนื่องจากการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งว่าบรรลุซึ่งเป้าหมายไว้มากน้อยเพียงใด ทั้งในระหว่างการค้าเนินการหรือสิ้นสุดกิจกรรมเพื่อนำผลศึกษานั้นไปปรับปรุงกิจกรรมที่จะทำต่อไป

จากความหมายของการประเมินข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการศึกษาถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง

3.2 รูปแบบของการประเมินแบบ CIPP Model

การประเมินรูปแบบนี้นอกจากประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่แล้วยังเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบรายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ การประเมินแบบนี้เป็นที่นิยมใช้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เป็นแบบที่เข้าใจง่าย สะดวกต่อการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540 : 207-215) ได้เสนอรูปแบบของการประเมินของ สตีฟเฟลปิม (CIPP Model) ซึ่งมี 4 รูปแบบ

แบบประเมินผลแบบซิป (CIPP Model) ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบรายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ การประเมินแบบซิปเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมกว้างขวาง ดังนี้

3.2.1 การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการค้นหาเหตุผลในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะระบุถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในที่อาจมีผลกระทบต่อโครงการ ระบุถึงความต้องการและโอกาสต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งการคาดการณ์ปัญหาและการวิเคราะห์ถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อได้มีการวิเคราะห์สภาพต่างๆ ดังที่กล่าวแล้วอย่างละเอียด จึงจะกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการขึ้น อาจสรุปได้ว่าการประเมินสภาพแวดล้อมเป็นการประเมินเพื่อการวางแผนการตัดสินใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการนั่นเอง การประเมินสภาพแวดล้อมจำแนกออกได้เป็น 2 วิธี คือ การประเมินตามสภาพการณ์ (Contingency) และการประเมินตามความสอดคล้อง (Congruency)

3.2.2 การประเมินข้อมูลนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อนำเสนอข้อมูลสำหรับการกำหนดถึงวิธีการในการใช้ทรัพยากร เพื่อให้โครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ โดยจะระบุให้ทราบถึงลักษณะของข้อมูลนำเข้า ดังนี้

3.2.2.1 สมรรถภาพและความรับผิดชอบของบุคคล ของหน่วยงานที่จะบริหารโครงการ

3.2.2.2 กลยุทธ์หรือยุทธวิธีที่จะทำให้โครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์

3.2.2.3 รูปแบบเฉพาะของข้อมูลที่จะช่วยสนับสนุนไปใช้กับยุทธวิธีที่ได้เลือกสรรแล้ว

การประเมินข้อมูลนำเข้าจะเป็นการประเมินในลักษณะที่วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนรายละเอียดอย่างลึกซึ้ง (Micro-analysis) ที่มุ่งวิเคราะห์หาข้อมูลที่ดีที่สุดที่จะนำไปใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือการบริหารโครงการ เป็นการประเมินข้อมูลนำเข้า จะผันแปรไปตามความมากน้อยของโครงการในความเปลี่ยนแปลงของโครงการ หรือผันแปรตามความสูงต่ำของข้อมูลที่จะนำไปสนับสนุนความเปลี่ยนแปลงของโครงการนั้นๆ

การประเมินข้อมูลนำเข้ามักจะเป็นผลมาจากการมีข้อมูลนำเข้าที่เฉพาะเจาะจงเป็นข้อมูลที่ได้รับการเลือกสรรมาแล้วอย่างดี เช่น มีวิธีการดำเนินการที่ดี มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการปฏิบัติงาน สายการบังคับบัญชา บุคลากร และงบประมาณที่เพียงพอ และมีคุณภาพเป็นอย่างดี ซึ่งเชื่อแน่ว่าหากนำไปบริหารโครงการแล้ว ย่อมจะได้ผลที่ดีอย่างแน่นอน บรรลุถึงเป้าหมายโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับบุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ (2535 : 300) ที่กล่าวถึงรูปแบบของชิปโมเดล (CIPP Model) ในส่วนของการประเมินข้อมูลนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงานว่า มีความพร้อม ความเพียงพอมากน้อยเพียงใด พิจารณาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยมากจะเกี่ยวกับเงิน คน วัสดุ และการจัดการ (4 M = Man Money Materials and Management)

3.2.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อการควบคุมการบริหารโครงการ การประเมินจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโครงการใช้ปรับปรุงโครงการให้สามารถดำเนินการ และบรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จุดมุ่งหมายของการประเมินกระบวนการจำแนกได้ 3 ประการ คือ

3.2.3.1 เพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อการพยากรณ์ความบกพร่องในการดำเนินงานโครงการ

3.2.3.2 เพื่อเสนอข้อมูลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจดำเนินโครงการ

3.2.3.3 เพื่อดำเนินไว้ซึ่งการดำเนินโครงการที่เป็นไปด้วยดี

การประเมินกระบวนการ จะต้องคำนึงถึงกลยุทธ์ในการประเมินที่สำคัญ 3 วิธี คือ ประการแรกจะต้องทำการประเมิน หรือวิเคราะห์ความเหมาะสม และความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร ประการที่สองจะต้องทำการประเมินความสามารถในการบริหารโครงการของผู้ดำเนินโครงการ และประการที่สามจะต้องทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโครงการที่กำหนดขึ้น การประเมินทั้งสามส่วนหรือทั้งสามกลยุทธ์จะสามารถทำให้ทราบได้โดยชัดเจนว่ากระบวนการบริหารโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ หากเกิดความผิด

พลาดขึ้น ความผิดพลาดนั้นเกิดจากโครงสร้างรูปแบบของโครงการ หรือเกิดจากการดำเนินโครงการนั้น

3.2.4 การประเมินผลผลิต (Process Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพิจารณาตัดสินใจการแสดงความคิดเห็นต่อความสำเร็จของโครงการ ทั้งในขณะที่โครงการกำลังดำเนินอยู่ และเมื่อโครงการได้เสร็จสิ้นลง การประเมินในลักษณะนี้จะเป็นการเปรียบเทียบผลงานที่เกิดขึ้นกับเกณฑ์มาตรฐานหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดขึ้นไว้ โดยวิเคราะห์เพื่อทราบว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือวัตถุประสงค์ด้วยเหตุผลใด โดยพิจารณาวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมโครงการ (Context) ข้อมูลนำเข้า (Input) หรือทรัพยากรโครงการ และกระบวนการ (Process) ในการบริหารโครงการ ซึ่งข้อมูลทั้ง 3 ลักษณะได้จากการรวบรวมและบันทึกไว้โดยละเอียดตั้งแต่เริ่มต้นของการดำเนินโครงการ

ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป เพราะต้องการทราบลักษณะแวดล้อมปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ซึ่งจะทำให้การประเมินมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.3 ความมุ่งหมายของการประเมินผล

ความมุ่งหมายของการประเมินผลมีหลายประการ แต่สำหรับความมุ่งหมายของการประเมินผลเพื่อการบริหารจัดการ หมายถึง

3.3.1 การประเมินผลความเหมาะสมในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนงานซึ่งจะเป็นการประเมินผลในระหว่างปฏิบัติ หรือในระยะใกล้สิ้นสุดแผนงานหรือโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจดำเนินการปรับปรุงแผนงาน หรือโครงการและกลวิธี

3.3.2 การประเมินผลเพื่อกำหนดทิศทางการปรับปรุงวิธีการใช้เป็นการประเมินขณะปฏิบัติงานเมื่อมีสัญญาณการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอนาคต ความต้องการของผู้รับบริการหรือเรื่องประสิทธิภาพและทรัพยากร

3.3.3 การประเมินผลเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สนับสนุนโครงการ โดยมีการกำหนดการประเมินเป็น 2 ช่วง คือ ระยะก่อนการดำเนินการ เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนงาน หรือโครงการ กับระยะหลังจากดำเนินการเสร็จสิ้น เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน

3.4 ประโยชน์และความสำคัญของการประเมินผล

บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ (2535 : 302-303) กล่าวว่า การประเมินผล มีประโยชน์มากมาย ที่สำคัญสรุปได้ 7 ประการ ดังนี้

3.4.1 ทำให้ทราบฐานะที่แท้จริงของโครงการหรืองานที่ทำ ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาข้อดีและข้อบกพร่อง

3.4.2 ช่วยในการวางแผนงานและโครงการต่อไปได้ดีขึ้น

3.4.3 ทำให้ทราบความสามารถของโครงการหรืองาน ตลอดจนทราบความสามารถพิเศษของการปฏิบัติงานที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

3.4.4 ชี้ให้เห็นคุณค่าของโครงการหรืองานที่ทำ

3.4.5 ทำให้ทราบความต้องการที่แท้จริงของโครงการหรืองานที่ทำ

3.4.6 ทำให้ผู้ปฏิบัติงานทราบสถานการณ์ของโครงการหรืองานที่ทำได้ดีขึ้น จะได้ช่วยกันปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งๆ ขึ้นต่อไป

3.4.7 ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมั่นใจว่า งานหรือโครงการของตนมีผู้ให้ความสนใจ ปัญหาสำคัญของการประเมินผล

อนันต์ เกตุวงศ์ (25437 : 323) กล่าวว่า ข้อมูลข่าวสารที่ได้จากการประเมินผล มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง กลุ่มเป้าหมายในสังคมโดยส่วนร่วม เนื่องจากผลของการประเมินจะไม่ออกมาในทางบวกอย่างเดียว แต่จะมีผลในทางลบด้วย ซึ่งสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ทั้งสองลักษณะ ดังนั้น การประเมินและผลของการประเมินจึงมีทั้งความสำคัญและเป็นประโยชน์ คือ ถ้าเป็นผลในทางบวก วิธีการทำงานขั้นตอนการทำงาน แนวทางปฏิบัติ ระเบียบกฎเกณฑ์ หลักการ และเทคนิคต่างๆ ทั้งในการบริหารและการปฏิบัติระเบียบกฎเกณฑ์ หลักการและเทคนิคต่างๆ ทั้งในการบริหารและการปฏิบัติงานย่อมถือเป็นแนวทางหรือตัวอย่างที่จะนำไปใช้เพื่อขยายผลต่อไปได้และจะทำให้ผลงานหรือผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานนั้นมีความสำคัญและนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามความปรารถนา ถ้าผลการประเมินออกมาในเชิงลบในลักษณะของปัญหา อุปสรรค และผลงานที่มีปริมาณและคุณภาพต่ำกว่าที่คาดหมาย ข้อมูลที่ได้จากการประเมินในทางลบนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานโดยนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเพื่อปรับปรุงแก้ไขการบริหารและการปฏิบัติงานให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป อันจะส่งผลให้เกิดผลงานที่ดีมีคุณภาพตามต้องการ นอกจากนี้ การประเมินผลยังทำให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความระมัดระวัง และเตรียมพร้อมที่จะทำงานมากขึ้นอีกด้วย

นอกจากนี้ประโยชน์ของการประเมินผลสามารถกล่าวได้โดยสรุป 3 ประการ

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเชิงนโยบาย (Policy decision) โครงการนำร่องที่ได้รับการประเมินว่ามีประโยชน์ หลังจากนั้นจึงนำเสนอเข้ามาเป็นนโยบายขององค์กรต่อไป
2. เพื่อช่วยในการบริหารงาน (Administration decision) ในการบริหารต้องใช้การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากการเลือกหลายทางเลือก การประเมินผลจะช่วยให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ของการดำเนินการ เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการบริหารงานต่อไป
3. เพื่อช่วยในการปฏิบัติงาน (Operation decision) การประเมินผลงานจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้ในกระบวนการทำงาน ตลอดจนกิจกรรมที่ดำเนินการว่าได้ผลดีผลเสียอย่างไร ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาการทำงาน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง “การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม” มีงานวิจัยที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับการวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้

4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

งานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังนี้

ณรงค์ศักดิ์ สุริยวารกุล (2546 : 3-4) ได้ทำการวิจัย เรื่องการศึกษาเกณฑ์ในการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตำบลเกาะข่อย อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยที่ใช้ในการบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยแบ่งตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้ องค์ประกอบด้านพื้นที่ ได้แก่ (1) ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและดึงดูดใจ (2) ความหลากหลายทางชีวภาพ (3) ความหลากหลายทางชีวภาพ (4) ความเปราะบางด้านสิ่งแวดล้อม (5) ความสามารถในการรับการเปลี่ยนแปลงต่อระบบนิเวศวิทยา (6) ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (7) สภาพพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ ได้แก่ (1) การจัดการขยะ (2) การจัดการคุณภาพเสียง (3) การจัดการคุณภาพน้ำ (4) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะกับพื้นที่ (5) การจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน (6) การจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมกับประเภทของแหล่งท่องเที่ยว (7) ความคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (8) มาตรการในการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (9) คุณภาพในการให้บริการ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ ได้แก่ (1) ประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้ (2) รูปแบบและวิธีการสื่อความหมาย (3) เนื้อหา

ความรู้ประกอบการสื่อความหมาย (4) ความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่ (5) ความเหมาะสมหรือเอื้ออำนวยต่อกระบวนการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และวางแผนทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) ประโยชน์ต่อชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (2) ผลประโยชน์ต่อชุมชนด้านเศรษฐกิจ (3) โอกาสในการสนับสนุนด้านพัฒนาจากองค์กรของรัฐและของเอกชน (4) การยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (5) ความตระหนักต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนและนักท่องเที่ยว

ชญาวรรณ นนทพุท (2545 : 3) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา ป่าชุมชนเขาหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพิจิตร พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญเนื่องจากชุมชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงในพื้นที่ และชุมชนจะต้องมีบทบาทสำคัญในการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้กิจกรรมต่างๆ ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงมีความสำคัญอยู่ที่การเปิดโอกาสให้องค์กรชุมชนได้เข้ามา มีบทบาทสำคัญในการวางแผนการท่องเที่ยวและสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนการบริการจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจการตัดสินใจ

นิพล เชื้อเมืองพาน (2542 : 1-2) ได้ทำการวิจัย เรื่องแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา : วนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษา พบว่า หลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้อที่ 1 ที่ว่าอยู่บนพื้นฐานธรรมชาติ วัฒนธรรมและชุมชน มีประเด็นที่ศึกษา ดังนี้ (1) ลักษณะแหล่งท่องเที่ยวเป็นธรรมชาติ (2) มีความโดดเด่นทางธรณีวิทยา ด้านรูปร่าง (3) มีชาวเขาอาศัยอยู่ในพื้นที่ (4) พื้นที่เป็นของแท้และดั้งเดิมโดยศึกษาจากประวัติความเป็นมาของพื้นที่ (4) มีพืชพรรณที่โดดเด่น ในหลักการข้อที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ยั่งยืน มีประเด็นที่ศึกษา ดังนี้ (1) กระบวนการบริหารจัดการ มีการวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินการ การตรวจสอบและควบคุม (2) การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว (3) การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ สำหรับหลักการข้อที่ 3 การให้ความรู้และสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น มีประเด็นที่ศึกษา ดังนี้ (1) การจัดอบรมความรู้แก่คนในท้องถิ่น (2) การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวก่อนเข้าชมพื้นที่ (2) จำนวนและลักษณะป้ายสื่อความหมาย (3) การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ หลักการข้อที่ 4 การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น มีประเด็นที่ศึกษา ดังนี้ ความต้องการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนหลักการข้อที่ 5 นักท่องเที่ยว

พึงพอใจ มีประเด็นที่ศึกษาดังนี้ นักท่องเที่ยวพึงพอใจในด้านการบริการข่าวสาร กิจกรรมการท่องเที่ยว พื้นที่ท่องเที่ยว ที่พักแรม อาหาร สินค้าของที่ระลึก ความปลอดภัย การคมนาคม

สำหรับแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวภูชีฟ้า คือ ในระดับนโยบายควรมีรูปแบบการบริหาร โดยกระจายอำนาจไปในระดับท้องถิ่นและเน้นให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ภายใต้หลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวทางสำหรับแต่ละกลุ่มประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยว ควรเน้นความเข้าใจในสภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านคนในท้องถิ่นควรเน้นทั้งการให้บริการและทำความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และควรมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่รวมทั้งการได้รับผลประโยชน์อย่างเหมาะสม ในขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะแก่ทุกกลุ่ม ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการเน้นการให้บริการในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง ซึ่งในทางปฏิบัติทุกกลุ่มสามารถนำแนวทางทั้งหมดมาร่วมกันปฏิบัติ โดยให้เกิดความสอดคล้องกันอันจะนำไปสู่ผลสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

พระมหาสุทิตย์ อบอุ่น (2541 : 52) ได้ทำการวิจัย เรื่องศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณี : เส้นทางสายลำน้ำกก พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่การได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว และการฝึกอบรม ส่วนปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ สมรรถนะของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวทางกายภาพ และการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างได้รับความร่วมมือจากองค์กรท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในด้านการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน จะมีระดับศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากองค์กรท้องถิ่น เนื่องจากองค์กรท้องถิ่นจะมีอำนาจในการดูแล และการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นของตนเองเพิ่มขึ้น

มานพ เล่าห์ประเสริฐ และคณะ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาในอุทยานแห่งชาติเป็นเพศชายที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นถึงวัยกลางคน โดยมีความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับดี และส่วนใหญ่เห็นว่าอุทยานแห่งชาติควรมีรูปแบบเป็นธรรมชาติมากที่สุด การพัฒนาใดๆ จะต้องไม่มากเกินไปและไม่เห็นด้วยการที่จะให้เอกชนเข้ามาดำเนินการในอุทยานแห่งชาติ สำหรับสื่อความหมายที่นักท่องเที่ยวเห็นว่าให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติมาก คือ การนำชมธรรมชาติ

เป็นกลุ่ม สไลด์ประกอบคำบรรยาย รายการวีดิทัศน์ การจัดนิทรรศการในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และทางเดินเท้าศึกษาธรรมชาติ

ยศ สันตสมบัติ (2544) ได้ทำการวิจัย เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) การเตรียมความพร้อมขององค์กรชุมชน (2) การจัดทำแผนงานและโปรแกรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน (3) การเตรียมแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน (4) การเตรียมความพร้อมด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว (5) การประชุมปรึกษาหารือของคณะกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านเพื่อติดตามการทำงานและการจัดการความขัดแย้งในด้านต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการทำงาน

รณกร ตีรگانนท์ (2541 : 1-5) ได้ทำการวิจัย เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาป่าชุมชน พบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการรวมแนวความคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวกับแนวคิดของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการประกอบการที่ยั่งยืน แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ชุมชนซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการทรัพยากรของชุมชน เช่น การพัฒนาป่าชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวของคนในท้องถิ่นจะเป็นกิจกรรมหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ของชุมชนขณะเดียวกันชุมชนสามารถควบคุมทิศทางของการพัฒนาได้โดยชุมชนเอง

รุ่งรวี จิตณรงค์ (2543 : 1) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะข่อยต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผลการศึกษาพบว่า ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะข่อย ส่วนใหญ่เห็นว่าควรหาเงินสนับสนุนจากภายนอก ซึ่งนอกเหนือจากงบประมาณของรัฐ และควรมีการจัดการฝึกอบรมการประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล และฝึกอบรมการนำเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชาวบ้าน พร้อมกันนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลควรเร่งให้มีการปฏิบัติตามแผนของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่บรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการให้เห็นผลโดยเร็ว เพราะส่วนใหญ่เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะข่อยมีศักยภาพพอที่จะปฏิบัติได้

สันสนีย์ ดันตวิวิท (2539 : 3-9) ได้ทำการวิจัย เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) : กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะล้านต่อท้องถิ่น ผลการศึกษา พบว่า การสร้างจิตสำนึกให้มีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อให้เกิดลักษณะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น การให้ความรู้กับประชาชนให้เกิดความภูมิใจในเอกลักษณ์ สภาพแวดล้อมวัฒนธรรมของท้องถิ่นคน

โดยเฉพาะหน่วยงานรัฐที่ทำงานใกล้ชิดประชาชนเป็นสิ่งจำเป็น ชุมชนนอกจากจะรู้เองแล้ว ต้องพยายามถ่ายทอดสู่ผู้อื่นและคนรุ่นต่อไป

สาทิศ สุขผ่องศรี (2543 : 1-22) ได้ทำการวิจัย เรื่องแนวทางการจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ชุมชนจะต้องมี ส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและความเป็นไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยพิจารณา แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม ความพร้อมและความต้องการของชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบขององค์กรชุมชน โดยองค์กรชุมชนต่างๆ จะต้องมีส่วนร่วมใน การทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาค และประชาชนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โครงการต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ นอกจากนี้ชุมชนยังต้อง ให้ความสำคัญกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในชุมชน ทั้งผลกระทบทางบวก และผลกระทบทางลบ อันเกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย จนได้แนวความคิดในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ ชุมชนคีรีวง

สมชาย เดชะพรหมพันธุ์ และคณะ (2545 : 2-7) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหาร และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออก พบว่าองค์ประกอบของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี 4 ประการและองค์ประกอบทั้ง 4 จะมีตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติที่ จะนำไปสู่ทิศทางและความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้ องค์ประกอบด้านพื้นที่ (1) แหล่ง ท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (2) แหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลายทางด้านชีวภาพ องค์ประกอบด้านการจัดการ (1) มีการกำหนดเขตหนทาง และพื้นที่ความอ่อนไหว (2) มีการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (Caring Capacity) ได้ของพื้นที่ (3) มีกำหนด ระยะเวลาปิด-เปิด ของพื้นที่ท่องเที่ยว (4) มีกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ (5) มีการลำดับความ สำคัญของพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวต่อความเสื่อมโทรม (6) มีการจัดเส้นทางคมนาคมให้ความ สะดวกในการเข้าถึง (7) มีโครงการและกิจกรรมการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ (8) มีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวน การ (1) มีการให้ความรู้แก่คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว (2) บริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีป้ายสื่อ ความหมาย (3) มีการให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ (4) มีการสร้างความตระหนักและปลูกจิต สำนึก (5) มีการประชาสัมพันธ์ (6) มีกิจกรรมส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม (1) มีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กับหน่วยงานต่างๆ (2) มีส่วนร่วมในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (3) มี การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น (4) ชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว (5) เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น

ถิ่นแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว (6) เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ตัดสินใจ และกำหนดแนวทางนโยบาย

อิทธิมย์ พรหมจรรยา (2543 : 3) ได้ทำการวิจัย เรื่องการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของจังหวัดภูเก็ต พบว่า แนวทางในการส่งเสริมการให้ความรู้ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต้องมีความชัดเจนในแนวความคิด คำจำกัดความ ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ เช่น สถาบันการศึกษา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมป่าไม้ และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แบบจำลองชิปโมเดล (CIPP Model)

วิเชียร สงอักษร (2538 : 3-4) ได้ทำการศึกษา การประเมินโครงการสุขภาพอาหารชนบทของจังหวัดยะลา ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวได้ใช้แบบจำลองชิปปี (CIPP Model) พบว่าในการประเมินผลโครงการและใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่า t-test พบว่า ด้านสถานะแวดล้อมของโครงการ ปรากฏว่าวัตถุประสงค์ของโครงการสุขภาพอาหารมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาด้านสุขภาพในชนบทของจังหวัดยะลา ในสถานการณ์ปัจจุบัน ด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรม บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการอบรมและสถานที่อบรม อยู่ในระดับดี ด้านกระบวนการ เกี่ยวกับการเตรียมชุมชน การอบรมแม่บ้านอาสาสมัครและการปรับปรุงครัวให้ถูกหลักสุขภาพอาหารส่วนใหญ่ดำเนินการตามที่กำหนดไว้และแม่บ้านอาสาสมัครให้ความร่วมมือด้วยดี ส่วนด้านผลผลิตของโครงการนั้นพบว่าแม่บ้านอาสาสมัครมีความรู้ด้านสุขภาพอาหารในชนบทเพิ่มขึ้นอย่างนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.05$ ส่วนใหญ่ได้ออกไปแนะนำและเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอาหารแก่ประชาชนในหมู่บ้านของตนเอง ร้อยละ 94.8 มีการจัดตั้งกองทุนสุขภาพอาหารครบทุกหมู่บ้าน และร้อยละ 75.5 มีความเห็นต่อโครงการสุขภาพอาหารชนบท อยู่ในระดับปานกลาง

สุวัฒน์ แก้วศรีสุข (2545 : 3-4) ได้ทำการวิจัย เรื่องการประเมินผลการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา โดยใช้แบบจำลองชิปโมเดล (CIPP Model) พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมนั้นพื้นที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา เป็นพื้นที่ที่มีระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ การเดินทางพบว่าเส้นทางทั้งสองข้างมีความสวยงาม ด้านความปลอดภัยเมื่อทำกิจกรรมในพื้นที่มีระดับการประเมินสูงที่สุด

ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า บุคลากรมีความเป็นมิตรต่อนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง

โดยพบว่ามีบ้านพักเพียงพอ มีระดับการประเมินสูงที่สุด ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มากและกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่อนุรักษ์ธรรมชาติให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด

ด้านการประเมินกระบวนการ พบว่า ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมนี้นักท่องเที่ยวมีการประเมินในระดับที่มาก ส่วนทางด้านขั้นตอนในการทำกิจกรรมและการประเมินผลกิจกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มาก เจ้าหน้าที่ที่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยว

ด้านการประเมินผล พบว่า นักท่องเที่ยวมีการประเมินผลผลิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มาก โดยพบว่าด้านการได้รับความรู้ และทัศนคติของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวมีการประเมินอยู่ในระดับที่มาก ส่วนทางด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มาก พบว่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ได้สนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้ทางผู้วิจัยได้ทราบตัวแปรต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม และจะใช้รูปแบบการประเมินผลแบบชิปโมเดล (CIPP Model) ในการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีวิธีการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการวิจัย มี 5 กลุ่ม ดังนี้

1. ประชาชน
 - 1.1 ประชาชนทั่วไป
 - 1.2 ผู้นำที่เป็นทางการ/ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ
2. เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 3.1 สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง-นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง
 - 3.2 ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง-หัวหน้าศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง
 - 3.3 หอการค้าจังหวัดตรัง-ประธานหอการค้าจังหวัดตรัง
 - 3.4 ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดตรัง-ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการ
4. ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 4.1 ร้านอาหาร
 - 4.2 ร้านขายของที่ระลึก
 - 4.3 บริการเรือเช่านำเที่ยว
 - 4.4 บริษัทนำเที่ยว
5. นักท่องเที่ยวชาวไทย

ประชากร

1. ประชาชน

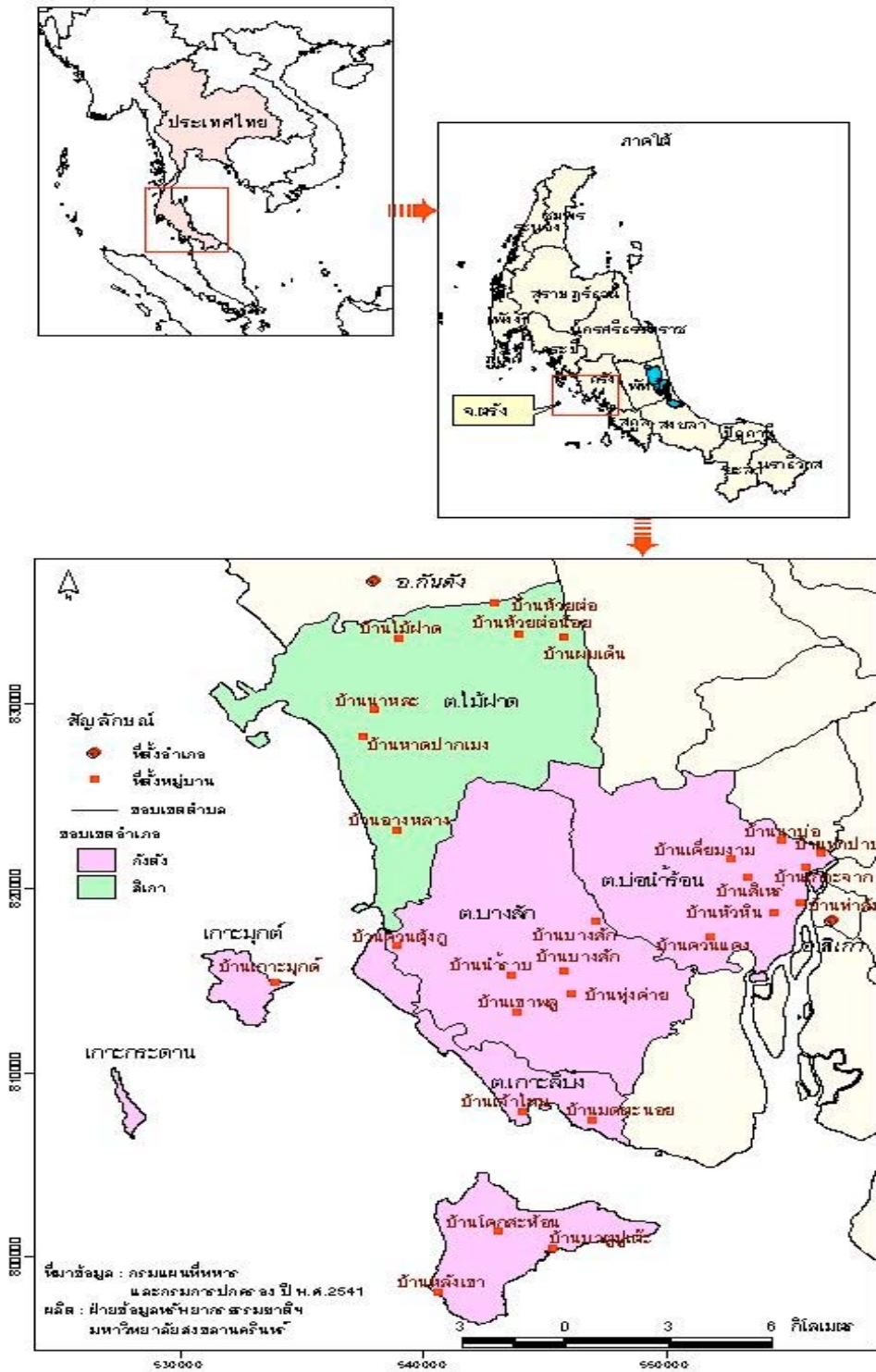
1.1 ประชาชนทั่วไป

ประชาชนทั่วไป ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ใกล้ที่ทำการอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
 ดังแสดงตามตาราง 3 และภาพประกอบ 2

ตาราง 3 รายชื่อหมู่บ้าน จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน

หมู่ที่	รายชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
3	ควนตุงกู	150
7	นาทะเล	95
4	ปากเมง	254
5	ฉางกลาง	237
	รวม	736

ที่มา : ศูนย์ข้อมูล สถิติจังหวัดตรัง 2545

ภาพประกอบ 2 หมู่บ้านรอบอุทยานแห่งชาติหอดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

ที่มา : ฝ่ายข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2546

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของ Yamane (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544 : 127) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง (กำหนดให้ $e = 0.05$)

เมื่อแทนค่าในสูตรดังกล่าวโดยกำหนด $N = 736$ และ $e = 0.05$ จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{736}{1+(736 \times 0.05^2)} \\ &= 260 \text{ ครั้วเรือน} \end{aligned}$$

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จะใช้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 260 ครั้วเรือน

1.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยเขียนสลากจากเลขที่บ้านของประชากร ใน 4 หมู่บ้าน จำนวน 736 ครั้วเรือน แล้วจับสลากโดยไม่ใส่กลับ สุ่มตัวอย่างขึ้นมาจำนวน 260 ครั้วเรือน เมื่อทำการสุ่มตัวอย่างแล้ว ได้กลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน ดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	รายชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)
3	ควนต้งกู	150	52
7	นาหละ	95	34
4	ปากเมง	254	90
5	ฉางกลาง	237	84
	รวม	736	260

1.2 ผู้นำที่เป็นทางการ/ไม่เป็นทางการ ได้แก่

1.2.1 ผู้นำที่เป็นทางการ จำนวน 4 คน ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไม้ฝาด ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ฝาด ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 บ้านปากเมง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

1.2.2 ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ จำนวน 4 คน ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)

2. เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จำนวน 4 คน

3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำการศึกษาหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 4 หน่วยงาน จำนวนหน่วยงานละ 1 คน ดังนี้

3.1 สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง-นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง

3.2 ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง-หัวหน้าศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง

3.3 หอการค้าจังหวัดตรัง-ประธานหอการค้าจังหวัดตรัง

3.4 ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดตรัง-ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการ

4. ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยตรง

4.1 ร้านอาหาร จำนวน 2 คน

4.2 ร้านขายของที่ระลึก จำนวน 2 คน

4.3 บริการเรือเช่านำเที่ยว จำนวน 2 คน

4.4 บริษัทนำเที่ยว จำนวน 2 คน

กลุ่มตัวอย่างผู้นำที่เป็นทางการ/ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และผู้ประกอบการ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Non-probability) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพ

5. นักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเที่ยวในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม (ต.ค.2544-ก.ย.2545) มีจำนวน 114,709 คน ย้อนหลังประมาณ 2 ปี ดังแสดงตามตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม (ต.ค.2544-ก.ย.2545)

ปีพ.ศ.	เดือน	นักท่องเที่ยวชาวไทย
2544	ต.ค.	5,669
	พ.ย.	10,505
	ธ.ค.	7,429
2545	ม.ค.	11,462
	ก.พ.	11,466
	มี.ค.	12,136
	เม.ย.	26,784
	พ.ค.	10,711
	มิ.ย.	2,694
	ก.ค.	4,768
	ส.ค.	3,615
	ก.ย.	7,402
รวม		114,709

ที่มา : อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง, 2545

5.1 กลุ่มตัวอย่าง

การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของ Yamane (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544 : 127) ดังนี้

$$\frac{n}{N} = \frac{1}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง (กำหนดให้ $e = 0.05$)

เมื่อแทนค่าในสูตรดังกล่าวโดยกำหนด $N = 114,709$ และ $e = 0.05$ จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned} \frac{n}{114,709} &= \frac{1}{1+(114,709 \times 0.05^2)} \\ &= 399 \text{ คน} \end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accident sampling) โดยผู้วิจัยออกไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

กลุ่มตัวอย่างผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Non-probability) โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบมีมติตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพ

โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยมีวิธีการเลือก ดังนี้ (โดยการสัมภาษณ์)

1. องค์กรภาครัฐ ที่มีบทบาทหรือมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยว
2. ภาคเอกชนและผู้ประกอบการ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
3. กลุ่มต่างๆ ในชุมชน ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ซึ่งส่วนใหญ่แล้วกลุ่มเหล่านี้เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary survey) เช่น รายงานการวิจัย บทความวิจัย หนังสือ วารสาร รวมถึงการหาข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาจากการวิจัยภาคสนาม (Field survey) โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง
3. การศึกษาเฉพาะกรณี โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive sampling) หรือตามความเหมาะสมของผู้วิจัย หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็นดังนี้

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีจำนวน 33 ข้อ สร้างเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	มีค่าความพึงพอใจเท่ากับ	5
มาก	มีค่าความพึงพอใจเท่ากับ	4
ปานกลาง	มีค่าความพึงพอใจเท่ากับ	3
น้อย	มีค่าความพึงพอใจเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	มีค่าความพึงพอใจเท่ากับ	1

โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าตามแนวคิดของเบส (Best, 1977 : 174) ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.35-5.00 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจสูง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.68-3.34 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 0-1.67 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจต่ำ

ตอนที่ 3 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการสอบถามแบบตรวจรายการ (Check list) จำนวน 12 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ในแต่ละข้อมี 2 ตัวเลือก

ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน แบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การจัดกลุ่ม คือ

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนกลุ่ม}} \\ &= \frac{12-0}{3} \\ &= 4 \end{aligned}$$

โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ความรู้ ความเข้าใจสูง	(คะแนนตอบถูกอยู่ในช่วง 9-12)
ความรู้ ความเข้าใจปานกลาง	(คะแนนตอบถูกอยู่ในช่วง 5-8)
ความรู้ ความเข้าใจต่ำ	(คะแนนตอบถูกอยู่ในช่วง 1-4)

แบบสอบถามสำหรับประชาชน

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 วัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ทั้ง 5 ด้าน จำนวน 24 ข้อ โดยให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ ดังนี้

มีส่วนร่วมมาก	3	คะแนน
มีส่วนร่วมปานกลาง	2	คะแนน
มีส่วนร่วมน้อย	1	คะแนน
ไม่มีส่วนร่วมเลย	0	คะแนน

โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าตามแนวคิดของเบส (Best, 1977 : 174) ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.21-3.00 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจสูง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.01-2.00 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 0-1.00 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจต่ำ

2. ประเด็นในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured questionnaire) โดยผู้วิจัยจะกำหนดกรอบประเด็นคำถามไว้อย่างกว้างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

แบบสัมภาษณ์ ดำเนินการ 2 วิธี คือ

2.1 วิธีใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ (Investigator triangulation) ดำเนินการโดยให้ผู้มีประสบการณ์ในด้านการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องและอาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบจำนวน 3 คน

2.2 วิธีการตรวจสอบด้านข้อมูล (Data triangulation) ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกันในคนละกาละเทศะ มาเปรียบเทียบและตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

การทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ได้ทำการทดสอบ ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องความเที่ยงตรงของเนื้อหาและแก้ไขปรับปรุงให้มีความเที่ยงตรงยิ่งขึ้น

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นการทดสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ ซึ่งผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปทำการทดสอบก่อนปฏิบัติการจริง (Try out) โดยการไปทดสอบใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยว จำนวน 30 คน จากนั้นได้นำมาทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีของ Cronbach ซึ่งวิธีนี้เรียกว่า “การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient-alpha)” ที่ยอมรับกันจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.70 (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530 : 119-120) แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้ง ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ผลของการคำนวณความเชื่อมั่นแบบสอบถามในแต่ละตอนได้ ดังนี้ แบบสอบถามแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 33 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.93 และแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ทั้ง 5 ด้าน จำนวน 24 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.92 จากการทดสอบแบบสอบถามดังกล่าวในครั้งนี้นี้มีความเชื่อมั่นได้อย่างเพียงพอ ซึ่งถือว่าเป็นที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาพื้นที่ที่จะทำการเก็บข้อมูล และทำการนัดหมายกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาไว้ล่วงหน้า
2. ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถามที่เตรียมไว้ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง
3. ตรวจสอบแบบสอบถามในเรื่องของความถูกต้องและความสมบูรณ์
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาทำการวิเคราะห์
5. กรณีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนเช่นเดียวกับการใช้แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) จะทำการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window (Statistical Packager for the Social Sciences) และสถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติร้อยละ ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ส่วนค่าเฉลี่ย สำหรับอธิบายระดับความพึงพอใจ และระดับการมีส่วนร่วม

ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงลึก โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาจัดระเบียบข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลและทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยวิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) จากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องและเชื่อถือได้หรือไม่ (สุภางค์ จันทวานิช, 2543 : 129)

บทที่ 4

บริบทของพื้นที่ศึกษา

การวิจัยเรื่องการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) รูปแบบของการประเมินเป็นการประเมินแบบชิปโมเดล (CIPP Model) เพื่อให้การวิจัยบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นจะต้องเข้าใจบริบทที่ศึกษา คือ บริบทของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ซึ่งได้อธิบายประเด็นที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
2. ทรัพยากรทางกายภาพและชีวภาพ
3. เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

1. อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

1.1 ประวัติความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

สืบเนื่องมาจากนายประมูล รักษาแก้ว หัวหน้าศูนย์วิจัยนิเวศวิทยาป่าไม้กั้นดง กองบำรุง กรมป่าไม้ ได้มีบันทึกลงวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2522 ว่าได้ทำการออกสำรวจป่าเพื่อทำการวิจัยทางนิเวศวิทยาในท้องที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง สำรวจพบว่าบริเวณหาดแหลมหยงลำ เป็นบริเวณที่มีหาดทรายขาวสะอาดสวยงาม ซึ่งมีความยาวประมาณ 5 กิโลเมตร ประกอบไปด้วยป่าชายฝั่งอันสมบูรณ์ ประกอบกับทัศนียภาพที่สวยงาม สมควรจะจัดให้เป็นสถานที่พักผ่อนของประชาชน ดังนั้นกองอุทยานแห่งชาติ จึงได้มีคำสั่งที่ 2502/2522 ลงวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2522 ให้นายประมูล รักษาแก้ว นักวิชาการป่าไม้ 5 ออกไปทำการสำรวจจัดตั้งเป็นวนอุทยานแหลมหยงลำ เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2523 โดยมีคำสั่งที่ 378/2533 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2523 ให้นายประมูล รักษาแก้ว ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าวนอุทยานแหลมหยงลำอีกหน้าที่หนึ่ง

ต่อมาวนอุทยานแหลมหยงลำ ได้มีหนังสือที่ กส 0703 (ลล)/9 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2523 และบันทึกที่ กส 0708 (ลล)/พิเศษ ลงวันที่ 11 กันยายน 2523 ส่งรายงานการสำรวจเบื้องต้นวนอุทยานแหลมหยงลำ เพื่อจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ และกรมป่าไม้จึงได้เสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติในคราวประชุม ครั้งที่ 3/2532 เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2532 เพื่อพิจารณากำหนดที่ดินบริเวณแหลมหยงลำเป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาปรับปรุงแนวเขตธรรมชาติให้มากที่สุด กองอุทยานแห่งชาติได้ทำการสำรวจพื้นที่ธรรมชาติข้างเคียงและเกาะต่างๆ จำนวน

9 เกาะ คือ เกาะมุกด์ เกาะกระดาน เกาะแหวน เกาะเจ้าเม็ง เกาะปลิง เกาะเจ้าไหม เกาะไหง เกาะเชือก และเกาะม้า เพิ่มเติม รวมเป็นพื้นที่ชายฝั่ง เกาะและพื้นน้ำประมาณ 230.8 ตารางกิโลเมตร หรือ 144,300 ไร่ และนำเสนอต่อคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ 4/2523 วันอังคารที่ 23 ธันวาคม 2523 ที่ประชุมมีมติให้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดพื้นที่ดังกล่าวให้เป็น อุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 กองอุทยานแห่งชาติจึงได้มีหนังสือ ที่ กส 0708/596 ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2524 โดยผู้อำนวยการกองอุทยานแห่งชาติ (นายพ่อง เล่งอี่) เสนอต่ออธิบดีกรมป่าไม้ (นายพงษ์ โสโน) ลงนามเสนอร่างพระราชกฤษฎีกา กำหนดที่ดินป่าคลองไหโล๊ะ ป่าคลองปอและป่าคลองกันตัง ในท้องที่ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา ตำบลบ่อน้ำร้อน ตำบลบางสัก ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ต่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และลงนามกำกับในร่างหนังสือกราบเรียนท่านนายกรัฐมนตรี

กรมป่าไม้ได้มีหนังสือที่ กส 0708/429 ลงวันที่ 11 มีนาคม 2524 เสนอกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ (ดร.เกลิง ชำรงนาวาสวัสดิ์) เพื่อนำเสนอท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ (ดร.อาณัติ อาภาภิรม) ลงนามในร่างหนังสือ กราบเรียนท่านนายกรัฐมนตรี ตามหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ กส 0708/11963 ลงวันที่ 16 เมษายน 2524

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้มีหนังสือ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0203/18487 ลงวันที่ 18 กันยายน 2524 แจ้งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทราบว่า ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2534 คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาพระราช กฤษฎีกาลงมติรับหลักการโดยสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ดำเนินการขอพระราชทานพระมหา กรุณาทรงลงพระปรมาภิไธยเพื่อประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป

จากนั้นได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าคลองไหโล๊ะ ป่าคลองปอและ ป่าคลองกันตังในท้องที่ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกาและตำบลบ่อน้ำร้อน ตำบลบางสัก ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2524 ซึ่งประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 98 ตอนที่ 170 ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2524 นับเป็นอุทยานแห่งชาติแห่งที่ 36 ของประเทศไทย (แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม, 2540-2544 : 2-4)

2. ทรัพยากรทางกายภาพและชีวภาพ

2.1 ลักษณะที่ตั้ง

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมตั้งอยู่ในบริเวณที่ดินป่าคลองไหโล๊ะ ป่าคลองปอและ ป่าคลองกันตัง ในท้องที่ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา และตำบลบ่อน้ำร้อน ตำบลบ้านสัก ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันตกของประเทศไทยอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 7

องศา 17 ลิปดาเหนือ ถึง 7 องศา 32 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 13 ลิปดาตะวันออก ถึง 99 องศา 29 ลิปดาตะวันออก

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีเนื้อที่ครอบคลุมอยู่ในเขตท้องที่อำเภอสิเกา และอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ประกอบด้วยป่าชายเลนและเกาะแก่งรวม 9 เกาะ ได้แก่ เกาะมุกด์ เกาะกระดาน เกาะแหวน เกาะเจ้าเม็ง เกาะปลิง เกาะเจ้าไหม เกาะไหง เกาะเชือก และเกาะม้า มีหาดทรายขาวนวลยาวไปตามผืนแผ่นดินกว่า 20 กิโลเมตร และสนทะเลตามธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประกอบด้วยภาคพื้นดินและพื้นน้ำ รวมเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 144,292.50 ไร่ หรือ 230.87 กิโลเมตร แบ่งเป็นพื้นที่ทางทะเล 137.22 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เกาะประมาณ 93.65 ตารางกิโลเมตร

2.2 อาณาเขตติดต่อ

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันตกของประเทศไทยมี โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	จดเขาจองจันทร์ อำเภอกันตัง คลองเมง และคลองลำยาว ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง
ทิศใต้	จดช่องแคบมะละกา อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง
ทิศตะวันออก	จดควนดินแดง ควนเม็ดยูน ควนลู และควนแดง
ทิศตะวันตก	จดเกาะไหง เกาะมั่ง ช่องแคบมะละกา

2.3 ลักษณะภูมิประเทศ

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นอุทยานแห่งชาติที่ประกอบด้วยภาคพื้นดินและภาคพื้นน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่ทางด้านตะวันตกของภาคใต้ชายฝั่งทะเลของจังหวัดตรัง พื้นที่ภาคพื้นดินบนชายฝั่งและหมู่เกาะต่างๆ จะเป็นพื้นที่ประมาณ 58,530 ไร่ และพื้นที่ภาคพื้นน้ำในทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดียจะมี พื้นน้ำ 85,762.5 ไร่ รวมทั้งหมดมีเนื้อที่ประมาณ 230.87 ตารางกิโลเมตร หรือ 144,292.5 ไร่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ พื้นที่ดินชายฝั่งทะเลรวมทั้งเกาะมุกด์ เกาะกระดาน เกาะแหวน เกาะเชือก เกาะปลิง เกาะเมง บริเวณนี้ประกอบด้วยภูเขาหินปูนสูงชัน ทางตอนเหนือด้านตะวันออกมีเทือกเขาจองจันทร์ เทือกเขาควนเม็ดยูน เทือกเขาควนแดง ฯลฯ ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารหลายสายที่มารวมกันเป็นคลองบางลำ ไหลลงสู่แม่น้ำตรัง นอกจากนี้ยังประกอบด้วยทุ่งหญ้า ป่าดงดิบ ป่าชายเลน ป่าชายหาด และหาดทราย ส่วนพื้นที่

ภาคพื้นน้ำ เป็นห้วงน้ำลึก มีความลึกเฉลี่ยประมาณ 20 เมตร มีแนวปะการังเป็นบริเวณกว้างตามไหล่เกาะที่มีความลาดชันสูงแนวปะการัง จะปรากฏอยู่บนเกาะแหวน เกาะเชือก เกาะกระดาน

จากลักษณะภูมิประเทศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่ประกอบด้วยภาคพื้นดินและภาคพื้นน้ำทำให้มีความหลากหลายของระบบนิเวศ ดังนี้

2.3.1 ความหลากหลายของธรรมชาติ

2.3.1.1 พืชพรรณ สามารถจำแนกออกได้ เป็น 5 ประเภท คือ

(1) ป่าดิบชื้น พบป่าประเภทนี้ครอบคลุมพื้นที่ ในเขตพื้นดินชายฝั่งตอนในบริเวณเขาน้ำราบ บริเวณบ่อน้ำร้อน บริเวณทิศตะวันออกของหาดทรายเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งเกาะมุกด์ พันธุ์ไม้ที่พบโดยทั่วไป ได้แก่ ยางวาด ยูง ยางมันไส และไม้ชั้นล่างเป็นพวกที่พบในเขต ป่าดิบชื้นโดยทั่วไป เช่น หวาย เถาวัลย์ เป็นต้น

(2) ป่าผสมบริเวณภูเขาหินปูน พบอยู่ด้านทิศตะวันตกของเกาะมุกด์ เกาะเชือก เกาะแหวน เกาะปลิง เขาเบนระ เขาเมง เขาหยงหลิง เขาเจ้าไหม ประกอบด้วยพืชพรรณไม้ที่ขึ้นเฉพาะพื้นที่ เช่น จันทน์ผา เบ้ง สลัดได กล้ายไม้ชนิดต่างๆ เป็นต้น

(3) ป่าชายหาด พบบริเวณทิวเขาชายทะเลบริเวณเกาะมุกด์ เกาะเจ้าไหม เกาะเมง พันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น สนทะเล เม่า กระทิง เป็นต้น

(4) ป่าชายเลน พบกระจายอยู่ตามอ่าวของเกาะมุกด์ พืชพรรณที่สำคัญ ได้แก่ โกงกาง โปรง ตะบูน เป็นต้น ด้านหลังป่าชายเลนมีพืชพรรณไม้ที่ขึ้นร่อยหรอขึ้นอยู่ เช่น จากหงอนไก่ทะเล เป็นต้น

(5) สังกมพืชน้ำ พบสังคมพืชน้ำประเภท หญ้าทะเล สาหร่าย แผลงตอน โดยเฉพาะท้องทะเล ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นแหล่งหญ้าทะเลขนาดใหญ่

2.3.1.2 สัตว์ป่า จากการสำรวจสามารถจำแนกได้ดังนี้

(1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เป็นสัตว์ที่มีสถานภาพใกล้จะสูญพันธุ์ ได้แก่ พะยูม เลียงผา ค่างดำ เก้ง และกระเจงเล็ก ส่วนสัตว์ผู้ล่าที่พบเห็นได้ยาก ได้แก่ แมวดาว ส่วนที่พบเห็นตัวและร่องรอยได้ง่าย ได้แก่ นากเล็กเล็บสั้น ฯลฯ

(2) นก พบนกที่มีสถานภาพใกล้จะสูญพันธุ์ 2 ชนิด ได้แก่ นกกระสาออด้า และนกตะกรุม นกชายเลนอพยพที่มีสถานภาพหายาก ได้แก่ นกยางจีน นกทะเลขาเขียวลายจุด และนกนางนวลแกลบพันธุ์จีน

(3) สัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ เต่าบึงหัวเหลือง งูหลาม และงูเห่า

(4) สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ได้แก่ กบอ่อง กบนา อึ่งน้ำเต่า เป็นต้น

2.3.2 แหล่งท่องเที่ยวและจุดเด่นที่น่าสนใจ

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นอุทยานแห่งชาติ ที่ประกอบด้วยภาคพื้นดิน และภาคพื้นน้ำในทะเลอันดามัน จากลักษณะของภูมิประเทศจึงทำให้อุทยานฯ มีแหล่งท่องเที่ยวทั้ง ทางบกและทางทะเล ตลอดจนความหลากหลายทางด้านทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ดังนั้น อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมจึงเหมาะเป็นสถานที่เพื่อการศึกษาหาความรู้และการพักผ่อนหย่อนใจ ดังนี้

2.3.2.1. บ่อน้ำร้อน ตั้งอยู่ที่ตำบลบ่อน้ำร้อน อำเภอกันตัง ใกล้กับหน่วยพิทักษ์ อุทยานแห่งชาติ ปัจจุบันได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วยอาคารนิทรรศการ และประชาสัมพันธ์ สะพานเดินเท้าศึกษาธรรมชาติ ป่าพรุและที่อาบน้ำร้อน อยู่ห่างจากที่ทำการ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประมาณ 20 กิโลเมตร

2.3.2.2 หาดยาว เป็นชายหาดที่กว้างเหมาะที่จะมาเข้าค่ายพักแรม แต่มี ข้อควรระมัดระวังในเรื่องการเล่นน้ำ เนื่องจากน้ำลึกและคลื่นจัด อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยาน แห่งชาติหาดเจ้าไหม ประมาณ 15 กิโลเมตร

2.3.2.3 หาดเจ้าไหม อยู่ห่างจากตัวจังหวัดตรัง 59 กิโลเมตร หากเลียบชายทะเล มาทางปากเมง อยู่ถัดจากหาดหยงหลิง เหมาะในการเล่นน้ำเพราะน้ำตื้นและมีบริเวณกว้าง เบื้อง หน้าจะมองเห็นเกาะลิบงอยู่ไม่ไกลนัก หาดเจ้าไหมนี้เป็นที่ตั้งของชุมชนชาวประมงที่อาศัยกันอยู่ หนาแน่น มีท่าเทียบเรือสำหรับเดินทางท่องเที่ยวทางทะเลด้วย อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม ประมาณ 16 กิโลเมตร

2.3.2.4 ถ้ำเจ้าไหม ต้องนั่งเรือจากบ้านเจ้าไหม บริเวณหาดเจ้าไหมเลาะผ่าน ป่าชายเลนที่สวยงาม ซึ่งปัจจุบันได้มีการท่องเที่ยวพายเรือแคนูเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับ ธรรมชาติอย่างใกล้ชิด เพราะเรือสามารถแล่นเข้าถึงปากถ้ำได้ ระหว่างทางจะมีถ้ำซึ่งสามารถพาย เรือแคนูลอดเข้าไปได้ แต่ต้องมีผู้นำทาง เมื่อลอดผ่านจะพบป่าชายเลนอยู่ท่ามกลางหุบเขาสูงชัน อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประมาณ 18 กิโลเมตร

2.3.2.5 หาดหยงหลิง-หาดสั้น เป็นหาดทรายรูปโค้งขนานไปกับดงสน ที่เขาหยงหลิงมีเว้าและโพล่งถ้ำ ซึ่งสามารถเดินลอดออกไปสู่ชายหาดได้ ถัดจากหาดหยงหลิงเข้าไปด้านในจะมีชายหาดอีกแห่งหนึ่งคนละฟากเขาที่เรียกว่า หาดสั้น หาดหยงหลิงนี้เป็นที่ตั้งของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ 13 กิโลเมตร

2.3.2.6 เกาะมุกต์ เป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม บริเวณด้านทิศตะวันออกจะเป็นที่ตั้งของชุมชนชาวประมงดั้งเดิม ส่วนทางทิศตะวันตกมีจุดท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ “ถ้ำมรกต” ที่มีทางเข้าเป็นโพรงเล็กๆ ระยะทางของถ้ำประมาณ 80 เมตร เมื่อถึงปลายทางจะพบหาดทรายขาวสะอาด อยู่กลางถ้ำและก่อนที่จะออกจากปากถ้ำ จะมีแสงสะท้อนสีเขียวมรกต

2.3.2.7 เกาะกระดาน เป็นเกาะที่มีชายหาดที่ขาวที่สุดของทะเลตรัง เป็นที่ตั้งของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีสถานที่กางเต็นท์ รอบๆ เกาะจะรายรอบด้วยปะการังน้ำตื้นและพันธุ์ปลาสวยงาม สามารถดูพระอาทิตย์ตกน้ำได้ที่จุดชมวิวของเกาะกระดานโดยเดินไปตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

ที่มา : http://www.thaiforrestbooking.com/np_home.asp?npid=209&lg=1

2.3.2.8 เกาะเชือก ตั้งอยู่ใกล้กับเกาะม้าของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เหมาะแก่การว่ายน้ำและดำน้ำดูปะการัง เนื่องจากบริเวณนี้มีปะการังอ่อนหลากสี

ที่มา : http://www.thaiforrestbooking.com/np_home.asp?npid=209&lg=1

2.3.6.9 หาดปากเมง เป็นชายทะเลแหล่งท่องเที่ยวแห่งแรกของเมืองตรัง ภาพแรกที่ดึงดูดสายตาผู้มาเยือนได้แก่ โขดเขาใหญ่ทะเล รูปร่างคล้ายคนนอนหงายทอดตัวยาวไปทางด้านเหนือ นั่นคือ เขาเมง หรือเกาะเมง บริเวณนี้จะมีหน่วยของอุทยานฯ และท่าเรือสำหรับไปท่องเที่ยวเกาะต่างๆ อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประมาณ 7 กิโลเมตร

2.3.6.10 ถ้ำมรกต อยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะมุกด์ ทางเข้าถึงเวลาน้ำขึ้นจะปิดปากถ้ำ การเข้าไปในถ้ำต้องว่ายน้ำเข้าไป ข้างในถ้ำเป็นหาดทรายเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ เมื่อคลื่นซัดกระทบปากถ้ำละอองน้ำถูกแสงอาทิตย์เกิดเป็นประกายสีรุ้งงดงามมาก บนเกาะเป็นหมู่บ้านชาวประมง

2.3.6.11 เกาะแหวน อยู่ถัดจากเกาะเชือก เหมาะแก่การว่ายน้ำและดำน้ำดูปะการัง

2.4 ลักษณะภูมิอากาศและปริมาณฝน

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จึงทำให้ฝนตกชุกตลอดปี ทำให้เกิดฤดู 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่ เดือนมกราคม-เมษายน ส่วนฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-ธันวาคม ค่าอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยรายเดือน เท่ากับ 35.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมีนาคมและเมษายน ส่วนอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย รายเดือนเท่ากับ 21.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคมและเดือนกุมภาพันธ์

มีค่าความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีเท่ากับ 80 เปอร์เซ็นต์ สำหรับค่าเฉลี่ยของปริมาณน้ำฝนตลอดทั้งปี เท่ากับ 2187.3 มิลลิเมตร เดือนที่มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยสูงสุด คือ เดือนกันยายน เท่ากับ 158.8 มิลลิเมตร

2.5 การคมนาคม

จากจังหวัดตรังไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4046 (สายตรัง-สิเกา) ถึงกิโลเมตรที่ 30 เลี้ยวซ้ายตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4162 ไปตามเส้นทางสู่หาดปากเมง เป็นถนนลาดยางตลอด ระยะทางประมาณ 40 กิโลเมตร จากหาดปากเมง เลี้ยวซ้ายไปตามถนนเลียบริมชายหาดประมาณ 7 กิโลเมตร จะถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติเจ้าไหม (หาดนางกลาง) รวมระยะทางทั้งสิ้นประมาณ 47 กิโลเมตร จากจังหวัดตรัง

3. เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

3.1 สภาพทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เป็นตัวเอื้ออำนวยในการประกอบอาชีพของราษฎรการได้รับอิทธิพลของลมมรสุมในช่วงเดือนต่างๆ หอบเอาความชื้นจากทะเลอ่าวไทยและทะเลอันดามัน ทำให้ราษฎรบริเวณรอบอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม นิยมทำสวนยางพารา สวนผลไม้ ปลูกพืชผักใช้ในครัวเรือน และประการสำคัญผู้ที่อาศัยอยู่ริมฝั่งทะเลมักมีอาชีพประมง ซึ่งทำรายได้ดี เมื่อได้รับผลผลิตแล้ว ส่วนใหญ่จะมีพ่อค้าซื้อถึงแหล่ง แต่ก็ยังมีบางแหล่งที่ขนส่งไปขายในเมืองเอง จากการประกอบอาชีพของราษฎร พบว่า ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร รับจ้างทั่วไป รับจ้างภาคเกษตร เช่น กรีดยาง ประมง เป็นต้น

3.2 สภาพทางสังคม

ลักษณะครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว การศึกษาได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา และส่วนใหญ่ประชากรเป็นคนท้องถิ่นโดยกำเนิด

3.3 วัฒนธรรม/ประเพณี/ความเชื่อ

การนับถือศาสนาของประชาชนในท้องถิ่น มีทั้งผู้นับถือศาสนาพุทธ อิสลาม แต่สามารถอยู่รวมกันได้ด้วยความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน จึงมีทั้งวัด สำนักสงฆ์ และมัสยิดไว้ปฏิบัติกิจทางศาสนา

สำหรับเรื่องวัฒนธรรมประเพณี แบ่งย่อยออกได้หลายด้าน เช่น

1. วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณคดี ราษฎรที่อยู่อาศัยรอบอุทยานฯ นิยมพูดภาษาท้องถิ่นภาคใต้ที่คล้องจองกัน เป็นบทกลอนที่ไพเราะ เช่น การห่มกล่อมทารกด้วยลำเนียงได้
2. ทางวัตถุ เช่น พวกศิลปะเครื่องใช้ต่างๆ ชาวชนบทนิยมทำเอง เช่น ทำเสื่อจุดทอผ้า เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือ เครื่องใช้สำหรับหาปลา
3. ทางจารีตขนบธรรมเนียมและประเพณี ชาวตรังไม่ว่าหมู่บ้านไหน มีประเพณีอวมงคล (งานศพ) ที่แปลก ถือเป็นงานสำคัญรวมญาติมิตร แสดงความอาลัยผู้ตาย มีการจัดงานยาวนาน มีบัตรเชิญไปติดตามป้ายสาธณะต่างๆ

บทที่ 5

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้แบบสอบถามทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างสำหรับประชาชนจำนวน 260 คน เพื่อนำข้อมูลจากแบบสอบถามไปอธิบายในรายละเอียดในส่วนของการและการประเมินผลด้านผลผลิต และใช้แบบสอบถามทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างสำหรับนักท่องเที่ยวจำนวน 399 คนเพื่อนำข้อมูลจากแบบสอบถามไปอธิบายในรายละเอียดในส่วนของการประเมินผลด้านผลผลิต และการสัมภาษณ์เจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม กลุ่มที่สอง หน่วยงานภาครัฐและเอกชน กลุ่มที่สามผู้ประกอบการ กลุ่มที่สี่ ผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ รายละเอียดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) (ซึ่งปรากฏในภาคผนวก 5) เพื่อนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไปอธิบายรายละเอียดในส่วนของการประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า การประเมินผล ด้านกระบวนการ และการประเมินผลด้านผลผลิต มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้จำแนกผลการศึกษาออกเป็นส่วนๆ เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับตามตัวชี้วัด ในแต่ละประเด็น ดังนี้

- 1.1 การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า
 - 1.2 การประเมินผลด้านกระบวนการ
 - 1.3 การประเมินผลด้านผลผลิต
- มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า

การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า โดยใช้การสัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1.1.1 วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 1.1.2 วัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

1.1.3 บุคลากร

1.1.4 งบประมาณ

1.1.5 วัสดุ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ

1.1.6 การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1.7 เจตนาารมณ์ของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

1.1.8 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1.9 สิ่งอำนวยความสะดวก

ซึ่งจะได้นำเสนอไปตามลำดับ ดังนี้

1.1.1 วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

(1) การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

(3) การมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่ว่าจะมีการวางแผนและจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ใดก็ตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการ จะต้องได้รับการพิจารณาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ

นโยบายการท่องเที่ยวที่ทางอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ปฏิบัติตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ และได้กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการจัดการอุทยานฯ ตามแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม (พ.ศ.2540-2544) ดังนี้

(1) เพื่อสร้างระบบการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล ตลอดจนแหล่งนันทนาการในพื้นที่ให้น่าอยู่และอำนวยความสะดวกตลอดไป

(2) เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาการถือครองที่ดินภายในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยกระบวนการตรวจสอบและดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย

(3) เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความสำคัญของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมให้กับประชาชน ชุมชน นักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยว

(4) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการค้นคว้า ศึกษาวิจัย และหาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม สามารถสรุปสาระสำคัญ ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประเด็นที่ศึกษา	วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	การปฏิบัติงานอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้ปฏิบัติตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ ดังนี้ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล ลดปัญหา ความขัดแย้ง ของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาการถือครองที่ดินภายในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้เกิด การค้นคว้า ศึกษาวิจัย หาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ สำหรับวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวอุทยานฯ ได้ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและอนุรักษ์ทรัพยากร ปัจจุบันมีการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

1.1.2 วัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

จากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดตรัง นครศรีธรรมราช พัทลุง มีวิสัยทัศน์ ดังนี้ “Green Gold, Green Tourism” เป็นศูนย์กลางการผลิตการตลาดภาคเกษตรมุ่งสู่สากล เป็นเอกแห่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมพร้อมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน”

แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดตรัง มีวิสัยทัศน์ ดังนี้ “สวรรค์แห่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พัฒนาการเกษตรสู่สากล”

สำหรับแผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีวิสัยทัศน์ ดังนี้
 “เป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
 อย่างมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในท้องถิ่นและ
 ประเทศชาติอย่างยั่งยืน” และวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
 ประกอบด้วย

- (1) ดูแลรักษา พัฒนา ป่าอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงสภาพเดิม
- (2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดตรัง ในเรื่อง
 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- (3) ให้เป็นแหล่งค้นคว้า ศึกษา วิจัย เรียนรู้ เกี่ยวกับธรรมชาติวิทยาของประชาชน และ
 เยาวชนทั่วไป

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม สามารถสรุปสาระสำคัญ
 ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อวัตถุประสงค์ของ
 แผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

ประเด็นที่ศึกษา	วัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	แผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีวิสัยทัศน์ ดังนี้ เป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติใน เขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมอย่างมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในท้องถิ่นและ ประเทศชาติอย่างยั่งยืน สำหรับ แผน ยุทธ ศา ส ต ร ์ ข อ ง อุ ท ย า น แห่ ง ช า ตี หาด เจ้า ไหม มุ่ง เน้น ใน เรื่อ ง ดู แล ร ัก ษา พัฒ นา พื้ น พุ ท ร ั พ ย า ก ร ธ ร ร ม ช า ตี ให้ ค ง ส ภ า พ เดิ ม พัฒ นา แห่ ล ง ทอ ง เ ที ย ว ที่ มี อ ยู่ ไ ห้ ส อ ด ค ล ็ อ ง กั บ กั บ ยุ ท ธ ศา ส ต ร ์ ข อ ง จั ง ห ว ัด ต ร ัง ใน เรื่อ ง ก า ร สั ง เ ส ริ ม ก า ร ทอ ง เ ที ย ว เ ชี ง อ นุ ร ัก ษ์ แล ะ เ ปื น แห่ ล ง คั น ค ว ำ สึ ก ษา วิ จั ย เ รี ย น รู ้

	เกี่ยวข้องกับธรรมชาติวิทยา ของประชาชนและเยาวชนทั่ว ไป
--	---

1.1.3 บุคลากรของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

ปริมาณของบุคลากรของอุทยานฯ ตามแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานฯ พบว่ามีปริมาณน้อย และไม่ได้มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารและการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน ขึ้นอยู่กับหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเป็นผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานตามหลักการปฏิบัติราชการทั่วไป โดยมีผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นผู้รับนโยบายมาปฏิบัติภายใต้การบังคับบัญชาของหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีสำนักงานที่ทำการอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเป็นศูนย์กลางการบริหารงานด้านต่างๆ ในปัจจุบันบุคลากรของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมประกอบด้วย

1. ข้าราชการ

- เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ 8	จำนวน	1	คน
- เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ 6	จำนวน	2	คน
- เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ 5	จำนวน	2	คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	5	คน

2. ลูกจ้างประจำตำแหน่ง

- พนักงานพิทักษ์ป่า	จำนวน	7	คน
- พนักงานขับรถยนต์	จำนวน	1	คน
- คนงานประจำ	จำนวน	1	คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	9	คน

3. ลูกจ้างชั่วคราว แผนงานอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ งานอนุรักษ์

ป่าไม้

ลูกจ้างชั่วคราวตามวุฒิ			
- นักวิชาการสิ่งแวดล้อม	จำนวน	2	คน
- นักวิชาการเกษตร	จำนวน	1	คน
- เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป	จำนวน	1	คน
- เจ้าหน้าที่ธุรการ	จำนวน	1	คน
- ช่างศิลป์	จำนวน		1

คน

- เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี จำนวน 1 คน
 - ลูกจ้างชั่วคราว
- จำนวน 50 คน
- รวมทั้งสิ้น จำนวน 57 คน

4. ลูกจ้างชั่วคราว แผนงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ลูกจ้างชั่วคราวตามวุฒิ

- นักวิชาการเผยแพร่ จำนวน 1 คน
 - ลูกจ้างชั่วคราวทั่วไป
- จำนวน 50 คน
- รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม สามารถสรุปสาระสำคัญดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อบุคลากร

ประเด็นที่ศึกษา	บุคลากรของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	บุคลากรของอุทยานฯ ประกอบด้วยข้าราชการจำนวน 5 คน ส่วนใหญ่จบปริญญาตรีและปริญญาโท ลูกจ้างประจำ จำนวน 9 คนและบุคลากรของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวประจำปี เพื่อเพิ่มศักยภาพและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานมีการให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ปัจจุบันบุคลากรของอุทยานฯ มีน้อยทำให้มีอุปสรรคในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้อุทยานฯ ไม่มีเจ้าหน้าที่โดยตรงในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.1.4 งบประมาณ

จากการศึกษาแผนแม่บทการจัดการพื้นที่ พบว่า งบประมาณของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จะผูกพันกับระบบงานของสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กล่าวคือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่สอดคล้องกับลักษณะของงานที่ปฏิบัติอยู่ งบประมาณส่วนใหญ่จะถูกกำหนดให้ใช้ในการป้องกันดูแลรักษาพื้นที่และทรัพยากร แต่ในทางดำเนินการจริงยังมีการกีดกันอื่นๆ อีกหลาย

อย่าง เช่น การให้ความปลอดภัยและการดูแลอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว งานสื่อความหมายธรรมชาติ งานประชาสัมพันธ์ เผยแพร่และงานซ่อมแซมบำรุงรักษาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเล ค่าใช้จ่ายในการขนส่งและการลาดตระเวนนั้น เป็นสัดส่วนที่สูงกว่าอุทยานทางบกมาก ซึ่งงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีดังนี้

งบประมาณ ปีงบประมาณ 2547 มี 2 แผนงาน/โครงการ ดังนี้

แผนงานอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ งบงานอนุรักษ์ป่าไม้

งบประมาณทั้งสิ้น	3,623,540	บาท
- ค่าจ้างชั่วคราว	2,657,340	บาท
- ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	580,200	บาท
- ค่าสาธารณูปโภค	386,000	บาท

แผนงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

งบประมาณทั้งสิ้น	14,085,660	บาท
- ค่าจ้างชั่วคราว	507,060	บาท
- ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	403,600	บาท
- ค่าสาธารณูปโภค	13,175,000	บาท

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม สามารถสรุปสาระสำคัญ ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่องบประมาณ

ประเด็นที่ศึกษา	งบประมาณ
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	งบประมาณปี 2547 มี 2 แผนงาน/โครงการ ประกอบไปด้วย แผนงานอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ งบงานอนุรักษ์ป่าไม้ มีงบประมาณทั้งสิ้น 3,623,540 บาท ซึ่ง มีค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ ดังนี้ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค และแผนงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว

	<p>เทีย ว โคร่งการส่ง เสริม และพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ มีงบประมาณทั้งสิ้น 14,085,660 บาท มีค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ ดังนี้ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่สอดคล้องกับลักษณะของงานที่ปฏิบัติอยู่ งบประมาณส่วนใหญ่จะถูกกำหนดให้ใช้ในการป้องกันดูแลรักษาพื้นที่และทรัพยากร แต่ในทางดำเนินการจริงยังมีภารกิจอื่นๆ อีกหลายอย่าง เช่น การให้ความปลอดภัยและการดูแลอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว งานสื่อความหมายธรรมชาติ งานประชาสัมพันธ์ เผยแพร่และงานซ่อมแซมบำรุงรักษา งบประมาณไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และการจัดการท่องเที่ยว เพราะงบประมาณในแต่ละปีมีค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะการปฏิบัติงานของอุทยานฯ มีหน้าที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งมีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวของอุทยานฯ ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนเท่าที่ควร</p>
--	--

1.1.5 วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ

วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ เป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานจะมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับคุณภาพ ปริมาณของวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ ที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ ของอุทยานฯ เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการ ซึ่งปัจจุบันวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ ที่มีอยู่มีทั้งอยู่ในสภาพที่ชำรุด และขาดการซ่อมบำรุง ซึ่งวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ ของอุทยานฯ มีดังนี้

1. รถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อ จำนวน 4 คัน (ชำรุด 2 คัน)
2. รถยนต์ขับเคลื่อน 6 ล้อ จำนวน 1 คัน
3. รถกวาดขยะ จำนวน 1 คัน
4. รถขุดหน้า ขุดหลัง จำนวน 1 คัน
5. รถบรรทุกขยะ จำนวน 1 คัน (ชำรุด)
6. รถจักรยานยนต์ จำนวน 4 คัน (ชำรุด)
7. เรือเร็วตรวจการ จำนวน 1 ลำ

8. เรือยางตรวจการ จำนวน 1 ลำ
9. เรือไฟเบอร์กลาส (401) จำนวน 1 ลำ
10. เรือแคนู จำนวน 4 ลำ

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมสามารถสรุปสาระดังแสดง
ในตาราง 10

ตาราง 10 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์
ยานพาหนะ

ประเด็น ที่ ศึกษา	วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ พบว่า มีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจุบันวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ ที่มีอยู่มีสภาพเสื่อมโทรม ใช้การไม่ได้ ขาดการซ่อมบำรุงเนื่องจากมีงบประมาณค่อนข้างน้อยใน การซื้อวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะใหม่ ทำให้มีวงจำกัดในการจัด การซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานทั้งทางบกและทางน้ำ ประกอบกับ อุทยานฯ มีการประกาศตั้งในปี พ.ศ. 2524 ทำให้มีสภาพเสื่อมโทรม ไปตามเวลา ยานพาหนะ ซึ่งดูตามทะเบียนพัสดุ ครุภัณฑ์แล้วรถยนต์ มีจำนวน 4 คัน แต่ที่ใช้ประโยชน์มีเพียง 2 คัน ส่วนรถเก็บบขยะมีเพียง คันเดียวก็ชำรุด ส่วนคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานอยู่ในสำนักงานก็มีเพียง เครื่องเดียว

1.1.6 การจัดการท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
คือ ตอบสนองความจำเป็นของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ได้กระทบกระเทือนกับความสามารถในการ
ตอบสนองความจำเป็นของคนในรุ่นอนาคต

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมสามารถสรุปสาระสำคัญ
ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อการจัดการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ ศึกษา	การจัดการท่องเที่ยว
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	<p>การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า อุทยานฯ มีการจัดการที่ชัดเจนตามแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีการสนับสนุนในการวางแผนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน โดยอุทยานฯ ได้แบ่งพื้นที่เพื่อสะดวกในการบริหารจัดการ โดยการกำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยว เขตสงวนเพื่อการศึกษาและรักษา สิ่งแวดล้อมและเขตพื้นที่ฟู นอกจากนี้มีหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จำนวน 4 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 บ่อน้ำร้อน หน่วยที่ 2 หอยหลัง หน่วยที่ 3 เกาะกระดาน หน่วยที่ 4 ปากเมง และมีการกำหนดมาตรฐานการป้องกันรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้อุทยานฯ สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากร โดยมีการอบรมเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 1,500 คน มีการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ โดยปรับปรุงเส้นทางศึกษาธรรมชาติ จำนวน 2 เส้นทาง คือ บริเวณเขาแบนะและบริเวณน้ำพุร้อน ควนแดง มีการจัดระบบข้อมูลข่าวสาร โดยบริการข้อมูลข่าวสาร</p>

	ด้ า น ก า ร ท อ ง เ ที ย ว ส นั บ ส นุ น ก า ร ใ ช้ เ ท ค โ น โล ยี ที่ เ ห ม า จะ ส ม ใน ก า ร ค ว บ ค ุ ม แ ลະ ก า ร จั ด ก า ร ม ล พื ช สິ ง แ ว ด ล็ อ ม ใน พื น ที่ ท อ ง เ ที ย ว แ ลະ ก ำ ห น ด ก ร อ บ ก า ร พั ด น ำ แห ล่ ง ท อ ง เ ที ย ว โด ย มี ำ ค ร ฐ ำน ที่ ชั ด เ จ น ใน ก า ร ย ก เล็ ก ก า ร ท อ ง เ ที ย ว ใน พื น ที่ ที่ ป ร ำ ระ บ ำ ง
--	--

1.1.7 เจตนาธรรมณ์ของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

เจตนาธรรมณ์ของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ ความต้องการของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนของตน

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการ และผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สามารถสรุปสาระสำคัญ ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 ความคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการ และผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ต่อเจตนาธรรมณ์ของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ป ร ะ เ ตี น ที่ ศึ ก ษ ำ	เจตนาธรรมณ์ของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว
หน่วยงานภาครัฐและเอกชน	ต้องการให้อุทยานฯ ให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ มีการจัดการในเรื่องของความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ มีความจริงจังจริงจังในการทำงาน มีการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายทั้งภาคเอกชน ผู้ประกอบการและประชาชน
ผู้ ป ร ะ ก อ บ ก า ร	ต้องการให้อุทยานฯ และหน่วยงานต่างๆ มีการประสานงาน ปรึกษาหารือร่วมกันในการที่จะแก้ไขปัญหาและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ และดูแลความสะอาดในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ให้เจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ เข้าถึงประชาชนให้มากที่สุด และให้มีการสำรวจพื้นที่ให้ผู้ประกอบการหรือเอกชนเช่าพื้นที่ของอุทยานฯ เพื่อประกอบธุรกิจ และมีป้ายบอกเส้นทางไปสถาน

	ที่ต่างๆ นอกจากนี้อุทยานฯ ควรมีการจัดทำป้ายสื่อความหมายเพิ่มขึ้น และมีที่รองรับขยะตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ
ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	ต้องการให้ทุกฝ่ายมีการประสานงานร่วมมือกัน จึงประสบความสำเร็จในการพัฒนา และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ในการเสนอความคิดเห็น ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ควบคุมผู้ประกอบการให้ปฏิบัติตามระเบียบ ให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีการกำหนดสถานที่ต่างๆ เป็นโซนให้ชัดเจน เช่น โซนกิจกรรมท่องเที่ยว โซนร้านค้า หรือโซนบริการให้ประชาชนเข้าในการประกอบอาชีพ เพื่อให้การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.1.8 กิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจจากการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวมากเพราะกิจกรรมต่างๆ จะเป็นสื่อกลางนำไปสู่เป้าหมายของการอนุรักษ์ได้ โดยที่กิจกรรมนั้นจะเน้นการให้ความรู้ในระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมผลิตผลิติน ทั้งนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้

สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมแต่ละประเภทต่างๆ ดังนี้

- (1) การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น น้ำลึก บริเวณเกาะกระดาน เกาะแหวน เกาะเชือก ว่ายน้ำลอดถ้ำมรกต
- (2) การศึกษาธรรมชาติ ระบบนิเวศ หาดทราย เขาหินปูน รอบเขาเบนะ เขาหยงหลัง
- (3) ล่องเรือแคนู ชมระบบนิเวศป่าชายเลน ถ้ำเจ้าไหม
- (4) ศึกษาธรรมชาติ ป่าพรุน้ำร้อน และอาบน้ำอุ่นเพื่อสุขภาพที่บ่อน้ำร้อน
- (5) การชมทิวทัศน์ธรรมชาติ บริเวณหาดปากเมง หาดหยงหลัง หาดสั้น หาดยาว

จากสภาพของภูมิประเทศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ที่ประกอบด้วยภาคพื้นดิน และภาคพื้นน้ำ ตลอดจนความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ จึงทำให้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีกิจกรรมทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งเหมาะสำหรับเป็นสถานที่ศึกษาหา ความรู้ และการพักผ่อนหย่อนใจที่สามารถทำกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ เช่น ดำน้ำชมปะการัง ว่ายน้ำ พายเรือ ชมทิวทัศน์และศึกษาธรรมชาติ

ผู้วิจัย ได้ สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ หัวหน้า ที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วย งานภาครัฐ และเอกชน และผู้ประกอบการ สามารถสรุปสาระสำคัญ ดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐและเอกชน และผู้ประกอบการต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ศึกษา	กิจกรรมการท่องเที่ยว
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอุทยานฯ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ว่ายน้ำดูปะการัง ศึกษาธรรมชาติ นอกจากนี้อุทยานฯ ได้ดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว โดยการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จัดโครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานฯ โครงการค่ายเยาวชนพิทักษ์อุทยานฯ โครงการจัดสร้างเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น การเก็บของริมหาด การเก็บขยะใต้ท้องทะเล
หน่วยงานภาครัฐและเอกชน	พื้นที่ของอุทยานฯ ไม่ว่าจะเป็นชายหาด เกาะต่างๆ โดยมีพื้นที่ที่เป็น การท่องเที่ยวโดยธรรมชาติ มีกิจกรรมที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน อุทยานฯ และบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมกันมากที่สุด คือ

	การดำน้ำดูปะการัง การเดินเล่นชายหาด การศึกษาระบบนิเวศ
ผู้ประกอบการ	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอุทยานฯ และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่ การเดินเล่นชายหาด การว่ายน้ำ การดูปะการังน้ำตื้นและปะการังน้ำลึก การศึกษาธรรมชาติ

1.1.9 สิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มี 2 แห่ง คือ บริเวณหาดหยงหลิง และหาดปากเมง มีการจัดแสดงนิทรรศการ เพื่อให้ข้อมูลและความรู้กับนักท่องเที่ยว มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ 1 แห่ง อยู่บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ มีบริการอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์และจัดนิทรรศการ นอกจากนี้มีสถานที่กางเต็นท์ บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ 1 แห่ง หน้าเขาเบนะ 2 แห่ง และบริเวณหน้าร้านสวัสดิการ 1 แห่ง มีบริการเช่าเต็นท์และอุปกรณ์อื่นๆ

ผู้วิจัย ได้ สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ผู้ประกอบการ และผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สามารถสรุปสาระสำคัญ ดังแสดงใน ตาราง 14

ตาราง 14 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการ และผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการต่อสิ่งอำนวยความสะดวก

ประเด็นที่ศึกษา	กิจกรรมการท่องเที่ยว
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	อุทยานฯ มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอสมควรให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีป้ายสื่อความหมาย มีบ้านพัก มีจุดกางเต็นท์สำหรับพักแรม มีถึงขยะ ที่จอดรถ แต่บางอย่างควรมีเพิ่มเติมในด้านการให้บริการข้อมูลข่าวสาร ห้องน้ำ โทรศัพท์ บ้านพัก และศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ซึ่งปัจจุบันคับแคบเพราะอยู่รวมในที่เดียวกันกับสำนักงาน
หน่วยงานภาครัฐและเอกชน	ในปัจจุบันมมองปริมาณนักท่องเที่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกมีความพอเพียงเนื่องจากในอุทยานฯ มีช่วงฤดูของการท่องเที่ยวทำให้

	สิ่งอำนวยความสะดวกความพอเพียงกับช่วงฤดูกาล ยกเว้นมีการจัดระเบียบพัฒนาให้ดีขึ้น เป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว
ผู้ประกอบการ	สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวมีน้อย ควรมีการสร้างเพิ่มเติม เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ถึงขยะ เพราะมีไม่เพียงพอกับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว
ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ	อุทยานฯ ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว มีศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ป้ายสื่อความหมาย บ้านพัก ถึงขยะ ที่จอดรถ ห้องน้ำ โทรศัพท์ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและประชาชน แต่ในปัจจุบันมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น

1.2 การประเมินผลด้านกระบวนการ

การประเมินผลด้านกระบวนการ โดยใช้การสัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1.2.1 ด้านพื้นที่
- 1.2.2 ด้านการจัดการ
- 1.2.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ
- 1.2.4 ด้านการมีส่วนร่วม

ซึ่งจะได้นำเสนอไปตามลำดับ ดังนี้

1.2.1 ด้านพื้นที่

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ของแหล่งนั้น ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติเป็นสำคัญ หรืออาจเรียกว่าเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับระบบนิเวศ

ผู้วิจัย ได้ สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาไหมหน่วย งามภาครัฐ และเอกชน ผู้ประกอบการ สามารถสรุปสาระสำคัญ ดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 15 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการต่อต้านพื้นที่

ประเด็นที่ศึกษา	กิจกรรมการท่องเที่ยว
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	อุทยานฯ มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความโดดเด่นด้านพื้นที่ ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีพื้นที่ทั้งบนบกและทะเล ทำให้มีความหลากหลายของระบบนิเวศที่เชื่อมต่อกับชายหาด ป่าชายเลน นอกจากนี้มีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม ได้แก่ การเดินป่า การอนุรักษ์แหล่งหญ้าทะเล และพะยูน ซึ่งในปัจจุบันมีประมาณ 100 ตัว มีจำนวนลดลงปีละ 10-12 ตัว เนื่องจากการทำลายของมนุษย์ นอกจากนี้มีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
หน่วยงานภาครัฐและเอกชน	ลักษณะพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น คือมีแหล่งหญ้าทะเลที่เป็นอาหารของพะยูน นอกจากนี้ทางอุทยานฯ มีความหลากหลายของระบบนิเวศ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เช่น การดำน้ำดูปะการัง การพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาธรรมชาติ
ผู้ประกอบการ	แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานฯ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความหลากหลายของระบบนิเวศ มีเกาะต่างๆ มากมาย บริเวณเกาะลิบมีแหล่งหญ้าทะเล ซึ่งเป็นอาหารของพะยูน นอกจากนี้มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เช่น การว่ายน้ำดูปะการัง การศึกษาธรรมชาติ การพักผ่อนหย่อนใจตามชายหาด

1.2.2 ด้านการจัดการ

การจัดการครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลภาวะและควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีขอบเขต โดยจัดการสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับธรรมชาติดั้งเดิมของชุมชน ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือมีผลกระทบน้อยที่สุดและเกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชน เช่น การดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว การดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ตลอดจนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเท่าที่จำเป็นต่อการประกอบกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยจะต้องมองการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม สามารถสรุปสาระสำคัญ
 ดังแสดงในตาราง 16

ตาราง 16 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมต่อการจัดการ

ประเด็นที่ ศึกษา	ด้านการจัดการ
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม	อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และมีการจัด กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม มีการจัดที่พักอาศัยของบุคลากร/ เจ้าหน้าที่ และที่พักตั้งแคมป์ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความกลมกลืนกับ สภาพแวดล้อม มีแผนจัดการที่ชัดเจนว่าบริเวณไหน ที่จะสร้างบ้านพัก บริเวณไหนที่จะให้นักท่องเที่ยวไปกางเต็นท์ หรือพักผ่อนหย่อนใจ และมุ่ง เน้นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการใช้ ประโยชน์ให้ได้มากที่สุดและยาวนานที่สุด มีการควบคุมการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีการกำหนดโซนการใช้ พื้นที่ที่เหมาะสมที่คำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยวและประชาชน มีป้ายถ่ายทอดความรู้เชิงนิเวศให้แก่นักท่องเที่ยว และประชาชน ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ มีการกำหนดเขตการจัดการ (zoning) บริการแต่ละประเภท และมีการจัดเส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงและเดิน ทางออก ณ แหล่งท่องเที่ยวโดยสะดวก มีการให้บริการนักท่องเที่ยวรวมไป ถึงดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว และมีการจัดถังขยะไว้ตามแหล่ง ท่องเที่ยวต่างๆ

1.2.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการ และผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สามารถสรุปสาระสำคัญ ดังแสดงใน ตาราง 17

ตาราง 17 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการ และผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการต่อด้านกิจกรรมและ กระบวนการ

ประเด็นที่ศึกษา	ด้านกิจกรรมและกระบวนการ
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	อุทยานฯ มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงกับอุทยานฯ นักเรียน นักศึกษาตามสถาบันต่างๆ ที่อยู่รอบอุทยานฯ รวมทั้งมีการจัดทำสื่อความหมายตามสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยว ได้มีความรู้และเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และได้มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้โดยมีการประชาสัมพันธ์ มีการสื่อความหมายโดยใช้แผ่นพับ ซึ่งเป็นสื่อที่เข้าถึงนักท่องเที่ยวมากที่สุด มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ในการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น มีการร่วมประชุมกับประชาชน เพื่อเผยแพร่และสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ธรรมชาติ มีป้ายห้ามทิ้งขยะและป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยวไว้ตามจุดท่องเที่ยว นอกจากนี้มีการส่งเสริมความรู้และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ มีการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกแต่ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวและประชาชนเองด้วย มีการให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว

ตาราง 17 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	ด้านกิจกรรมและกระบวนการ
หน่วยงานภาครัฐและเอกชน	อุทยานฯ มีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้รู้ด้านการท่องเที่ยว

	<p>เทียบ ว โดยมิเ จำ หน้า ที่แ เนะ นำ สถานทีทอ ง เทียบ ว ภายในอุท ยานฯ มีกา รสร้า ง ความตระหนั ก และปลุก จิตสำนึก ทีถูก ตอ ง ตอ ้นัก ทอ ง เทียบ ว แล ะ ประชาชนใ นทอ ง ถึน ทั้ง นั กั ชึ้น อยุ่ กั บ จิต สำนึก ของตัว เอง มีจิต สำนึก ด้า นการ อนุรักษ ์ท รัพ ยาการรธรรมชาติ นอก จากนี้ท ำ ง อุท ยานฯ เองก็ มีป้า ย ห้า ม ทึง ขย ะ ไร่ ต ำ มจุด ทอ ง เทียบ ว ป้า ย สือ ความหมายธรรม ชาติทีไ ห้ค ว ำ มรู้เ กีย ว กั บ สถานทีทอ ง เทียบ ว แล ะป้า ยบอก เส้นทา งใ ห้แ ก่ นัก ทอ ง เทียบ ว แล ะ การใ ห้บริกา รข้อมูล จากเจ้า หน้า ทีไ น เรือ ง ของประชา สัม พัน ธ์มี บ้าง เช่น มีศุน ย์กา รใ ห้ข้อมูล ข่า วสาร มีเรือ น พัก รั บ รอ ง ซึ่ง อุท ยานฯ มีราย ได้จาก การเข้า อุท ยานฯ นำ จะ มีกา รพัฒนา ในด้าน ต่า ง ๆ เช่น การจั ด ระเบีย บด้าน พื้น ที นอก จากนี้อุท ยานฯ นำ จะ ไ ห้ค ว ำ มรู้ท ำ ง ด้า นก ฎหมายแ ก่ ประชาชน บ้าง ปริมาณ เจ้า หน้า ที ของอุท ยานฯ มีจ ำ นวนไม่ เ พิย ง พอใ น การใ ห้บริกา รข้อมูล ซึ่ง การทอ ง เทียบ ว เ ชิง นี เ วศ จะ ตอ ง มีกา ร เ รีย น รุ้ รว ม กั น ขอ ง ผู้ ที เ กีย ว ขอ ง</p>
<p>ผู้ประกอบการ</p>	<p>อุท ยานฯ มีการใ ห้ความรู้ด้าน การทอ งเทีย วและการอนุรักษ ์ท รัพ ยาการรธรรมชาติ การสร้า งความตระหนั กและปลุกจิตสำนึกทีถูกตอ งตอ ้นักทอ งเทีย วและประชาชน ในทอ งถึน แล ะการประชา สัม พัน ธ์ใ ห้คนใ นทอ งถึน แล ะนักทอ งเทีย วมีจิตสำนึก ด้านการอนุรักษ ์ท รัพ ยาการรธรรมชาติ ทีผ่านมาน้อย นอกจากนั้ถึงขย ะมีไม่ เ พิย งพอ ตอ ปริมาณขย ะทีเพิ่มชึ้น ป้า ยสือความหมายแล ะป้า ยบอกเส้นทา งมีน้อย การประชา สัม พัน ธ์เพื่อใ ห้ความรู้ด้าน การทอ งเทีย วมีน้อย การใ ห้บริกา รข้อมูลของเจ้า หน้า ทีใ น การเนะนำเส้นทา ง แห่ล่งทีพัก สถานทีทอ งเทีย วมีบ้าง เนื่งจากเจ้า หน้า ทีไม่ เ พิย งพอ แล ะทีสำคัญทา งอุท ยานฯ เองขาดการประสานงานกั บหน่วยงานอื่ นหรือหน่วยงาน ทีเกีย วข้อง</p>
<p>ผู้นำทีเป็นทา งการและ</p>	<p>มีการประชา สัม พัน ธ์เพื่อใ ห้ความรู้ด้าน การทอ งเทีย วและสร้า งความตระหนั กและ</p>

ไม่เป็นทางการ	ปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น การส่งเสริมความรู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้ประชาชนทราบน้อย นอกจากนี้อุทยานฯ ได้จัดให้มีป้ายห้ามทิ้งขยะ และป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยวไปตามจุดท่องเที่ยว มีการให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พักสถานที่ท่องเที่ยว
---------------	--

1.2.4 ด้านการมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วมเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อสร้างผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง การกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย ในที่สุดแล้ว ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ซึ่งความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเสริมสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชนแล้ว ยังเป็นปัจจัยสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนอีกด้วย

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐและเอกชนผู้ประกอบการ และผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สามารถสรุปสาระสำคัญดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม หน่วยงานภาครัฐและเอกชนผู้ประกอบการ และผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการต่อด้านการมีส่วนร่วม

ประเด็นที่ศึกษา	ด้านการมีส่วนร่วม
เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	การมีส่วนร่วมของประชาชน ในอดีตไม่ค่อยมี แต่ปัจจุบันเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าคนใหม่มีการเริ่มเข้าหาประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้อุทยานฯ มีการให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก แต่ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจมีน้อย การจัดการด้านการท่องเที่ยวของอุทยานฯ ได้พยายามให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

	รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนใกล้อุทยานฯ ได้มีโอกาสร่วมดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้อุทยานฯ มีการถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา และจัดโครงการอบรม สัมมนาต่างๆ
--	---

ตาราง 18 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	ด้านการมีส่วนร่วม
หน่วยงานภาครัฐและเอกชน	พยายามมีส่วนร่วมกับทางอุทยานฯ แต่อุทยานฯ มีข้อจำกัดเยอะมาก มีการประสานงานร่วมมือกันตลอด แต่มีปัญหาอยู่ตลอดเวลา อุทยานฯ มีหน้าที่ทางด้านปกป้องรักษาในปัจจุบันอุทยานฯ มีข้อขัดแย้งกับหน่วยงานและประชาชน เนื่องจากประชาชนอยู่ก่อนที่ทางอุทยานฯ จะประกาศเขต ทำให้เกิดปัญหาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ด้านการมีส่วนร่วมกับอุทยานฯ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจด้านการท่องเที่ยว และความคิดเห็นในวิธีการแนวทางปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ประชาชนจะมีส่วนร่วมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาชนมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ และมีรายได้จากการท่องเที่ยว อุทยานฯ มีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนน้อย
ผู้ประกอบการ	ประชาชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ แต่มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การท่องเที่ยวเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว อุทยานฯ ไม่มีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ ไม่มีการประชาสัมพันธ์

	<p>เพื่อให้ให้ความรู้แก่ประชาชนและที่สำคัญในด้านการมีส่วนร่วม ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจซึ่งเป้าหมายที่สำคัญไม่มีกระบวนการทำงานร่วมกัน ไม่มีการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างประชาชนกับอุทยานในการที่จะแก้ไขปัญหา</p>
<p>ผู้นำที่เป็นทางการและ ไม่เป็นทางการ</p>	<p>ด้านการมีส่วนร่วมกับอุทยานฯ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก ส่วนการมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยว ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในส่วนนี้ อุทยานฯ ไม่มีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้าน การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจร่วมกับอุทยานฯ</p>

1.3 การประเมินผลด้านผลผลิต

การประเมินผลด้านผลผลิต โดยใช้การสัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.3.1 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

1.3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน

1.3.3 การกระจายรายได้

ซึ่งจะได้นำเสนอไปตามลำดับ ดังนี้

1.3.1 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้จำแนกผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำเสนอออกเป็นส่วนๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติ
หาดเจ้าไหม

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล

สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ
รายได้ ดังแสดงในตาราง 19

ตาราง 19 สถานภาพส่วนบุคคล

(N = 399 คน)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	159	39.8
หญิง	240	60.2
รวม	399	100.0
2. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	223	55.9
31-40 ปี	92	23.1

41-50 ปี	73	18.3
51-60 ปี	10	2.5
60 ปีขึ้นไป	1	0.3
รวม	399	100.0
3. ศาสนา		
พุทธ	308	77.2
อิสลาม	87	21.8
อื่นๆ	4	1.0
รวม	399	100.0
4. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	61	15.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	57	14.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	135	33.8
อนุปริญญา	30	7.5
ปริญญาตรี	114	28.6
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.5
รวม	399	100.0

ตาราง 19 (ต่อ)

(N = 399 คน)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. อาชีพหลัก		
นิสิต/นักศึกษา	141	35.3
ค้าขาย	44	11.0
รับจ้าง	63	15.8
ประมง	7	1.8
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	39	9.8
เกษตรกรกรรม (ทำนา,ทำสวน,ทำไร่)	18	4.5

ธุรกิจส่วนตัว	63	15.8
แม่บ้าน	24	6.0
รวม	399	100.0
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,000 บาท	122	30.6
5,000-10,000 บาท	129	32.3
10,001-15,000 บาท	28	7.0
15,001-20,000 บาท	21	5.3
มากกว่า 20,000 บาท	45	11.3
ไม่มีรายได้	54	13.5
รวม	399	100.0

ตาราง 19 สถานภาพส่วนบุคคล สรุปลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ดังนี้ เพศ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.2 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 39.8 ตามลำดับ

อายุ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.9 รองลงมาเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.1 อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.3 ส่วนอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.5 และอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ศาสนา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 77.2 นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 21.8 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาสูงสุด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 33.8 รองลงมาเป็นระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 28.6 ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 14.3 ระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 7.5 และระดับปริญญาโทมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

อาชีพหลัก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 35.3 รองลงมาประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 15.8 ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 11.0 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 9.8 แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.0 เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 4.5 และประมง คิดเป็นร้อยละ 1.8

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วง 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมา มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.6 ไม่มีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 13.5 รายได้มากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.3 รายได้ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.0 รายได้ 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.3 ตามลำดับ

โดยสรุปลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุไม่เกิน 30 ปี นับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา รายได้เฉลี่ย 5,000-10,000 บาท

ส่วนที่ 2 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังแสดงในตาราง 20

ตาราง 20 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1. ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว	2.59	0.50	ปานกลาง
2. ความหลากหลายของระบบนิเวศ เช่น หล้าทะเล ปะการังและพะยูน เป็นต้น	2.58	0.55	ปานกลาง
3. ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัดไว้ เช่น การศึกษาธรรมชาติ การตั้งแคมป์ มีความหลากหลาย	2.11	0.56	ปานกลาง

หลาย			
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลายสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม	2.19	0.58	ปานกลาง
5. ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	2.34	0.60	ปานกลาง
6. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	1.76	0.54	ปานกลาง
7. ความสมบูรณ์ของธรรมชาติ	2.34	0.57	ปานกลาง
8. ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว	2.32	0.57	ปานกลาง
ภาพรวมความพึงพอใจด้านพื้นที่	2.28	0.55	ปานกลาง
9. การคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม	2.24	0.62	ปานกลาง
10. การจัดที่พักอาศัยของบุคลากร/เจ้าหน้าที่ และที่พักตั้งแคมป์ สำหรับนักท่องเที่ยวมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	2.16	0.67	ปานกลาง
11. ป้ายถ่ายถอดความรู้เชิงนิเวศให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชน ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ	2.07	0.69	ปานกลาง
12. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น บ้านพัก ห้องน้ำ อาหารและเครื่องดื่ม แก่นักท่องเที่ยว	2.11	0.61	ปานกลาง
13. การกำหนดเขตไว้สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละประเภท เช่น เขตสำหรับพื้นที่กางเต็นท์ พื้นที่จอดรถ เส้นทางและกิจกรรมชมธรรมชาติ	2.23	0.65	ปานกลาง
ตาราง 20 (ต่อ)			

ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
14. การจัดถึงขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว	2.21	0.56	ปานกลาง
15. ศูนย์บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	2.09	0.67	ปานกลาง
16. การส่งเสริมการท่องเที่ยว	2.28	0.61	ปานกลาง
17. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	2.44	0.59	ปานกลาง
18. การจัดเส้นทางคมนาคม ความสะดวกในการเข้าถึงและเดินทางออก ณ แหล่งท่องเที่ยว	2.36	0.61	ปานกลาง

ภาพรวมความพึงพอใจด้านการจัดการ	2.21	0.63	ปานกลาง
19. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว	1.81	0.64	ปานกลาง
20. ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว	2.14	0.58	ปานกลาง
21. ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว	2.18	0.62	ปานกลาง
22. การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น	1.74	0.62	ปานกลาง
23. การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	1.78	0.66	ปานกลาง
24. การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	1.98	0.65	ปานกลาง
25. การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว	2.08	0.60	ปานกลาง
26. ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่	2.00	0.50	ปานกลาง
ภาพรวมความพึงพอใจด้านกิจกรรมและกระบวนการ	1.96	0.61	ปานกลาง

ตาราง 20 (ต่อ)

ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
27. การแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	1.78	0.69	ปานกลาง
28. การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.48	0.61	ปานกลาง
29. การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.96	0.62	ปานกลาง
30. ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมใน	1.84	0.67	ปานกลาง

กิจกรรมการท่องเที่ยว			
31. การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นแสวงหา รายได้จากการท่องเที่ยว	2.24	0.77	ปานกลาง
32. ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการ การคิดตัดสินใจ และกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยว	1.43	0.57	ต่ำ
33. การแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติ ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1.46	0.63	ต่ำ
ภาพรวมความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วม	1.88	0.65	ปานกลาง
ภาพความพึงพอใจโดยรวม	2.10	0.61	ปานกลาง

จากตาราง 20 ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.10) ซึ่งสามารถพิจารณาเป็นรายด้าน ดังรายละเอียด ดังนี้

ด้านพื้นที่ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.28) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของแหล่งท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.59) รองลงมา คือ ความหลากหลายของระบบนิเวศ เช่น มีหินน้ำทะเล ปะการัง และพะยูน (ค่าเฉลี่ย = 2.58) ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและความสมบูรณ์ของธรรมชาติ ให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย = 2.34) ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.32) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลายสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม (ค่าเฉลี่ย = 2.19) ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัดไว้ เช่น การศึกษาธรรมชาติ การตั้งแคมป์ มีความหลากหลาย (ค่าเฉลี่ย = 2.11) และความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.76) ตามลำดับ

ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.21) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.44) รองลงมาคือ การจัดเส้นทางคมนาคม ความสะดวกในการเข้าถึงและเดินทางออก ณ แหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.36) การส่งเสริมการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.28) การคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 2.24) การกำหนดเขตไว้สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละประเภท เช่น เขตสำหรับพื้นที่กางเต็นท์ พื้นที่จอดรถ เส้นทางและกิจกรรมชมธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย = 2.23) การจัดถังขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.21) การจัดที่พักอาศัยของบุคลากร/เจ้าหน้าที่

และที่พักตั้งแคมป์ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 2.16) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น บ้านพัก ห้องน้ำ อาหารและเครื่องดื่ม แก่นักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.11) ศูนย์บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.09) และการมีป้ายถ่ายทอดความรู้เชิงนิเวศให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชน ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.07) ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 1.96) หากพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า การมีป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้สถานที่ท่องเที่ยวและป้ายบอกเส้นทางแก่นักท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.18) รองลงมาคือการมีป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.14) การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.08) ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย = 2.00) การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 1.98) การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 1.81) การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย = 1.78) และการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.74) ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 1.1.88) หากพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.48) รองลงมาคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.24) การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 1.96) ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 1.84) การแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 1.78) การแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ค่าเฉลี่ย = 1.46) และประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ และกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยว ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.43) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตาราง 21 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อคำถาม	ตอบถูก	ตอบผิด
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีการปรับปรุง ตกแต่งสถานที่ท่องเที่ยว ต่างๆ ตามธรรมชาติ เพื่อชักจูงใจนักท่องเที่ยว	221 (55.4)	178 (44.6)
2. การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นสิ่งสำคัญใน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	237 (59.4)	162 (40.6)
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงธรรมชาติ	389 (97.5)	10 (2.5)

4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติดั้งเดิม ไม่ได้เป็นแหล่งที่ถูกสร้างขึ้นใหม่	312 (78.2)	87 (21.8)
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การเดินป่า การศึกษาธรรมชาติ การเที่ยวถ้ำ การพายเรือแคนู การดำน้ำดูปะการัง การตั้งแคมป์ การว่ายน้ำ	359 (90.0)	40 (10.0)
6. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่หาอย่างไรก็ได้ที่ทำให้มี นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากที่สุด	311 (77.9)	88 (22.1)
7. ป้ายและสัญลักษณ์บอกทางไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีในพื้นที่ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะนักท่องเที่ยวย่อมศึกษาข้อมูลมาก่อน	306 (76.7)	93 (23.3)
8. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึก ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	372 (93.2)	27 (6.8)
9. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการตอบสนองต่อ ความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก	209 (52.4)	190 (47.6)
10. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นการพักผ่อน เพลิดเพลินและ ชมความงามตามธรรมชาติ	364 (91.2)	35 (8.8)
11. การให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวประสบ ความสำเร็จ	378 (94.7)	21 (5.3)
12. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	374 (93.7)	25 (6.3)

ตาราง 21 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูงที่สุดในประเด็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงธรรมชาติคิดเป็นร้อยละ 97.5 รองลงมาคือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นการพักผ่อน เพลิดเพลินและชมความงามตามธรรมชาติคิดเป็นร้อยละ 94.7 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคิดเป็นร้อยละ 93.7 การ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 93.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นการพักผ่อนเพลิดเพลินและชมความงามตามธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 91.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การเดินป่า การศึกษาธรรมชาติ การเที่ยวถ้ำ การพายเรือแคนู การดำน้ำดูปะการัง การตั้งแคมป์ การว่ายน้ำ คิดเป็นร้อยละ 90.0 แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติดั้งเดิมไม่ได้เป็นแหล่งที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ คิดเป็นร้อยละ 78.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ทำอย่างไรก็ได้ที่ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.9 ป้ายและสัญลักษณ์บอกทางไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะนักท่องเที่ยวย่อมศึกษาข้อมูลมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 76.7 การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นสิ่งสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดเป็นร้อยละ 59.4 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีการปรับปรุงตกแต่งสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ตามธรรมชาติ เพื่อชักจูงใจนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 55.4 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 52.4 ตามลำดับ

3.1 ระดับความรู้ความเข้าใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตาราง 22 ระดับความรู้ความเข้าใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความรู้ความเข้าใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ	5	1.3
ปานกลาง	133	33.3
สูง	261	65.4
รวม	399	100.0

จากตาราง 22 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 65.4 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.3 และอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 1.3

3.1.2 การมีส่วนร่วม

การวิจัยเรื่องการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติ
หาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ร่วมกับการวิจัย
เชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้แบบสอบถามทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 260 คน
ผู้วิจัยได้แยกรายงานผลการศึกษาดังออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

ผลการศึกษาที่มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล

สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ
รายได้ ดังแสดงในตาราง 23

ตาราง 23 สถานภาพส่วนบุคคล

(N = 260 คน)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	149	57.3
หญิง	111	42.7
รวม	260	100.0
2. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	78	30.0
31-40 ปี	92	35.4
41-50 ปี	49	18.0
51-60 ปี	26	10.0
60 ปีขึ้นไป	15	5.8
รวม	260	100.0

ตาราง 23 (ต่อ)

(N = 260 คน)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. ศาสนา		
พุทธ	60.4	60.4
อิสลาม	103	39.6
รวม	260	100.0
4. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	90	34.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	70	26.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	44	16.9
อนุปริญญา	28	10.8
ปริญญาตรี	24	9.8
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.5
รวม	260	100.0
5. อาชีพหลัก		
นิสิต/นักศึกษา	34	13.1
ค้าขาย	53	20.4
รับจ้าง	59	22.7
ประมง	14	5.4
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	13	5.0
เกษตรกรกรรม (ทำนา,ทำสวน,ทำไร่)	55	21.2
ธุรกิจส่วนตัว	31	11.9
อื่นๆ	1	0.4
รวม	260	100.0

(N = 260 คน)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,000 บาท	108	41.5
5,000-10,000 บาท	110	42.3
10,001-15,000 บาท	10	3.8
15,001-20,000 บาท	2	0.8
มากกว่า 20,000 บาท	15	5.8
ไม่มีรายได้	15	5.8
รวม	260	100.0

จากตาราง 23 สถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ดังนี้
เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.3 เป็นเพศหญิง
คิดเป็นร้อยละ 42.7

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.4
รองลงมาเป็นผู้ที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.0 อายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.8 ส่วนอายุ
51-60 ปีคิดเป็นร้อยละ 10.0 และอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.8
ตามลำดับ

ศาสนา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 60.4
นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 39.6 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาสูงสุด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับประถม
ศึกษา คิดเป็นร้อยละ 34.6 รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 26.9 ระดับ ระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 16.9 ระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 10.8 ระดับปริญญาตรี
คิดเป็นร้อยละ 9.2 และปริญญาโท มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

อาชีพหลัก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 22.7 เกษตรกรรม
คิดเป็นร้อยละ 21.2 ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 20.4 นิสิต/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 13.1 ธุรกิจส่วนตัว
คิดเป็นร้อยละ 11.9 ประมง คิดเป็นร้อยละ 5.4 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 5.0 อื่นๆ
คิดเป็นร้อยละ 0.4 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วง 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.5 รายได้มากกว่า 20,000 บาท และไม่มีรายได้ มีเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 5.8 รายได้ 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.8 รายได้ 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

โดยสรุปลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน ส่วนมากเป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี นับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา อาชีพรับจ้าง รายได้เฉลี่ย 5,000-10,000 บาท

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมประกอบด้วยการมีส่วนร่วม 5 ด้าน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมด้านร่วมคิด คือการร่วมประชุมปรึกษาหารือในปัญหา และการกำหนด กิจกรรม วิธีการดำเนินงานเพื่อให้กิจกรรมได้ผลตามวัตถุประสงค์ (2) การมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ คือ เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือ ต้องร่วมการตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด (3) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม คือ เข้าร่วมในกิจกรรมตามวิถีทางและเป็นแนวทางให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ (4) การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ร่วมในการรับผลประโยชน์อันเกิดจากผลของกิจกรรมหรือการดำเนินงานของสมาชิกเอง และ (5) การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล คือ ร่วมในการประเมินผลการทำงานของคนกลุ่มและประเมินสถานการณ์ภายนอกด้วย ดังแสดงในตาราง 24

ตาราง 24 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับการ มีส่วนร่วม
1. การร่วมเสนอปัญหาความเดือดร้อนของท่านหรือ ของชุมชนต่อองค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ	1.52	0.85	ปานกลาง
2. การร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.41	0.84	ปานกลาง
3. การร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ เป็นประโยชน์ต่อชุมชนของท่าน	1.43	0.87	ปานกลาง
4. การร่วมในการคิดเรื่องการบริหารการท่องเที่ยวใน ชุมชนของท่าน	1.26	0.80	ปานกลาง
5. การร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกับ องค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ	1.27	0.81	ปานกลาง
ภาพรวมการมีส่วนร่วมด้านร่วมคิด	1.37	0.83	ปานกลาง
6. การร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว	1.54	0.72	ปานกลาง
7. การร่วมตัดสินใจในการเลือกโครงการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ	1.13	0.87	ปานกลาง
8. การร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว	1.10	0.85	ปานกลาง
9. การร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยว กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว	1.15	1.01	ปานกลาง
10. การร่วมตัดสินใจกับประชาตำบลในการเผยแพร่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	1.22	1.01	ปานกลาง
ภาพรวมการมีส่วนร่วมด้านตัดสินใจ	1.22	0.89	ปานกลาง

ตาราง 24 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับการ มีส่วนร่วม
11. การร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว	1.60	0.96	ปานกลาง
12. การร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงาน ต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.37	0.84	ปานกลาง
13. การร่วมปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรม เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	1.52	0.87	ปานกลาง
14. การร่วมสนับสนุนให้ความร่วมมือกับองค์กร ที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	1.67	0.97	ปานกลาง
15. การร่วมพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติระบบ นิเวศและสิ่งแวดล้อม	1.62	0.97	ปานกลาง
ภาพรวมการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม	1.54	0.92	ปานกลาง
16. การร่วมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทำให้ เกิดการกระจายรายได้เข้ามาในชุมชน	1.78	0.96	ปานกลาง
17. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในแง่การยกระดับคุณภาพชีวิต	1.65	1.01	ปานกลาง
18. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในแง่การมีงานทำ	1.58	1.04	ปานกลาง
19. การได้รับผลประโยชน์ในแง่การนำกลับมาบำรุง และรักษาแหล่งท่องเที่ยว	1.05	0.83	ปานกลาง
20. การได้รับผลประโยชน์ในแง่ที่ทำให้ชุมชนมีการ ติดต่อระหว่างกันมากขึ้น	1.37	1.00	ปานกลาง

ตาราง 24 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับการ มีส่วนร่วม
ภาพรวมการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมี ส่วนได้ส่วนเสีย	1.48	0.97	ปานกลาง
21. มีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผล การดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1.09	0.91	ปานกลาง
22. มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการดำเนินงาน	1.14	0.95	ปานกลาง
23. มีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานตามช่วงเวลา ที่กำหนดไว้	0.79	0.86	ต่ำ
24. มีส่วนร่วมในการประเมินผลในขั้นตอนสุดท้าย	0.70	1.00	ต่ำ
ภาพรวมการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	0.93	0.93	ต่ำ
ภาพการมีส่วนร่วมโดยรวม	1.33	0.91	ปานกลาง

จากตาราง 24 ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.33) ซึ่งสามารถพิจารณาเป็นรายด้าน ดังรายละเอียด ดังนี้

ด้านร่วมคิด พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 1.37) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การร่วมเสนอปัญหาความเดือดร้อนของท่านหรือของชุมชนต่อองค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.52) รองลงมาคือการร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนของท่าน (ค่าเฉลี่ย = 1.43) การร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 1.43) การร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกับองค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ (ค่าเฉลี่ย = 1.27) และการร่วมในการคิดเรื่องการบริหารการท่องเที่ยวในชุมชนให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.26) ตามลำดับ

ด้านร่วมตัดสินใจ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 1.22) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.54) รองลงมา คือ การร่วม

ตัดสินใจกับประชาตำบลในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 1.22) การร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 1.55) การร่วมตัดสินใจในการเลือกโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 1.13) และการร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.10) ตามลำดับ

ด้านร่วมปฏิบัติตามกิจกรรม พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 1.54) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การร่วมสนับสนุนให้ความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.67) รองลงมาคือ การร่วมพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 1.62) การร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 1.60) การร่วมปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 1.52) และการร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.37) ตามลำดับ

ด้านร่วมในการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 1.48) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การร่วมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทำให้เกิดการกระจายรายได้เข้ามาในชุมชนให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.78) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในแง่การยกระดับคุณภาพชีวิต (ค่าเฉลี่ย = 1.65) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในแง่การมีงานทำ (ค่าเฉลี่ย = 1.58) การได้รับผลประโยชน์ในแง่ที่ทำให้ชุมชนมีการติดต่อระหว่างกันมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 1.37) และการได้รับผลประโยชน์ในแง่การนำกลับมาบำรุงและรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.05) ตามลำดับ

ด้านร่วมในการประเมินผล พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย = 0.93) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการทำงานให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 1.14) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ค่าเฉลี่ย = 1.09) มีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานตาม

ช่วงเวลาที่กำหนดไว้ (ค่าเฉลี่ย = 0.79) และ มีส่วนร่วมในการประเมินผลในขั้นตอนสุดท้ายให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = 0.70) ตามลำดับ

3.1.3 การกระจายรายได้

การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ประกอบการ สามารถสรุปสาระสำคัญ ดังแสดงในตาราง 25

ตาราง 25 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการกระจายรายได้

ประเด็นที่ศึกษา	การกระจายรายได้
ผู้ประกอบการ	<p>การท่องเที่ยวทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นทุกปี เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในฤดูกาลท่องเที่ยว ช่วงเดือนธันวาคม-เมษายน แต่ในทางกลับกันในช่วงปิดฤดูกาลท่องเที่ยวก็ไม่มีรายได้หรือมีรายได้น้อย คือในช่วงเดือนพฤษภาคม-พฤศจิกายน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประกอบการร้านอาหาร กล่าวว่า มีรายได้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ประมาณ 30,000บาท/เดือน ส่วนในช่วงปิดฤดูกาลท่องเที่ยวคือในช่วงเดือนพฤษภาคม-พฤศจิกายน รายได้ประมาณ 10,000 บาท/เดือน - ผู้ประกอบการขายของที่ระลึก กล่าวว่า มีรายได้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ประมาณ 8,000บาท/เดือน ส่วนในช่วงปิดฤดูกาลท่องเที่ยวคือในช่วงเดือนพฤษภาคม-พฤศจิกายน รายได้ประมาณ 2,000 บาท/เดือน - ผู้ประกอบการเรือนำเที่ยว กล่าวว่า มีรายได้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ประมาณ 60,000บาท/เดือน - ผู้ประกอบการเรือเช่าเหมาลำ กล่าวว่า มีรายได้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ประมาณ 7,500 บาท/เดือน

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยโดยประเมินด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

1. ด้านสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประกอบด้วย
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
 - 1.2 ทรัพยากรทางกายภาพและชีวภาพ
 - 1.3 เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
2. ด้านปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในการดำเนินงาน ประกอบด้วย
 - 2.1 วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.2 วัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
 - 2.3 บุคลากร
 - 2.4 งบประมาณ
 - 2.5 วัสดุ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ
 - 2.6 การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.7 เจตนาธรรมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว
 - 2.8 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.9 สิ่งอำนวยความสะดวก
3. ด้านกระบวนการดำเนินงานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน ประกอบด้วย

- 3.1 ด้านพื้นที่
- 3.2 ด้านการจัดการ
- 3.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ
- 3.4 ด้านการมีส่วนร่วม

4. ด้านผลผลิตของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย

- 4.1 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
- 4.2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว
- 4.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
- 4.4 การกระจายรายได้

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนจำนวน 260 คน นักท่องเที่ยวจำนวน 399 คน และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) คือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม กลุ่มที่สอง หน่วยงานภาครัฐและเอกชน กลุ่มที่สาม ผู้ประกอบการ กลุ่มที่สี่ ผู้นำที่เป็นทางการและ ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ โดยการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Judgment sampling) เพื่อให้ได้แหล่งข้อมูลครอบคลุมและครบถ้วนตรงตามวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) โดยใช้อธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว และประชาชน ทำการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สำหรับอธิบายความพึงพอใจของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้ความเข้าใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงลึก โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาจัดระเบียบข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลและทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยวิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) จากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องและเชื่อถือได้หรือไม่ (สุภางค์ จันทวานิช, 2543 : 129)

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้แยกสรุปผลการศึกษออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- 1 สภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
- 2 ปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในการดำเนินงาน
- 3 ด้านกระบวนการดำเนินงานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4 ด้านผลผลิตของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และเสนอแนะการวิจัยได้ตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ด้านสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ.2524 และจากความสำคัญของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ที่มีทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย ป่าชายเลนและเกาะต่างๆ ทำให้มีความหลากหลายของระบบนิเวศ นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นแหล่งอาศัยของพะยูนซึ่งเป็นสัตว์สงวน 1 ใน 15 ชนิดที่ใกล้จะสูญพันธุ์ พบเห็นได้ที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เพราะมีแนวหญ้าทะเลที่อุดมสมบูรณ์ (สัมพันธ์ พรหมหอม, 2539 : 2) นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่ หาดปากเมง หาดนางกลาง หาดสั้น หาดยาว หาดหยงหลิง หาดเจ้าไหม และบ่อน้ำร้อน นอกจากนี้ยังมีเกาะอีก 9 เกาะ ได้แก่ เกาะมุกด์ เกาะกระดาน เกาะแหวน เกาะเจ้าเม็ง เกาะปลิง เกาะเจ้าไหม เกาะไหง เกาะเชือก และเกาะม้า

ส่วนที่ 2 ด้านปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในการดำเนินงาน

2.1 นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศโดยมีกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ผลการศึกษา พบว่า การปฏิบัติงานของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีนโยบายส่งเสริมให้ปฏิบัติตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ คือ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล ลดปัญหาความขัดแย้งของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาการถือครองที่ดินภายในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้เกิดการค้นคว้า ศึกษาวิจัยหาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ สำหรับวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวของอุทยานฯ ได้ส่งเสริมให้ประชา

ชนเข้ามามีส่วนร่วมและอนุรักษ์ทรัพยากร ในปัจจุบันการท่องเที่ยวมีการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาดเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น

2.2 แผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

ผลการศึกษา พบว่า แผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มุ่งเน้นในเรื่องดูแลรักษา พัฒนา พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้คงสภาพเดิม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดตรัง ในเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเป็นแหล่งค้นคว้า ศึกษา วิจัย เรียนรู้ เกี่ยวกับธรรมชาติของประชาชน และเยาวชนทั่วไป

2.3 บุคลากร

ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประกอบไปด้วย ข้าราชการจำนวน 5 คน ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ส่วนลูกจ้างประจำตำแหน่ง มีจำนวน 9 คน นอกจากนี้บุคลากรของอุทยานฯ มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวประจำทุกปี เพื่อเพิ่มศักยภาพและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และมีการให้ความรู้ปลูกจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ปัจจุบันบุคลากรของอุทยานฯ มีน้อยทำให้มีอุปสรรคในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ไม่มีเจ้าหน้าที่โดยตรงในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.4 งบประมาณ

ผลการศึกษา พบว่า งบประมาณปี 2547 มี 2 แผนงาน/โครงการ ประกอบไปด้วย แผนงานอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ งบประมาณอนุรักษ์ป่าไม้ มีงบประมาณทั้งสิ้น 3,623,540 บาท ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ ดังนี้ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค และแผนงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีงบประมาณทั้งสิ้น 14,085,660 บาท ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ ดังนี้ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค จากการสัมภาษณ์ พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและการจัดการท่องเที่ยว เพราะงบประมาณในแต่ละปีมีค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะการปฏิบัติงานของอุทยานฯ มีหน้าที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางทะเล ทำให้มีงบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงานมีค่อนข้างจำกัด ซึ่งมีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวของอุทยานฯ ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนเท่าที่ควร

2.5 วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ

ผลการศึกษา พบว่า ปริมาณวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะมีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจุบันวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ ที่มีอยู่มีสภาพเสื่อมโทรมใช้การไม่ได้ ขาดการซ่อมบำรุง เช่น รถบรรทุกขย 1 คัน มีสภาพชำรุด รถจักรยานยนต์ 4 คัน มีสภาพชำรุด

เนื่องจากมีงบประมาณค่อนข้างน้อยในการซื้อใหม่ ทำให้มีวงจำกัดในการจัดการ ซึ่งวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานทั้งทางบกและทางน้ำ ประกอบกับอุทยานฯ มีการประกาศตั้งในปี พ.ศ. 2524 ทำให้มีสภาพเสื่อมโทรมไปตามเวลา ยานพาหนะ ซึ่งดูตาม ทะเบียนพัสดุ ครุภัณฑ์แล้วรถยนต์มีจำนวน 4 คัน แต่ที่ใช้ประโยชน์มีเพียง 2 คัน ส่วนรถเก็บขยะมี เพียงคันเดียวก็ชำรุด ส่วนคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานอยู่ในสำนักงานก็มีเพียงเครื่องเดียว

2.6 การจัดการ

ผลการศึกษา พบว่า การจัดการท่องเที่ยวของอุทยานฯ มีการจัดการที่ชัดเจน ตามแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีการสนับสนุนในการวางแผนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน มีการกำหนดมาตรฐานการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้อุทยานฯ มีการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากร มีการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ มีการจัดระบบข้อมูล ข่าวสาร มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุมและการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว และมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2.7 เจตนารมณ์ของประชาชน

ผลการศึกษา พบว่า หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ต้องการให้อุทยานฯ ให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ผู้ประกอบการ ต้องการให้อุทยานฯ และหน่วยงานต่างๆ มีการประสานงานปรึกษาหารือร่วมกันในการที่จะแก้ไขปัญหาและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด

ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ต้องการให้ทุกฝ่ายมีการประสานงานร่วมมือกัน จึงประสบความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยว และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ในการเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยว

2.8 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม กล่าวว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอุทยานฯ มีกิจกรรมที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ว่ายน้ำดูปะการังศึกษาธรรมชาติ

หน่วยงานภาครัฐและเอกชน กล่าวว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานฯ และบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมกันมากที่สุด คือ การดำน้ำดูปะการัง การเดินเล่นชายหาด การศึกษาระบบนิเวศของป่าชายเลน การล่องเรือแคนู คะยัค

ผู้ประกอบการ กล่าวว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอุทยานฯ และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่ การเดินเล่นชายหาด การว่ายน้ำ การดูปะการังน้ำตื้นและปะการังน้ำลึก การศึกษาธรรมชาติ

2.9 สิ่งอำนวยความสะดวก

ผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม กล่าวว่า อุทยานฯ มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอสมควรให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีป้ายสื่อความหมาย แต่บางอย่างควรมีเพิ่มเติมในด้านการให้บริการข้อมูลข่าวสาร ห้องน้ำ โทรศัพท์ บ้านพัก และศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ซึ่งปัจจุบันคับแคบเพราะอยู่รวมในที่เดียวกันกับสำนักงาน

หน่วยงานภาครัฐและเอกชน กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียงเนื่องจากในอุทยานฯ มีช่วงฤดูของการท่องเที่ยวทำให้สิ่งอำนวยความสะดวกมีความพอเพียงกับช่วงฤดูกาล ยกเว้นแต่มีการจัดระเบียบพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้ดีขึ้น

ผู้ประกอบการ กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวมีน้อย ควรมีการสร้างเพิ่มเติม เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ถังขยะ เพราะมีไม่เพียงพอกับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว

ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล่าวว่า อุทยานฯ ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว มีศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ป้ายสื่อความหมาย บ้านพัก ถังขยะ ที่จอดรถ ห้องน้ำ โทรศัพท์ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและประชาชน แต่ในปัจจุบันมีน้อยไม่เพียงพอกับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น

ส่วนที่ 3 ด้านกระบวนการดำเนินงานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน

3.1 ด้านพื้นที่

ผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม กล่าวว่า อุทยานฯ มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความโดดเด่นด้านพื้นที่ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีพื้นที่ทั้งบนบกและทะเล ทำให้มีความหลากหลายของระบบนิเวศ

หน่วยงานภาครัฐและเอกชน กล่าวว่า ลักษณะพื้นที่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น คือ มีแหล่งหญ้าทะเลที่เป็นอาหารของพะยูน

ผู้ประกอบการ กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความหลากหลายของระบบนิเวศ มีเกาะต่างๆ มากมาย บริเวณรอบๆ เกาะลิบงมีแหล่งหญ้าทะเล ซึ่งเป็นอาหารของพะยูน

3.2 ด้านการจัดการ

ผลจากการศึกษา พบว่า อูทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม มีการจัดที่พักอาศัยของบุคลากร/เจ้าหน้าที่ และที่พักตั้งแคมป์ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีแผนจัดการที่ชัดเจน มุ่งเน้นในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุดและยาวนานที่สุด และมีการควบคุมการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีการกำหนดโซนการใช้พื้นที่ที่เหมาะสมที่คำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชน มีป้ายถ่ายทอดความรู้เชิงนิเวศให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชน ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ มีการกำหนดเขตการจัดการ (zoning) บริการแต่ละประเภท และมีการจัดเส้นทางคมนาคม ในการเข้าถึงและเดินทางออก ณ แหล่งท่องเที่ยวโดยสะดวก มีการบริการนักท่องเที่ยวรวมไปถึงดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว มีการจัดถังขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว

3.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

ผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม กล่าวว่า อูทยานฯ มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงกับอูทยานฯ นักเรียน นักศึกษาตามสถาบันต่างๆ ที่อยู่รอบอูทยานฯ รวมทั้งมีการจัดทำสื่อความหมายตามสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยว

หน่วยงานภาครัฐและเอกชน กล่าวว่า อูทยานฯ มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว โดยมีเจ้าหน้าที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวภายในอูทยานฯ มีการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อ นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

ผู้ประกอบการ กล่าวว่า อูทยานฯ มีการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น แต่การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ผ่านมามีน้อย

ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล่าวว่า อูทยานฯ มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น การส่งเสริมความรู้ คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้ประชาชนทราบน้อย

3.4 ด้านการมีส่วนร่วม

ผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในอดีตไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับทางอูทยานฯ แต่ปัจจุบันเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหัวหน้า

คนใหม่เริ่มมีการเข้าหาประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

หน่วยงานภาครัฐและเอกชน กล่าวว่า พยายามมีส่วนร่วมกับทางอุทยานฯ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ

ผู้ประกอบการ กล่าวว่า ไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับทางอุทยานฯ ในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ตัดสินใจ อุทยานฯ ไม่มีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ ไม่มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ประชาชน และที่สำคัญในด้านการมีส่วนร่วมประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ

ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล่าวว่า ด้านการมีส่วนร่วมกับทางอุทยานฯ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนการมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ และกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยว การแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยว ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในส่วนนี้

ส่วนที่ 4 ด้านผลผลิตของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.1 ความพึงพอใจ

4.1.1 สถานภาพส่วนบุคคล

นักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุไม่เกิน 30 ปี นับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา รายได้เฉลี่ย 5,000-10,000 บาท

4.1.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสามารถแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านพื้นที่ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านพื้นที่อยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของแหล่งท่องเที่ยวให้ค่า

เฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความหลากหลายของระบบนิเวศ เช่น มีหญ้าทะเล ปะการัง และพะยูน ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและความสมบูรณ์ของธรรมชาติ ให้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลายสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัดไว้ เช่น การศึกษาธรรมชาติ การตั้งแคมป์ มีความหลากหลาย และความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ด้านการจัดการ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การจัดเส้นทางคมนาคม ความสะดวกในการเข้าถึงและเดินทางออก ณ แหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยว การคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม การกำหนดเขตไว้สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละประเภท เช่น เขตสำหรับพื้นที่กางเต็นท์ พื้นที่จอดรถ เส้นทางและกิจกรรมชมธรรมชาติ การจัดถังขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว การจัดที่พักอาศัยของบุคลากร/เจ้าหน้าที่ และที่พักตั้งแคมป์ สำหรับนักท่องเที่ยวมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น บ้านพัก ห้องน้ำ อาหารและเครื่องดื่ม แก่นักท่องเที่ยว ศูนย์บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และการมีป้ายถ่ายทอดความรู้เชิงนิเวศให้แก่ักท่องเที่ยวและประชาชน ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านกิจกรรมและกระบวนการอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้สถานที่ท่องเที่ยวและป้ายบอกเส้นทางให้แก่ักท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การมีป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการสร้างความตระหนักรู้จิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว การแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติ

ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจและกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยว ให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

4.2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูงสุดในประเด็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงธรรมชาติ รองลงมา คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นการพักผ่อน เพลิดเพลินและชมความงามตามธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นการพักผ่อน เพลิดเพลินและชมความงามตามธรรมชาติ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การเดินป่า การศึกษาธรรมชาติการเที่ยวถ้ำ การพายเรือแคนู การดำน้ำดูปะการัง การตั้งแคมป์ การว่ายน้ำ แหล่งท่องเที่ยวต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติดั้งเดิมไม่ได้เป็นแหล่งที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ทำได้ทั้งทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากที่สุด ป้ายและสัญลักษณ์บอกทางไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีในแหล่งท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวข้อมศึกษาข้อมูลมาก่อน การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นสิ่งสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีการปรับปรุง ตกแต่งสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ตามธรรมชาติ เพื่อชักจูงใจนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก ตามลำดับ

4.2.1 ระดับความรู้ความเข้าใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 65.4 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.3 และอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 1.3

4.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

4.3.1 สถานภาพส่วนบุคคล

ประชาชนส่วนมากเป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี นับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา อาชีพรับจ้าง รายได้เฉลี่ย 5,000-10,000 บาท

4.3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสามารถแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านร่วมคิด พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การร่วมเสนอปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนต่อองค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน การร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกับองค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว และการร่วมในการคิดเรื่องการบริหารการท่องเที่ยวในชุมชนให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ด้านร่วมตัดสินใจ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การร่วมตัดสินใจกับประชาตำบลในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว การร่วมตัดสินใจในการเลือกโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ด้านร่วมการปฏิบัติตามกิจกรรม พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การร่วมสนับสนุนให้ความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การร่วมพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศ การร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว การร่วมปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ด้านร่วมในการรับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การร่วมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทำให้เกิดการกระจายรายได้เข้ามาในชุมชนให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในแง่การยกระดับคุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในแง่การมีงานทำ การได้รับผลประโยชน์ในแง่ที่ทำให้ชุมชนมีการติดต่อระหว่างกันมากขึ้น และการได้รับผลประโยชน์ในแง่การนำกลับมาบำรุงและรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

ด้านร่วมในการประเมินผล พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับต่ำ หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศในระหว่างการทำงานให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือมีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานตาม ช่วงเวลาที่กำหนดไว้ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลในขั้นตอนสุดท้ายให้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

4.4 การกระจายรายได้

ผลการศึกษา พบว่า การท่องเที่ยวทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นทุกปี เนื่องจากมี นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในฤดูกาลท่องเที่ยว แต่ในทางกลับกันในช่วงปิดฤดูกาล ท่องเที่ยวก็ไม่มีรายได้ หรือมีรายได้ลดน้อยลง

2. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษสามารถอภิปรายรายละเอียดการจัดการประมินการจัดการของอุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม ได้ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อม

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีความ หลากหลายของระบบนิเวศทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งทรงคุณค่าอย่าง มหาศาลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และมีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ได้แก่ การดำน้ำดูปะการัง การศึกษาธรรมชาติ การพักผ่อนหย่อนใจ การชมทิวทัศน์ การเล่นน้ำ/ วายน้ำ ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเหล่านี้สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามา เที่ยวชม ซึ่งแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม (2540-2544) ได้ระบุว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมเป็นสถานที่ที่ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว ซึ่งภายใน อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่ หาดปากเมง หาดฉางหลวง หาดสั้น หาดยาว หาดหยงหลิง หาดเจ้าไหม นอกจากนี้ยังมีเกาะอีก 9 เกาะ ได้แก่ เกาะมุกต์ เกาะกระดาน เกาะแหวน เกาะเจ้าเม็ง เกาะปลิง เกาะเจ้าไหม เกาะไหง เกาะเชือก และ เกาะม้า และสอดคล้องสัมพันธ์ พรหมหอม (2539 : 2) กล่าวว่า นอกจากนี้อทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหมมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นแหล่งอาศัยของพะยูนซึ่งเป็นสัตว์สงวน 1 ใน 15 ชนิดที่ใกล้จะ สูญพันธุ์ พบเห็นได้ที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เพราะมีแนวหญ้าทะเลที่อุดมสมบูรณ์ และ จุดสนใจดังกล่าวนี้ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

2. ด้านปัจจัยนำเข้า

นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (3) การมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนนโยบายการท่องเที่ยวที่ทางอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จะเน้นการปฏิบัติตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ และได้กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการจัดการอุทยานฯ ดังนี้ (1) สร้างระบบการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล (2) ลดปัญหาความขัดแย้งของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาการถือครองที่ดิน (3) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (4) ส่งเสริมให้เกิดการค้นคว้า ศึกษาวิจัย และหาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ สำหรับแผนยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดตรัง นครศรีธรรมราช พัทลุง มีวิสัยทัศน์ ดังนี้ “Green Gold, Green Tourism” เป็นศูนย์กลางการผลิตการตลาดเกษตรมุ่งสู่สากล เป็นเอกแห่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมพร้อมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน” แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดตรัง มีวิสัยทัศน์ ดังนี้ “สวรรค์แห่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พัฒนาการเกษตรสู่สากล”

สำหรับแผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีวิสัยทัศน์ ดังนี้ “เป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมอย่างมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในท้องถิ่นและประเทศชาติอย่างยั่งยืน” และวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมประกอบด้วย

- (1) ดูแลรักษา พัฒนา ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้คงสภาพเดิม
- (2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดตรัง ในเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- (3) ให้เป็นแหล่งค้นคว้า ศึกษา วิจัย เรียนรู้ เกี่ยวกับธรรมชาติวิทยาของประชาชน และเยาวชนทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับรำไพพรรณ แก้วสุริยะ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอันมีคุณค่าอย่างรอบคอบและชาญฉลาด ก่อประโยชน์สูงสุดในระยะยาวนานที่สุด เกิดปัญหาผลกระทบน้อยที่สุด ขณะเดียวกันคุณภาพของทรัพยากรจะต้องดีขึ้นแม้ว่านักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นก็ตาม

นอกจากนี้การประเมินปัจจัยนำเข้า ด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ ยานพาหนะ ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม พบว่าบุคลากร เงินงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ ยานพาหนะ ในปัจจุบันมีไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540 : 207-215) ที่กล่าวว่า การประเมินปัจจัยนำเข้ามักจะเป็นผลมาจากการมีข้อมูล

นำเข้าที่เฉพาะเจาะจง เป็นข้อมูลที่ได้รับการเลือกสรรมาแล้วอย่างดี เช่น มีวิธีการดำเนินการที่ดี มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการปฏิบัติงาน สายการบังคับบัญชา บุคลากร และงบประมาณที่เพียงพอ และมีคุณภาพเป็นอย่างดี ซึ่งเชื่อแน่ว่าหากนำไปบริหารโครงการแล้ว ย่อมจะได้ผลที่ดีอย่างแน่นอน บรรลุถึงเป้าหมายโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้บุญธรรม กิจปริคาบวิสุทธิ (2535 : 300) กล่าวถึงรูปแบบของชิปโมเดล (CIPP Model) ในส่วนของ การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงานว่ามีความ พร้อม ความเพียงพอมากน้อยเพียงใด พิจารณาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพโดยมากจะเกี่ยวกับเงิน คน วัสดุ และการจัดการ (4 M = Man Money Materials and Management)

ด้านเจตนาธรรมของประชาชนส่วนใหญ่ต้องการให้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม และหน่วยงานต่างๆ มีการประสานงาน มีการปรึกษาหารือร่วมกัน มีส่วนร่วมในการที่จะแก้ไขปัญหา มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำและดูแลความสะอาดในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุษกร พรหมมาโนช (2541 : 61) ได้เสนอแนวทางสำคัญเพื่อความยั่งยืนของ การท่องเที่ยว คือให้ความสำคัญกับ “คน” มากกว่ารายได้ ต้องมองคนเป็นเป้าหมายหลักในการจัดการท่องเที่ยว “คน” ในที่นี้หมายถึง คนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่

1. ผู้ให้บริการ คว่าเขามีรายได้ดีขึ้นหรือไม่ มีความรู้เพิ่มมากขึ้นหรือไม่มีโอกาส ขยายงานในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเองและครอบครัวเพิ่มมากขึ้นหรือไม่

2. นักท่องเที่ยว ควรได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว ได้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้รับความปลอดภัย ได้ความรู้เพิ่มมากขึ้น

3. คนในท้องถิ่น ควรได้รับประโยชน์จากรายได้การท่องเที่ยว สามารถดำรงชีวิต ประจำวันได้อย่างมีความสุข โดยการท่องเที่ยวไม่ไปทำลายระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่น

กิจกรรมการท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ประกอบด้วยภาคพื้นดินและ ภาคพื้นน้ำ กิจกรรมส่วนใหญ่จะมีครบทุกอย่างตั้งแต่กิจกรรมทางทะเลจนถึงกิจกรรมทางบก เช่น การดำน้ำดูปะการัง การเดินเล่นชายหาด การศึกษาธรรมชาติ

สิ่งอำนวยความสะดวก อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538 : 3-5) ที่กล่าวว่า การ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีการจัดเตรียมการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกใน การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ

3. ด้านกระบวนการ

3.1 ด้านพื้นที่ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีศักยภาพด้านพื้นที่ กล่าวคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สอดคล้องกับองค์ประกอบด้านพื้นที่ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) และสอดคล้องกับสัมพันธ์ พรหมหอม (2539 : 1) ที่กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเล ซึ่งจัดเป็นพื้นที่คุ้มครองรูปแบบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศต่างๆ มีความหลากหลายของกิจกรรมทางชีววิทยามากที่สุด นักนิเวศวิทยาให้ความสำคัญพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งที่มีมวลชีวภาพของสิ่งมีชีวิตมากที่สุด ทั้งนี้จะพบสังคมของพืช สัตว์น้ำและสัตว์บก ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน โดยองค์ประกอบต่างๆ ของระบบนิเวศจะรักษาภาวะสมดุลแห่งธรรมชาติ นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นแหล่งอาศัยของพะยูนซึ่งเป็นสัตว์สงวน 1 ใน 15 ชนิดที่ใกล้จะสูญพันธุ์ พบเห็นได้ที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เพราะมีแนวหญ้าทะเลที่อุดมสมบูรณ์

สำหรับความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีศักยภาพสูง นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ เช่น การศึกษาธรรมชาติ การดำน้ำดูปะการัง การเล่นน้ำ การพักผ่อนหย่อนใจ การจัดค่ายพักแรม ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียน นักศึกษา

3.2 ด้านการจัดการ พบว่า อุทยานฯ มีการคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและมีการกำหนดเขตไว้สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการควบคุมการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และมีการกำหนดโซนต่างๆ ให้มีความกลมกลืนกับธรรมชาติหรือสภาพแวดล้อม มีการกำหนดเขตการจัดการแต่ละประเภท มีการจัดเส้นทางคมนาคม มีความสะดวกในการเข้าถึงและเดินทางออก ณ แหล่งท่องเที่ยว แต่ในปัจจุบัน พบว่า การจัดการยังมีปัญหา ดังต่อไปนี้ คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ และการถ่ายทอดความรู้เชิงนิเวศให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชน ไม่สอดคล้องกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ที่กล่าวว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและการกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

3.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ จากการศึกษา พบว่า ประชาชนในพื้นที่และเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้ไม่เกิดการมีส่วนร่วม และไม่มีการให้ความรู้แก่ประชาชน ไม่มีการประชาสัมพันธ์ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่สอดคล้องกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านกิจกรรมและ

กระบวนการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยมีภารกิจการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

3.4 ด้านการมีส่วนร่วม ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนท้องถิ่นยังไม่มีโอกาสเข้าไปร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นในเรื่องการท่องเที่ยว นอกจากนี้อุทยานฯ มีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชนน้อย ไม่สอดคล้องกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ที่กล่าวว่า เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ นอกจากนี้ ประชาชนยังมีส่วนร่วมน้อยในเรื่องของการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ โดยสรุปแล้วการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวยังไม่สอดคล้องตามแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักวิชาการหลายท่าน เช่น วรณพร วณิชชานุกรและคณะ (2541 : 4) กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มุ่งให้คนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจควบคุมและดำเนินการ ตลอดจนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเกตุ (2538 : 38) กล่าวถึง การท่องเที่ยวต้องให้ชาวบ้านในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้ชาวบ้านในท้องถิ่นเกิดความภูมิใจมีความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว แล้วผนึกกำลังร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรไว้อย่างยั่งยืน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) กล่าวถึงลักษณะของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย

4. ด้านผลผลิต

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับสัมพันธ์ พรหมหอม (2539 : 1) ที่กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเล จัดเป็นพื้นที่คุ้มครองรูปแบบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ ระบบนิเวศต่างๆ

ด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ที่กล่าวว่า การศึกษาเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์ในสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยว ส่งผลให้มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตระหนักและให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของมานพ เลาห์ประเสริฐ และคณะ (2533) ที่กล่าวว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาในอุทยานแห่งชาติ มีความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับดี ส่วนใหญ่เห็นว่าอุทยานแห่งชาติควรมีรูปแบบเป็นธรรมชาติมากที่สุด การพัฒนาใดๆ จะต้องไม่มากเกินไป

ด้านการมีส่วนร่วม ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อสร้างผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นซึ่งหมายความถึง การกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย ในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มตั้งแต่ประชาชน จนถึงองค์กรปกครองท้องถิ่น และอาจรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

3. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรังในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว ได้ดังนี้

1. อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ด้วยการจัดอบรมสัมมนา จัดค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ตามสื่อต่างๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับเจ้าหน้าที่เพิ่มเติม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

2. อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ควรจัดประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และจัดอบรมความรู้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยการใช้สื่อต่างๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์เผยแพร่ ข้อมูลด้านรายละเอียดความน่าสนใจของพื้นที่ โดยเฉพาะความรู้ต่างๆ แจนักท่องเที่ยว อาจเน้นรูป

แบบในลักษณะที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดคุณค่าและสนใจศึกษา และในด้านข้อมูลรายละเอียดของพื้นที่ควรมีป้ายข้อมูลที่ชัดเจน จัดให้กลมกลืนกับธรรมชาติ รวมทั้งแผนผัง และสัญลักษณ์บอกทาง ตลอดจนข้อแนะนำเกร็ดความรู้ในด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ มีการจัดสัมมนา จัดอบรม จัดชุดประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ โดยพิจารณาคำเนินการให้เป็นไปตามความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ควรมีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ และควรเปิดโอกาสให้เอกชน องค์กรชุมชนท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่น เข้ามาร่วมลงทุนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจนในการป้องกันผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น การมีส่วนร่วมที่สำคัญควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่คิดวางแผน การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล

4. ในส่วนของงบประมาณ อุทยานฯ ควรจัดกิจกรรม โครงการ เพื่อดึงองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และในองค์กรที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในการจัดการดังกล่าว ทั้งนี้ภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะช่วยสนับสนุนทรัพยากร ด้านการบริหารให้แก่อุทยานฯ ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ และการปลูกจิตสำนึกที่ดีให้แก่ประชาชน

5. ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องวางแผนให้ประชาชนในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจลึกซึ้งเสียก่อน จึงจะทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประสบความสำเร็จ

6. ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ควรกระทำเท่าที่จำเป็น เริ่มที่การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการป้องกันรักษาแหล่งท่องเที่ยว หรือป้องกันผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ ควบคู่กับสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดแก่ผู้มาเยือนเป็นอันดับแรก การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อการเรียนรู้และการศึกษา ธรรมชาติและเพื่อเพิ่มความสะดวกสบาย ในการประกอบกิจกรรมให้กับผู้มาเยือน จะต้องกระทำตามความเหมาะสม ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกพื้นที่จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบทุกประเภท ลักษณะทางธรรมชาติของพื้นที่ ลักษณะการใช้ประโยชน์และปัจจัยแวดล้อมของแหล่ง

ห้องเที่ยวแต่ละแหล่ง จะเป็นตัวกำหนดระดับการพัฒนาและประเภทสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม

7. ด้านพื้นที่ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีการตรวจสอบพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินในเขตอุทยานฯ ทั้งที่ครอบครองโดยถูกต้องและไม่ถูกต้อง ให้เป็นไปด้วยความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และทางอุทยานฯ จะต้องแสดงแนวเขตอุทยานฯ ให้ชัดเจนและมีความถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน อุทยานฯ เพียงหน่วยงานเดียวไม่สามารถจะดำเนินการต่างๆ ในการพัฒนาและควบคุมได้ จำเป็นต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด

8. ด้านการจัดการของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ควรมีการระดมความคิดจากภาคีที่หลากหลายซึ่งจะเป็นช่องทางหนึ่งที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยว จะต้องมีการพัฒนาความคิดและความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ เรียนรู้ระหว่างภาคี นอกจากนี้ใช้การระดมความคิดจากภาคีที่หลากหลายแล้ว การแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องยึดหลักธรรมาภิบาลในการจัดการ

9. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จัดประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและจัดอบรมความรู้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งจัดทำป้ายบอกทางให้ชัดเจนสำหรับนักท่องเที่ยวในการเดินชมพื้นที่ จัดทำป้ายชื่อและรายละเอียดต้นไม้ที่สำคัญ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยการใช้สื่อต่างๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลด้านรายละเอียดความน่าสนใจของพื้นที่ โดยเฉพาะความรู้ต่างๆ สำหรับแก่นักท่องเที่ยว อาจต้องเน้นรูปแบบในลักษณะที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดคุณค่าและสนใจศึกษา และในด้านข้อมูลรายละเอียดของพื้นที่ควรมีป้ายข้อมูลที่ชัดเจน จัดตั้งให้กลมกลืนกับธรรมชาติ รวมทั้งแผนผังและสัญลักษณ์บอกทางตลอดจนข้อแนะนำ และเกร็ดความรู้ในด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ด้วยการจัดค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จัดสัมมนา จัดอบรม จัดชุดประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ โดยพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

10. ด้านการมีส่วนร่วม อุทยานฯ ควรมีการให้ประชาชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น โดยมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อติดตามการทำงานและการจัดการปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการทำงาน มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมสมองในการแก้ไขปัญหาและหาทางออกให้กับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ประชาชนและผู้ประกอบการได้เรียนรู้และเห็นความสำคัญของกระบวนการติดตามและประเมินผลดำเนินงาน ซึ่งได้มีการนำผล

การติดตามและประเมินผลในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการกลับมาวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกัน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้รูปแบบชิปโมเดลในการประเมินผล ซึ่งในการประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในครั้งต่อไปควรมีการประเมินผลในรูปแบบอื่น เพื่อจะได้เทียบเคียงผลการประเมินการจัดการท่องเที่ยวได้
2. ควรมีการศึกษาในการประเมินประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น ศึกษาเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ โดยศึกษาในเชิงลึกให้มากขึ้น
3. ควรมีการศึกษาเชิงลึกถึงปัญหาและอุปสรรคและแนวทางเฉพาะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม
4. ควรมีการศึกษาวิจัยในการประเมินแบบการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างเข้มข้น เพื่อให้เข้าใจและมีความชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุง พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในอนาคต

บรรณานุกรม

หนังสือ

กมล ส่วงวัฒนา. 2531. การประเมินผลโครงการ. สงขลา : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นิตา ชูโต. 2538. การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : พี.เอ็น.การพิมพ์.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ. 2535. รวมบทความ การวิจัย การวัดและการประเมินผล. ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

ป่าไม้ กรม, ฝ่ายสำรวจและวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ. 2540 - 2544. รายงานแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม. กรุงเทพมหานคร.

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2539. การประเมินผล : หลักการและกระบวนการ. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเกตุ. 2538. ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว : แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวชมธรรมชาติแนวอนุรักษ์กาญจนบุรีจำกัด. กรุงเทพฯ : สำนักพระปกเกล้าฯ.

- มานพ เล่าห์ประเสริฐ และคณะ. 2533. **ความคิดเห็นของนักทอ้งเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.** กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.
- เขาวดี วิบูลย์ศรี. 2542. **การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. ม.ป.ป. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.** การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (อัคราณา)
- วรรณ วลัยวานิช. 2539. **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรรณพร วณิชชานุกร วรรณวิภา จัตุชัย และมาลี บุษยะมา. 2541. **รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- วิเชียร เกตุสิงห์. 2530. **หลักการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดตรัง. 2543-2544. **สถิตินักท่องเที่ยว.** ตรัง.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). 2540. **รวมบทความทางการประเมินโครงการ.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2544. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- _____. 2541. **การประเมินผลโครงการ : หลักการและการประยุกต์ (Project Evaluation Principle and Application).** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สุภางค์ จันทวานิช. 2543. **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรม. 2542. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : ECOTOURISM. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

อนันต์ เกตุวงศ์. 2537. เอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนและการควบคุมงานบริหาร (Management Planning and Control) หน่วยที่ 9 - 15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อาคม ใจแก้ว. 2538. กระบวนการนโยบายสาธารณะและแผน. ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วารสาร

กิตติวัฒน์ รัตนดิถก ณ ภูเก็ต. 2541. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)”, *วารสารการท่องเที่ยว*. 17 (ตุลาคม - ธันวาคม 2541), 40 - 52.

นภวรรณ ฐานะกาญจน. 2545. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางเลือกของการอนุรักษ์หรือแค่กระแสสังคม”, *วารสารเส้นทางสีเขียว*. 9 (เมษายน - กรกฎาคม 2545), 6 - 13.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2539. “มารู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกันเถิด”, *วารสารการท่องเที่ยว*. 18 (มกราคม - มีนาคม 2539), 10 - 19.

บุษกร พรหมมาโนช. 2541. “กระบวนการค้นหามารท่องเที่ยวไทย”, *วารสารการท่องเที่ยว*. 17 (มกราคม - มีนาคม 2541), 60 - 64.

พระมหาสุทิตย์ อบอุ่น. 2541. “การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษากรณี: เส้นทางสายลำน้ำกก”, *วารสารการท่องเที่ยว*. 17 (กรกฎาคม - กันยายน 2541), 52 - 56.

ภราดร พัทม์วิเชียร. 2539. “พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน”, **จตุรสารการท่องเที่ยว**.
15 (เมษายน - มิถุนายน 2539), 4 - 7.

รณกร ตีรگانนท์. 2541. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาป่าชุมชน”, **จตุรสารการท่องเที่ยว**.
17 (เมษายน - มิถุนายน 2541), 9 - 17.

คันสนีย์ ตันตวิวิท. 2539. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) : กรณีศึกษาการมีส่วนร่วม
ของชุมชนเกาะล้านต่อท้องถิ่น”, **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**
(มหาลัยธรรมศาสตร์). 5 (พฤษภาคม - ตุลาคม 2539), 81- 89.

รายงานการประชุมทางวิชาการ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองอนุรักษ์. 2545. **เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2545.**
กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์ และ สุรเชษฐ์ เขษมาศ. 2539. “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : แนวคิด หลักการ
และความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ในอุทยานแห่งชาติ” **เอกสารประกอบการ
ประชุมสัมมนาอุทยานแห่งชาติกับนันทนาการ และการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้าเพื่อ
ทรัพยากรที่ยั่งยืน, 27 - 28 พฤษภาคม 2539.** กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.

พรหมเมธ นาคมทอง. 2539. “แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เพื่อมุ่งสู่ทิศทางที่ยั่งยืน” **เอกสารประกอบการสัมมนา
พัฒนาการท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2.** กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์และงานวิจัย

กรรณา เดชาดิวงศ์ ณ อยุธยา. 2538. “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความทันสมัย
และความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่ กับทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว

ตัวอย่างของชาวบ้านปราสาท ต. ธารปราสาท อ. โนนสูง จ. นครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)

ชีวิต เข้มเจริญ. 2544. “กระบวนการสร้างแผนการจัดการถ้ำลอดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
บ้านถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณรงค์ศักดิ์ สุริยวารกุล. 2546. “การศึกษาเกณฑ์ในการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตำบลเกาะข่อย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
(สำเนา)

ดร.รชนี เอมพันธุ์ และสุรเชษฐ์ เศรษฐมาต. 2545. “สรุปประสบการณ์การจัดการการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศภาคกลาง”, ในการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายใต้
โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2545. กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย, เรียบเรียง. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ธฤยวรรณ นนทพุทท. 2545. “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยชุมชนในการจัดการการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาป่าชุมชนเขาหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด
จังหวัดพัทลุง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อมศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

นำชัย ทนุผล และคณะ. 2543. “รายงานผลการวิจัยการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”, เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิพล เชื้อเมืองพาน. 2542. “แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษาวนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (สำเนา)

- นพรัตน์ มุนีรัตน์. 2541. “การสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวง อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)
- มิศรา สามารถ. 2543. “การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”, กรุงเทพฯ : สถาบันดำรงราชานุภาพ.
- ยศ สันตสมบัติ. 2544. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากร”, กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย.
- รุ่งรวี จิตณรงค์. 2543. “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะข่อยต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- วิเชียร สงอักษร. 2538. “การประเมินผลโครงการสุขาภิบาลอาหารชุมชนของจังหวัดยะลา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, สถาบัน 2542. รายงานผลดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. 2541. รายงานสรุปการศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism). กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สมชาย เดชะพรหมพันธุ์ และคณะ. 2545. รายงานการวิจัยเรื่องการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออก. ชลบุรี : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สาทิศ สุขพ่องศรี. 2543. “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวง อำเภอ ลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการวางแผนภาค และเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)

สุชาติ บรรจงการ. 2544. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งหญ้าทะเล : กรณีศึกษา ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

สุวัฒน์ แก้วศรีสุข. 2545. “การประเมินผลการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สัมพันธ์ พรหมหอม. 2539. “การเสนอแผนการแบ่งเขตทางทะเลในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

อภิรมย์ พรหมจรรยา. 2543. “การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

อรพินธ์ สุทธิพันธ์ 2533. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนรายได้”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเพื่อการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

Book

Best W. John. 1977. **Research in Education**. 3 rd., New Jersey. U.S.A Prentice-Hall.

Trzyna , T. (ed) 1995. **A sustainable world**. International Center for the Environment and Public Policy. CA.272 pp.

Websites

Thai Forest Booking. 2545. อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

http://www.thaiforrestbooking.com/np_home.asp?npid=209&lg=1 (28 ธันวาคม 2547)

WTO , 2004 **Sustainable Development of Tourism Conceptual Definition** (Online).

Available : <http://www.world-tourism.org/sustainable/concepts.htm>

(2005 February 16)

ภาคผนวก 1

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาไหม

แบบสัมภาษณ์

การวิจัยเรื่อง : การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติ
หาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง การตอบแบบสอบถามนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะสรุปผลในภาพรวมและนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น คำตอบของท่านจะไม่กระทบต่อตัวท่านแต่ประการใด

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยในครั้งนี้

ด้วยความเคารพ

นางสาว อติรส หงสตา

นักศึกษารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง การประเมินผลของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
จังหวัดตรัง

บันทึกผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ด้านปัจจัยนำเข้า

1. นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผ่านมา (พ.ศ.2540 - 2544) ที่ทางอุทยานฯ ยึดถือปฏิบัติ มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรกับปัจจุบัน
2. แผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มุ่งเน้นในเรื่องอะไรบ้าง
3. บุคลากรของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ความรู้ความสามารถเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือไม่ อย่างไร ต้องมีประมาณกี่คนและปริมาณของบุคลากรตามแผนแม่บทการจัดการพื้นที่ และปริมาณตามการปฏิบัติงานในปัจจุบันมีมากน้อยเท่าไร
5. งบประมาณที่ใช้ในแต่ละปีที่ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพียงพอหรือไม่
6. ในภาพรวมวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะมีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพหรือไม่ อย่างไร
7. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยหน่วยงานของท่านมีการจัดการอย่างไรบ้าง
8. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและบริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมอะไรบ้างที่เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กิจกรรมนั้นเป็นอย่างไร
9. อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เพียงพอหรือไม่

ด้านกระบวนการดำเนินงาน

1. ด้านพื้นที่ ลักษณะพื้นที่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีเอกลักษณ์หรือลักษณะเด่นอะไรบ้าง
 - 1.1 แหล่งท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
 - 1.2 ความหลากหลายของระบบนิเวศ
 - 1.3 ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 1.4 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม
 - 1.5 ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
 - 1.6 ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว
 - 1.7 ความสมบูรณ์ของธรรมชาติ
 - 1.8 ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว
2. ด้านการจัดการ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้มีการจัดการตามหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างไรบ้าง
 - 2.1 การวางแผนการจัดการทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม
 - 2.2 กาจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน
 - 2.3 การพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ
 - 2.4 การพัฒนากลุ่มแหล่งท่องเที่ยวและ โครงข่ายการท่องเที่ยวในท้องถิ่น
 - 2.5 การจัดระบบข้อมูล ข่าวสาร
 - 2.6 กำหนดมาตรฐานการป้องกัน และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว
 - 2.7 การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุมและการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว
3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างไรบ้าง
 - 3.1 การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว
 - 3.2 ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว
 - 3.3 ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว
 - 3.4 การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

3.5 การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการ

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

3.6 การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ

แหล่งท่องเที่ยว

3.7 การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่

ท่องเที่ยว

3.8 ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่

4. ด้านการมีส่วนร่วม อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้มีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างไร

บ้างในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.1 การแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.2 การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงในถัง การ

เก็บขยะชายหาด การไม่ทำลายปะการัง การไม่เก็บเปลือกหอย

4.3 การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม

4.4 ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมในกิจกรรม การท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น

การเป็นมัคคุเทศก์ การให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว

4.5 การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว

เช่น จำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก เป็นต้น

4.6 ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการ คิดตัดสินใจ และกำหนดแนวทาง

นโยบายด้านการท่องเที่ยว

4.7 การแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศ

ภาคผนวก 2

**แบบสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้นำที่เป็นทางการ ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ
และผู้ประกอบการ**

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง การประเมินผลของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

บันทึกผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ด้านปัจจัยนำเข้า

1. นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผ่านมา (พ.ศ.2540 - 2544) ที่ทางอุทยานฯ ยึดถือปฏิบัติ มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรกับปัจจุบัน
2. แผนยุทธศาสตร์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มุ่งเน้นในเรื่องอะไรบ้าง
3. บุคลากรของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ความรู้ความสามารถเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือไม่ อย่างไร ต้องมีประมาณกี่คนและปริมาณของบุคลากรตามแผนแม่บทการจัดการพื้นที่ และปริมาณตามการปฏิบัติงานในปัจจุบันมีมากน้อยเท่าไร
5. งบประมาณที่ใช้ในแต่ละปีที่ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพียงพอหรือไม่
6. ในภาพรวมวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะมีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพหรือไม่ อย่างไร
7. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยหน่วยงานของท่านมีการจัดการอย่างไรบ้าง
8. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมอะไรบ้างที่เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กิจกรรมนั้นเป็นอย่างไร
9. อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เพียงพอหรือไม่

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง การประเมินผลของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

บันทึกผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ด้านปัจจัยนำเข้า

1. เจตนารมณ์ของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง
2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมอะไรบ้างที่เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กิจกรรมนั้นเป็นอย่างไร
3. อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเพียงพอหรือไม่

ด้านกระบวนการดำเนินงาน

1. ด้านกิจกรรมและกระบวนการ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างไรบ้าง
 - 1.1 การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว
 - 1.2 ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว
 - 1.3 ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้นักท่องเที่ยว
 - 1.4 การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น
 - 1.5 การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

1.6 การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของ แหล่งท่องเที่ยว

1.7 การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว

1.8 ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่

2. ด้านการมีส่วนร่วม อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้มีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างไรบ้างในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.1 การแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2.2 การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงในถัง การเก็บขยะชายหาด การไม่ทำลายปะการัง การไม่เก็บเปลือกหอย

2.3 การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2.4 ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมในกิจกรรม การท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ การให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว

2.5 การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก เป็นต้น

2.6 ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการ คิดตัดสินใจ และกำหนดแนวทาง นโยบายด้านการท่องเที่ยว

2.7 การแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ด้านผลผลิต

1. รายได้จากการประกอบการ โดยเฉลี่ย

ภาคผนวก 3

แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

เรื่อง การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. คำตอบทุกข้อในแบบสอบถามถือเป็นความลับจึงไม่ต้องระบุชื่อผู้ตอบแบบสอบถามและผู้วิจัย ขอรับรองว่าข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

3. โปรดอ่านคำแนะนำแต่ละส่วนก่อนตอบแบบสอบถาม และกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพื่อให้คำตอบของท่านสามารถใช้เป็นข้อมูลที่สมบูรณ์ในการวิจัยครั้งนี้

4. แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเรื่องความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ โดยมีค่าของระดับความหมาย ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจเท่ากับ	5
มาก	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจเท่ากับ	4
ปานกลาง	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจเท่ากับ	3
น้อย	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจเท่ากับ	1

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยให้เลือกตอบใช่/ไม่ใช่ มีค่าให้คะแนนดังนี้ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(นางสาวอติรส หงสตาตร์)

นักศึกษาระดับปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แบบสอบถาม

เรื่อง การประเมินผลของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
จังหวัดตรัง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดตอบแบบสอบถามโดยทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ

- 1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ

- 1) ไม่เกิน 30 ปี 2) 31- 40 ปี
 3) 41- 50 ปี 4) 51- 60 ปี
 5) 60 ปีขึ้นไป

3. ศาสนา

- 1) พุทธ 2) อิสลาม
 3) อื่นๆ ระบุ.....

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

- 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษาตอนต้น
 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช 4) อนุปริญญา
 5) ปริญญาตรี 6) สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพหลัก

- 1) นิสิต/นักศึกษา 2) ค้าขาย
 3) รับจ้าง 4) ประมง
 5) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 6) เกษตรกรรม (ทำนา,ทำสวน,ทำไร่)
 7) ธุรกิจส่วนตัว 8) อื่นๆ (ระบุ).....

6. รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน.....บาท

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ในข้อความที่ท่านพิจารณาเห็นว่าท่านมีความพึงพอใจ
การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อคำถาม	ระดับความพึงพอใจ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
<u>ด้านพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม</u>						
1. ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของแหล่ง ท่องเที่ยว						☐ 1
2. ความหลากหลายของระบบนิเวศ เช่น หญ้าทะเล ปะการังและพะยูน เป็นต้น						☐ 2
3. ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัดไว้ เช่น การศึกษาธรรมชาติ การตั้งแคมป์ ฯลฯ มีความหลากหลาย						☐ 3
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลาย สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม						☐ 4
5. ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว						☐ 5
6. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว						☐ 6
7. ความสมบูรณ์ของธรรมชาติ						☐ 7
8. ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว						☐ 8

ข้อคำถาม	ระดับความพึงพอใจ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
ด้านการจัดการของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม						
9. การคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม						☐ 9
10. การจัดทำป้ายบอกชื่อของบุคลากร/เจ้าหน้าที่ และที่พักรถแถมปี สำหรับนักท่องเที่ยว มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม						☐ 10
11. ป้ายถ่ายทอดความรู้เชิงนิเวศให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชน ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ						☐ 11
12. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น บ้านพัก ห้องน้ำ อาหารและเครื่องดื่ม แก่นักท่องเที่ยว						☐ 12
13. การกำหนดเขตไว้สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยว แต่ละประเภท เช่น เขตสำหรับพื้นที่กางเต็นท์ พื้นที่จอดรถ เส้นทางและกิจกรรมชมธรรมชาติ						☐ 13
14. การจัดถังขยะไว้ตามแหล่งท่องเที่ยว						☐ 14
15. ศูนย์บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว						☐ 15
16. การส่งเสริมการท่องเที่ยว						☐ 16
17. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ						☐ 17
18. การจัดเส้นทางคมนาคม ความสะดวกในการเข้าถึงและเดินทางออก ณ แหล่งท่องเที่ยว						☐ 18

ข้อคำถาม	ระดับความพึงพอใจ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
<u>ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม</u>						
19. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว						☐ 19
20. ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว						☐ 20
21. ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้รู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว						☐ 21
22. การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น						☐ 22
23. การประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ						☐ 23
24. การส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว						☐ 24
25. การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว						☐ 25
26. ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่						☐ 26

ข้อคำถาม	ระดับความพึงพอใจ					สำหรับ ผู้วิจัย
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
<u>ด้านการมีส่วนร่วมของท่านต่ออุทยานแห่งชาติ หาดเจ้าไหม</u>						
27. การแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว						☐ 27
28. การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงในถัง การเก็บขยะชายหาด การไม่ทำลายปะการัง การไม่เก็บเปลือกหอย เป็นต้น						☐ 28
29. การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้าน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						☐ 29
30. ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมใน กิจกรรม การท่องเที่ยวต่าง ๆ						☐ 30
31. การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นแสวง หารายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จำหน่าย อาหาร ของที่ระลึก เป็นต้น						☐ 31
32. ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการ ตัดสินใจ และกำหนดแนวทางนโยบาย ด้านการท่องเที่ยว						☐ 32
33. การแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทาง ปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						☐ 33

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ที่ท่านคิดว่าข้อความต่อไปนี้เป็นความหมายของ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อคำถาม	ใช่	ไม่ใช่
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีการปรับปรุง ตัดแต่งสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ตามธรรมชาติ เพื่อชักจูงใจนักท่องเที่ยว		
2. การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นสิ่งสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงธรรมชาติ		
4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติดั้งเดิมไม่ได้ เป็นแหล่งที่ถูกสร้างขึ้นใหม่		
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การเดินป่า การศึกษาธรรมชาติ การเที่ยวถ้ำ การพายเรือแคนู การดำน้ำดูปะการัง การตั้งแคมป์ การว่ายน้ำ		
6. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ทำอย่างไรก็ได้ที่ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากที่สุด		
7. ป้ายและสัญลักษณ์บอกทางไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะนักท่องเที่ยวย่อมศึกษาข้อมูลมาก่อน		
8. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ		
9. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก		
10. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นการพักผ่อน เพลิดเพลินและชมความงามตามธรรมชาติ		
11. การให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดการการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ		
12. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก 4

แบบสอบถามประชาชน

เรื่อง การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. คำตอบทุกข้อในแบบสอบถามถือเป็นความลับจึงไม่ต้องระบุชื่อผู้ตอบแบบสอบถามและผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด
3. โปรดอ่านคำแนะนำแต่ละส่วนก่อนตอบแบบสอบถาม และกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพื่อให้คำตอบของท่านสามารถใช้เป็นข้อมูลที่สมบูรณ์ในการวิจัยครั้งนี้
4. แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระดับ โดยมีค่าของระดับความหมาย ดังนี้
 - 3 คือ มีส่วนร่วมมาก หมายถึง มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอแต่อาจขาดอยู่บ้างบางครั้ง
 - 2 คือ มีส่วนร่วมปานกลาง หมายถึง มีการปฏิบัติบ้างแล้วแต่โอกาสและความสะดวก
 - 1 คือ มีส่วนร่วมน้อย หมายถึง มีการปฏิบัติบ้างเล็กน้อย
 - 0 คือ ไม่มีส่วนร่วม หมายถึง ไม่เคยมีการปฏิบัติเลย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
มา ณ โอกาสนี้

(นางสาวอติรส หงสตาตร์)

นักศึกษาระดับปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แบบสอบถาม

**เรื่อง การประเมินผลของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม
จังหวัดตรัง**

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดตอบแบบสอบถามโดยทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ

- 1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ

- 1) ไม่เกิน 30 ปี 2) 31- 40 ปี
 3) 41- 50 ปี 4) 51- 60 ปี
 5) 60 ปีขึ้นไป

3. ศาสนา

- 1) พุทธ 2) อิสลาม
 3) อื่นๆ ระบุ.....

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

- 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษาตอนต้น
 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช 4) อนุปริญญา
 5) ปริญญาตรี 6) สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพหลัก

- 1) นิสิต/นักศึกษา 2) ค้าขาย
 3) รับจ้าง 4) ประมง
 5) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 6) เกษตรกรรม (ทำนา,ทำสวน,ทำไร่)
 7) ธุรกิจส่วนตัว 8) อื่นๆ (ระบุ).....

6. รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน.....บาท

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติ
หาดเจ้าไหม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ในข้อความที่ท่านพิจารณาเห็นว่าเป็นระดับการมีส่วนร่วม
ที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของท่าน

- 3 คือ มีส่วนร่วมมาก หมายถึง มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอแต่อาจขาดอยู่บ้างบางครั้ง
2 คือ มีส่วนร่วมปานกลาง หมายถึง มีการปฏิบัติบ้างแล้วแต่โอกาสและความสะดวก
1 คือ มีส่วนร่วมน้อย หมายถึง มีการปฏิบัติบ้างเล็กน้อย
0 คือ ไม่มีส่วนร่วม หมายถึง ไม่เคยมีการปฏิบัติเลย

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				สำหรับ ผู้วิจัย
	มาก (3)	ปาน กลาง (2)	น้อย (1)	ไม่มี (0)	
<u>การมีส่วนร่วมด้านร่วมคิด</u>					
1. การร่วมเสนอปัญหาความเดือดร้อนของท่านหรือ ของชุมชนต่อองค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ					☐ 1
2. การร่วมเสนอโครงการที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					☐ 2
3. การร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนของท่าน					☐ 3
4. การร่วมในการคิดเรื่องการบริหารการท่องเที่ยว ในชุมชนของท่าน					☐ 4
5. การร่วมประชุมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กับองค์กรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ					☐ 5

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				สำหรับ ผู้วิจัย
	มาก (3)	ปาน กลาง (2)	น้อย (1)	ไม่มี (0)	
<u>การมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ</u>					
6. การร่วมประชุมพิจารณาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว					☐ 6
7. การร่วมตัดสินใจในการเลือกโครงการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ					☐ 7
8. การร่วมตัดสินใจวางแผนโครงการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว					☐ 8
9. การร่วมตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานในเรื่อง เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่ง ท่องเที่ยว					☐ 9
10. การร่วมตัดสินใจกับประชาตำบล ในการเผยแพร่ ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว					☐ 10
<u>การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม</u>					
11. การร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว					☐ 11
12. การร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงาน ต่างๆ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					☐ 12
13. การร่วมปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยว กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					☐ 13
14. การร่วมสนับสนุนให้ความร่วมมือกับองค์กรที่ เกี่ยวข้อง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่ง แวดล้อม					☐ 14
15. การร่วมพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติระบบ นิเวศ และสิ่งแวดล้อม					☐ 15

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				สำหรับ ผู้วิจัย
	มาก (3)	ปาน กลาง (2)	น้อย (1)	ไม่มี (0)	
<u>การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ ส่วนเสีย</u>					☐ 16
16. การร่วมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทำให้เกิดการกระจายรายได้เข้ามาในชุมชน					☐ 17
17. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในแง่การยกระดับคุณภาพชีวิต					☐ 18
18. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในแง่การมีงานทำ					☐ 19
19. การได้รับผลประโยชน์ในแง่การนำกลับมาบำรุงและรักษาแหล่งท่องเที่ยว					☐ 20
20. การได้รับผลประโยชน์ในแง่ที่ทำให้ชุมชนมีการติดต่อกันมากขึ้น					☐ 21
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล					☐ 22
21. มีส่วนร่วมวางแผนเพื่อการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					☐ 23
22. มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระหว่างการทำงาน					☐ 24
23. มีส่วนร่วมสรุปผลการดำเนินงานตามเวลาที่กำหนดไว้					☐ 25
24. มีส่วนร่วมในการประเมินผลในขั้นตอนสุดท้าย					☐ 26

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก 5

ตารางการสัมภาษณ์

ตารางการสัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล	สถานที่สัมภาษณ์	วันที่สัมภาษณ์
- คุณประทีภย์ กมลรัตน์ เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ 6 ผู้ช่วยหัวหน้า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	6 กรกฎาคม 2547
- คุณประสิทธิ์ จริงจิตร เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ 6 ผู้ช่วยหัวหน้า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	6 กรกฎาคม 2547
- คุณวิโรจน์ จันทราสุทธิ ลูกจ้างประจำ	อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	6 กรกฎาคม 2547
- คุณประสพ สุขแก้ว พนักงานพิทักษ์ป่า	อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม	7 กรกฎาคม 2547
- คุณจรัญ ชื่นในธรรม ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย ภาคใต้เขต 2	สำนักงานการท่องเที่ยว	23 มิถุนายน 2547
- คุณวิชัย รัตตมณี นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว จังหวัดตรัง	สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว	25 มิถุนายน 2547
- คุณประเทือง ชนะภัย ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและ นันทนาการ จังหวัดตรัง	ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและ นันทนาการ	9 กรกฎาคม 2547
- คุณสลิล โตทับเที่ยง ประธานหอการค้า จังหวัดตรัง	หอการค้า	7 กรกฎาคม 2547
- คุณบุญเจือ รอดเมือง ผู้ประกอบการเรือโกเมียงทราวาล	ท่าเรือปากเมง	30 มิถุนายน 2547
- คุณพินิจ ไฉ้ทอง ผู้ประกอบการเรืออันดามันซีทัวร์	ท่าเรือปากเมง	30 มิถุนายน 2547
- คุณยอดรัก รอดเมือง ผู้ประกอบการเรือจ้างหมาล่า	ท่าเรือปากเมง	30 มิถุนายน 2547

ตารางการสัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล	สถานที่สัมภาษณ์	วันที่สัมภาษณ์
- คุณพิชัย อานันตทวีกุล ผู้ประกอบการเรือสิรินทวาร	ท่าเรือปากเมง	7 กรกฎาคม 2547
- คุณพรศักดิ์ เกลี้ยงช่วย ผู้ประกอบการร้านอาหารเลตริง	ร้านอาหารเลตริง	9 กรกฎาคม 2547
- คุณจิระศักดิ์ ตรังคนิเวศน์ ผู้ประกอบการร้านอาหารเกาะปู เกาะปลา	ร้านอาหาร	7 กรกฎาคม 2547
- คุณกมลภัทร์ ดอกไม้หอม ผู้ประกอบการร้านขายของที่ระลึก	ร้านขายของที่ระลึก	30 มิถุนายน 2547
- คุณศรีประภา ศศิธร ผู้ประกอบการร้านขายของที่ระลึก	ร้านขายของที่ระลึก	30 มิถุนายน 2547
- คุณเสริฐ ทองย้อย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ฝาด	อบต. ไม้ฝาด	1 กรกฎาคม 2547
- คุณวรรณิ์ ตูลเพ็ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ฝาด	อบต. ไม้ฝาด	1 กรกฎาคม 2547
- คุณวิโรจน์ ศรีจันทร์ทอง ผู้ใหญ่บ้าน ม.4 บ้านปากเมง	ที่ทำการผู้ใหญ่	1 กรกฎาคม 2547
- คุณคำนึ่ง กิ่งเกาะยาว ผู้นำทางศาสนา	บ้านผู้สัมภาษณ์	1 กรกฎาคม 2547
- คุณอาหลี บินหมุด สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	บ้านผู้สัมภาษณ์	3 กรกฎาคม 2547
- คุณอุบล กิ่งเกาะยาว อสม.	บ้านผู้สัมภาษณ์	3 กรกฎาคม 2547
- คุณวาสนา กิ่งเกาะยาว อสม.	บ้านผู้สัมภาษณ์	3 กรกฎาคม 2547

ภาคผนวก 6

ประมวลผลการสัมภาษณ์

1.1 การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า

1.1.1 วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

“นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ผ่านมา (พ.ศ.2540-2544) ที่ทางอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ยึดถือปฏิบัติ ไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่จะมองทางด้านการตลาดมากขึ้น โดยจะให้ความสำคัญกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ มีการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาดเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น”

(คุณประทีพ กมลรัตน์)

“นโยบายที่ทางอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ยึดถือปฏิบัติ ไม่มีความแตกต่างกับนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในปัจจุบัน”

(คุณประสพ สุขแก้ว)

“นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ผ่านมา (พ.ศ. 2540-2544) ที่ทางอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ยึดถือปฏิบัติไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากเน้นการปฏิบัติตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติและได้กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการจัดการอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมไว้ในแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม”

(คุณวิโรจน์ จันทราสุทธิ)

“นโยบายของรัฐบาลในอดีต เราไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ เพียงแต่มีการประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติเท่านั้น ให้ประชาชนทราบว่าภายในอุทยานฯ มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่เป็นธรรมชาติ และมีควมโดดเด่น แต่ในปัจจุบันมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในเขตอุทยานฯ”

(คุณประสิทธิ์ จริงจิตร)

1.1.2 วัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

“แผนยุทธศาสตร์/แผนกลยุทธ์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มุ่งเน้นในเรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ/อนุรักษ์”

(คุณประทีพ กมลรัตน์)

“แผนกลยุทธ์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ การพัฒนาการอนุรักษ์เชิงท่องเที่ยว ซึ่งหลักการเหล่านี้จะมีบรรจุไว้ในแผนกลยุทธ์”

(คุณประสิทธิ์ จริงจิตร)

“แผนกลยุทธ์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มุ่งเน้นวัตถุประสงค์ในเรื่องพิทักษ์รักษา ฟื้นฟูให้ทรัพยากรคงอยู่อย่างธรรมชาติ และส่งเสริมยกระดับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์”

(คุณวิโรจน์ จันทราสุทธิ)

“แผนกลยุทธ์ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นงานนโยบายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนตลอดไป” (คุณประสพ สุขแก้ว)

1.1.3 บุคลากรของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

“บุคลากรของอุทยานฯ มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวประจำปี เพราะว่าทางกรมอุทยานฯ จะจัดให้มีการอบรม แล้วแต่ว่าหลักสูตรไหนใครจะไปได้ และบุคลากรสามารถนำความรู้มาถ่ายทอดและมีการติดตามประเมินผล และในปัจจุบันบุคลากรมีเพียงพอหรือไม่กับปริมาณงาน ถ้าคิดว่าจะให้เพียงพอโดยเกิดความคล่องตัว คิดว่าไม่เพียงพอ ถ้าถามว่าเจ้าหน้าที่ขณะนี้ปฏิบัติงานได้มั๊ย ตอบได้ว่าสามารถปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี ตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งต้องการให้มีการกระชับหน่วยงานให้มากที่สุด”

(คุณประสิทธิ์ จริงจิตร)

“มีการให้ความรู้เพื่อปลูกจิตสำนึกกับนักท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมซึ่งในปัจจุบันบุคลากรมีไม่เพียงพอ”

(คุณประทีภย์ กมลรัตน์)

“บุคลากรมีการฝึกอบรมและได้ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ความรู้ความสามารถเพื่อการท่องเที่ยว ปัจจุบันบุคลากรมีน้อย แต่หน้าที่ความรับผิดชอบงานมากเนื่องจากมีงานหลายๆ ด้าน”

(คุณประสพ สุขแก้ว)

“บุคลากรของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ความรู้ความสามารถเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามวาระและโอกาสที่อำนวย เมื่อได้จัดให้มีการอบรมตามโครงการต่างๆ และเมื่อมีประชาชนนักเรียน นักศึกษา นักท่องเที่ยว มาทำการศึกษาดูงาน ซึ่งเจ้าหน้าที่โดยตรงทางด้านนี้ยังมีค่อนข้างจำกัดอยู่มาก หากจะให้ได้ผลสำเร็จดีขึ้นกว่านี้ควรมีเจ้าหน้าที่ประมาณ 30-50 คน และบุคลากรควรได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมอยู่อย่างสม่ำเสมอเป็นการเพิ่มศักยภาพและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน”

(คุณวิโรจน์ จันทราสุทธิ)

1.1.4 งบประมาณ

“อุทยานฯ มีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานโดยเฉพาะของอุทยานฯ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ แหล่งท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางทะเล ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงทำให้งบประมาณมีไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ”

(คุณประทีภย์ กมลรัตน์)

“งบประมาณที่ใช้ในแต่ละปีที่ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในส่วนนี้มีค่อนข้างจำกัดแต่หน้าที่ความรับผิดชอบในงานมีค่อนข้างมาก”

(คุณประสิทธิ์ จริงจิตร)

“งบประมาณที่ใช้ (ได้รับจัดสรร) ในแต่ละปีก่อนข้างจำกัดมากจึงไม่เป็นการเพียงพอ และทำให้การจัดการในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่สมบูรณ์ครบถ้วนมากนัก”

(คุณวิโรจน์ จันทราสุทธิ)

“งบประมาณที่ใช้ในแต่ละปีที่ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีไม่เพียงพอ ทำให้มีข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน”

(คุณประสพ สุขแก้ว)

1.1.5 วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ

“วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ มีไม่เพียงพอโดยเฉพาะยานพาหนะ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานทั้งทางบกและทางน้ำ ประกอบกับพื้นที่อุทยานฯ เป็นพื้นที่ที่อยู่ติดชายทะเล จำเป็นมีการซ่อมบำรุงยานพาหนะ ซึ่งปัจจุบันที่มีอยู่ก็ชำรุด ใช้การไม่ได้”

(คุณประทีพ กมลรัตน์)

“ในภาพรวมวัสดุ อุปกรณ์ ยานพาหนะที่มีอยู่ใช้ได้หมด เนื่องจากอุทยานฯ มีการประกาศในปี พ.ศ.2524 มีสภาพเสื่อมโทรมไปบ้างตามกาลเวลา”

(คุณประสิทธิ์ จริงจิตร)

“วัสดุ อุปกรณ์ ยานพาหนะ ที่มีใช้งานอยู่ในปัจจุบันมีอยู่ไม่เพียงพอ สภาพชำรุดบ้างแต่ก็มีการซ่อมเพื่อสามารถนำกลับมาใช้ได้”

(คุณประสพ สุขแก้ว)

“ในภาพรวมวัสดุ อุปกรณ์ ยานพาหนะ ที่มีใช้งานอยู่ในปัจจุบันมีอยู่ไม่เพียงพอ ประกอบกับวัสดุ อุปกรณ์บางอย่าง หรือหลายอย่างยังอยู่ในสภาพที่ชำรุด ขาดการซ่อมบำรุง เนื่องจากในพื้นที่ติดชายทะเล การสึกหรอ การสึกกร่อน ของอุปกรณ์ต่างๆ จะเร็วกว่าปกติ อีกทั้งยังมีกำลังงบประมาณ ค่อนข้างน้อย”

(คุณวิโรจน์ จันทราสุทธิ)

1.1.6 การจัดการท่องเที่ยว

“การจัดการท่องเที่ยวทางอุทยานฯ ได้สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น มีการส่งเสริมให้เยาวชนในสถานศึกษาต่างๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะพัฒนาให้ทำหน้าที่อาสาสมัครพิทักษ์อุทยานฯ ในโอกาสต่อไป นอกจากนี้มีการรณรงค์ห้ามใช้วัสดุที่ทำด้วยโฟม เข้ามาใช้ในอุทยานฯ มีการพัฒนาบุคลากร โดยการนำระบบ IT เข้ามาใช้”

(คุณประทีพ กมลรัตน์)

“การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการจัดการที่ชัดเจน มีการวางแผนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ มีการกำหนดมาตรฐานป้องกันและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้การออกตรวจของเจ้าหน้าที่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในทางทะเลและทางบก”

(คุณประสิทธิ์ จริงจิตร)

“การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานฯ มีการสนับสนุนในการวางแผนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน มีการพัฒนากลุ่มแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้มีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการจัดการ มีการปรึกษาหารือกันในระดับหมู่บ้าน”

(คุณวิโรจน์ จันทราสุทธิ)

“การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีแผนงานที่ชัดเจน มีการวางแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน”
(คุณประสพ สุขแก้ว)

1.1.7 เจตนารมณ์ของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

“เจตนารมณ์ของประชาชนหรือความต้องการของประชาชน ผมคิดว่าประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ และให้มีการจัดการในเรื่องความสะอาด การจัดเก็บขยะ มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่น ช่วยกันป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติเอาไว้”

(คุณ จ รัญ ชื่น ไ น ธ ร ร ม)

“เจตนารมณ์ของประชาชน คือ ต้องการให้ทางอุทยานฯ มีความจริงจัง จริงใจในการทำงาน และให้ทางอุทยานฯ มีการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายทั้งภาคเอกชน ผู้ประกอบการและประชาชน”
(คุณสกลิต โดทับเที่ยง)

“ประชาชนบางคนรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบางคนไม่ทราบ ทางอุทยานฯ ควรให้ความรู้แก่ประชาชนรอบอุทยานฯ เนื่องจากประชาชนยังไม่มีความรู้ ยกตัวอย่างเรื่องเรือหางยาวทอดสมอ ขนาดที่เรามีทุ่นอยู่แล้วในทะเล ยังทอดสมอทำให้ปะการังเกิดความเสียหาย หน่วยราชการหรือผู้ที่รับผิดชอบควรให้ความรู้แก่ชาวบ้าน”

(คุณวิชัย รัตตมณี)

“ในเรื่องของการท่องเที่ยวประชาชนต้องการมีส่วนร่วม เพราะการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้และในลักษณะเดียวกันประชาชนจะต้องมีการพัฒนาทางด้านภาษา”

(คุณประเทือง ชนะภัย)

“ในส่วนของผู้ประกอบการต้องการให้ทางอุทยานฯ จังหวัด สมาคมการท่องเที่ยว ททท.ให้มีการประสานงาน ร่วมมือกัน มีการปรึกษาหารือ มีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำให้ความรู้และให้บริการแก่ นักท่องเที่ยวให้มากกว่านี้”

(คุณบุญเจือ รอดเมือง)

“ต้องการให้อุทยานฯ มีเจ้าหน้าที่ดูแล มีเรือตรวจการในทะเล ไม่ใช่ปล่อยให้ผู้ประกอบการทำอะไรก็ได้ หรือนักท่องเที่ยวทำอะไรก็ได้ อยากให้อุทยานฯ มีความเข้มงวดในเรื่องทุ่นผูกเรือ มีเจ้าหน้าที่ไปดูแลการอนุรักษ์ รักษาปะการัง และต้องการให้อุทยานฯ เชิญผู้ประกอบการมาประชุมในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ”

(คุณพินิจ ไฉงทอง)

“ต อ ง ก า ร ใ ห้ ป ร ะ ช า ช น ข ้ า ม า มี ส ่ว น ร ่ว ม
ใ ห้ ม าก ที่ สุ ด แ ล ะ มี ก า ร ป รั ก ษ า ห า ร ือ ร ่ว ม
กั น กั บ ห น ่ว ย ง าน ต ำ ง ๆ ใน ก าร ที่ จ ะ ก ำ ใ ข
ป ัญ ห า ”

(คุณยอดรัก รอดเมือง)

“เจตนารมณ์ของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ ต้องการให้อูทยานฯ ดูแลทรัพยากรให้ดีขึ้น และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม”
(คุณพิชัย อานันตวิบูล)

“ในการพัฒนาการท่องเที่ยว จะต้องดูแลเรื่องความสะดวกในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และให้ภาคเอกชน ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว”
(คุณพรศักดิ์ เกลี้ยงช่วย)

“เจตนารมณ์ของประชาชน ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าถึงประชาชน และประชาชนต้องการให้อูทยานฯ มีการสำรวจและให้มีการขึ้นทะเบียน นอกจากนี้ อูทยานฯ น่าจะให้เอกชนเช่าสถานที่เพื่อประกอบธุรกิจ”
(คุณจิระศักดิ์ ตรังคนิเวศน์)

“เจตนารมณ์ของประชาชน คือ ต้องการให้มีป้ายบอกเส้นทาง สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ไปด้านไหน และต้องการให้หน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือและมีการประสานงานร่วมกัน”
(คุณกมลภัทร์ ดอกไม้หอม)

“ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เจตนารมณ์ของประชาชน คือ ให้มีการทำงานปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างชาวบ้านกับอูทยานฯ จึงจะเกิดประโยชน์มากที่สุดในการพัฒนา”
(คุณศรีประภา ศศิธร)

“ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการให้ทุกฝ่ายมีการประสานงานกัน ร่วมมือกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำงาน”
(คุณวรรณิ์ ตูลเพ็ง)

“ต้องการให้บริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาในส่วนของการให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และให้เป็นการท่องเที่ยวที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด”
(คุณเสริฐ ทองย้อย)

“ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดจึงจะประสบความสำเร็จในการพัฒนา”
(คุณ อุ บ ล กิ่ง เ ก า ะ ย า ว)

“ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องการให้อูทยานฯ กำหนดสถานที่ให้เป็นโซนต่างๆ เช่น โซนท่องเที่ยว โซนบริการให้ประชาชนเช่า และมีการจัดทำป้ายสื่อความหมายต่างๆ เพิ่มขึ้นจากที่มีอยู่เดิม รวมทั้งจัดทำเอกสารแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว”
(คุณวิโรจน์ ศรีจันทร์ทอง)

“ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับทางอูทยานฯ และจัดให้มีที่รองรับขยะตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ เพิ่มมากขึ้น โดยมุ่งเน้นความเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด”
(คุณคำนึ่ง กิ่งเกาะยาว)

“การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องทำควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ใช่มีการพัฒนาอย่างเดียว แต่ต้องมีการอนุรักษ์ควบคู่กันไปด้วย จะได้สมดุลกัน ตลอดจนมีมาตรการในการอนุรักษ์ธรรมชาติที่สำคัญ อย่าให้ได้รับความเสียหาย”
(คุณอาหลี บินหมุด)

“ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทุกฝ่ายจะต้องมีการประสานงานกัน จึงประสบความสำเร็จในการพัฒนา และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ในการเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยว ควบคุม ผู้ประกอบการนำเที่ยวให้ปฏิบัติตามระเบียบ เช่น การทิ้งสมอเรือ ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อแนวปะการัง ป้องกัน และควบคุม การทำประมงในแนวปะการัง หล้าทะเล”

(คุณวาสนา กิ่งเกาะยาว)

1.1.8 กิจกรรมการท่องเที่ยว

“กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอุทยานฯ มีกิจกรรมที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ว่ายน้ำดู ปะการัง ศึกษาธรรมชาติ”

(คุณประสพ สุขแก้ว)

“กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง การศึกษาเส้นทางธรรมชาติ”

(คุณประสิทธิ์ จริงจิตร)

“นอกจากนี้มีการจัดค่ายเยาวชน เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานฯ”

(คุณประทักษ์ กมลรัตน์)

“กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม อุทยานฯ ได้ดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จัดโครงการกิจกรรม เช่น โครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานฯ โครงการค่ายเยาวชนพิทักษ์อุทยานฯ โครงการจัดสร้างเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น การเก็บของริมหาด การเก็บขยะใต้ท้องทะเล เป็นต้น”

(คุณวิโรจน์ จันทราสุทธิ)

“กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 90% เป็นพื้นที่ของอุทยานฯ ไม่ว่าจะเป็นชายหาด เกาะต่างๆ โดยมีพื้นที่ที่เป็นการท่องเที่ยวโดยธรรมชาติ โดยข้อกฎหมายของอุทยานฯ ก็เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสามารถแปรงทรัพยากรออกเป็นกิจกรรมต่างๆ เช่น บริเวณชายหาดก็เป็นกิจกรรมเดินเล่น ชายหาด ว่ายน้ำ พักผ่อน ป่าชายเลน ก็มีการศึกษาระบบนิเวศของป่าชายเลน ล่องเรือแคนู คะชั๊ก ประเภทเกาะ ก็มีการดำน้ำดูปะการัง เป็นต้น”

(คุณ จ รัญ ชื่น ใน ธรรม)

“จริงแล้วๆ แล้วจังหวัดตรังมีแหล่งท่องเที่ยวรอบด้าน แต่กิจกรรม เช่น เรือแคนูซึ่งทางเอกชนเป็นผู้สร้างขึ้น”

(คุณวิชัย รัตตมณี)

“กิจกรรมที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานฯ และบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมกันมากที่สุด คือ การดำน้ำดูปะการัง การเดินเล่นชายหาด”

(คุณสกลิต โต้ทับเที่ยง)

“กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานฯ มีการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาจะมีการว่ายน้ำ ดูปะการัง นับได้ว่าทางอุทยานฯ มีครบทุกอย่างตั้งแต่ธรรมชาติทางทะเล จนถึงธรรมชาติทางบก”

(คุณ ประเทือง ชนะภัย)

“กิจกรรมที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ได้แก่ การพักผ่อนหย่อนใจที่หาดปากเมง การดำน้ำดูปะการัง การศึกษาธรรมชาติ”

(คุณบุญเจือ รอดเมือง)

“ภายในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การดำน้ำดูปะการัง การเดินเล่นชายหาด การศึกษาธรรมชาติ”

(คุณพินิจ ใจทอง)

“กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอุทยานฯ ได้แก่ การดำน้ำดูปะการังที่เกาะกระดาน การศึกษาธรรมชาติ การชมทิวทัศน์ การเล่นน้ำ/ว่ายน้ำ

(คุณขอศรี รอดเมือง)

“กิจกรรมที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในบริเวณอุทยานฯ และแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การศึกษาธรรมชาติ การพักผ่อนหย่อนใจ การเล่นน้ำ การดำน้ำดูปะการัง”

(คุณพิชัย อานันตวิกุล)

“ภายในอุทยานฯ และบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม เช่น การชมปะการัง การเล่นน้ำ การศึกษาธรรมชาติ”

(คุณพรศักดิ์ เกลี้ยงช่วย)

“กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริเวณอุทยานฯ และแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ เล่นน้ำ เดินเล่นชายหาด ดำน้ำดูปะการัง การพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาธรรมชาติ”

(คุณจิระศักดิ์ ตรังคนิเวศน์)

“กิจกรรมที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอุทยานฯ และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่ การเดินเล่นชายหาด การว่ายน้ำ การดูปะการังน้ำตื้น และปะการังน้ำลึก การศึกษาธรรมชาติ”

(คุณกมลภัทร์ ดอกไม้หอม)

“กิจกรรมที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การดำน้ำดูปะการัง การเดินเล่นชายหาด การศึกษาธรรมชาติ”

(คุณศรีประภา ศศิธร)

1.1.9 สิ่งอำนวยความสะดวก

“มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวพอสมควร แต่ควรมีเพิ่มเติมในด้านการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และโทรศัพท์ ควรจะมีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุทยานฯ ประสบปัญหาน้ำในช่วงฤดูแล้ง ทำให้ไม่สามารถบริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ”

(คุณประทักษ์ กมลรัตน์)

“อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ส่วนที่ยังขาดแคลนอยู่บ้าง เช่น ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ซึ่งปัจจุบันดับแคบเพราะอยู่รวมในที่เดียวกันกับสำนักงาน”

(คุณวิโรจน์ จันทราสุทธิ)

“สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ บ้านพัก ที่จอดรถ ที่กางเต็นท์พักผ่อน เรามีเพียงพอ แต่บ้านพักน่าจะมีการสร้างเพิ่มที่เกาะกระดาน”

(คุณประสิทธิ์ จริงจิตร)

“อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว แต่ในช่วงฤดูกาลบ้านพักจะมีไม่พอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว”

(คุณประสพ สุขแก้ว)

“มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวพอสมควร แต่ควรมีการสร้างเพิ่มเติม เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ถึงขยะ”

(คุณคำนึ่ง กิ่งเกาะขาว)

“สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ทางอุทยานฯ ได้จัดบริการให้กับนักท่องเที่ยวมีเพียงพอ แต่ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว”

(คุณวาสนา กิ่งเกาะขาว)

“ในปัจจุบันมองปริมาณนักท่องเที่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก มีความพอเพียงเนื่องจากในอุทยานฯ มีช่วงฤดูของการท่องเที่ยวทำให้สิ่งอำนวยความสะดวกความพอเพียงกับช่วงฤดูกาล ยกเว้นมีการจัดระเบียบพัฒนาให้ดีขึ้น เป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเข้ามา และมีการจัดระเบียบพัฒนาให้มีความสวยงามให้เป็นธรรมชาติ เอาข้อกฎหมาย ระเบียบที่ทางอุทยานฯ ยึดถือ มาใช้ในการปฏิบัติจะทำให้มีความเป็นระเบียบ”

(คุณจรัญ ชื่นในธรรม)

“ทางอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น มีศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ป้ายสื่อความหมาย บ้านพัก จุดกางเต็นท์ พักแรม ถึงขยะ ที่จอดรถ ห้องน้ำ โทรศัพท์ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม”

(คุณวิชัย รัตตมณี)

“สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางอุทยานฯ ได้จัดให้บริการแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ป้ายสื่อความหมาย บ้านพัก จุดกางเต็นท์ พักแรม ถึงขยะ ที่จอดรถ ห้องน้ำ โทรศัพท์ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม มีน้อยมาก”

(คุณประเทือง ชนะภัย)

“สิ่งอำนวยความสะดวก ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ป้ายสื่อความหมาย บ้านพัก จุดกางเต็นท์ พักแรม ถึงขยะ ที่จอดรถ ห้องน้ำ โทรศัพท์ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม โดยข้อเท็จจริงตอนนี้มีน้อย คือ ทางอุทยานฯ เล้าทำหน้าที่/ภารกิจ แนวรับ คือตั้งรับ แต่ไม่ได้ศึกษาศาสตร์เชิงรุก ตอนนี้เป็นแค่แก้ปัญหาที่มันสะสมค้างค้ำอยู่ คือ ปัญหาเรื่องการบุกรุกที่อุทยานฯ ก็ไม่สามารถแก้ไขได้ และในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถแก้ไขได้มาก มีผู้บุกรุกรายใหม่ก็ไม่สามารถ แก้ได้ แล้วทำให้ไม่มีเวลาคิดในการพัฒนา อีกอย่างหนึ่งแนวคิดของอุทยานฯ ณ วันนี้ยังค่อนข้างล้าหลัง คือไม่ได้มองภารกิจในการสร้างรายได้ แต่มองภารกิจในเรื่องของการรักษา ทั้งที่รักษาไม่ได้และเมื่อรักษาไม่ได้ไม่ว่าจะไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวก็ไม่เอื้อไม่สนับสนุน ซึ่งตรงนี้ก็ เป็นข้อจำกัดของเค้าในเรื่องของกฎหมาย”

(คุณสกลิต โดทับเที่ยง)

“ทางอุทยานฯ ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวทั่วบริเวณหาดปากเมง และทางอุทยานฯ ได้จัดให้มีแผนที่ และมีเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวมีน้อยมาก เนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ถึงจะมีไม่เพียงพอกับขยะที่เพิ่มขึ้น”

(คุณบุญเจือ รอดเมื่อง)

“ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านอุทยานฯ ได้จัดรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ป้ายบอกเส้นทางและป้ายสื่อความหมาย จัดวางถังขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ บ้านพัก จุดกางเต็นท์พักแรมที่จ้อครด มีน้อยไม่เพียงพอกับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ในช่วงเทศกาล”

(คุณพิณิจ โจ้ทอง)

“การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ สถานที่จ้อครด ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวมีน้อย”

(คุณชอครัก รอดเมือง)

“สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว นับว่ามีความสำคัญมากในการบริการนักท่องเที่ยวแต่สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางอุทยานฯ ให้บริการมีน้อย ถ้าเทียบกับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี”

(คุณพรศักดิ์ เกลี้ยงช่วย)

“สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ป้ายสื่อความหมาย บ้านพัก ถังขยะที่จ้อครด ห้องน้ำ โทรศัพท์ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม มีน้อยมาก”

(คุณจิระศักดิ์ ตรังคนิเวศน์)

“สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางอุทยานฯ ได้จัดไว้มีน้อยไม่ค่อยเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ สถานที่จ้อครด โทรศัพท์ การบริการอาหารและเครื่องดื่มภายในอุทยานฯ”

(คุณกมลภัทร์ ดอกไม้หอม)

“การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีน้อย เช่น ห้องน้ำ สถานที่จ้อครด ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว”

(คุณศรีประภา ศศิธร)

“ทางอุทยานฯ ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว มีศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ป้ายสื่อความหมาย บ้านพัก ถังขยะ ที่จ้อครด ห้องน้ำ โทรศัพท์ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและประชาชน แต่ในปัจจุบันมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับปริมาณนักท่องเที่ยว ที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น”

(คุณเสวิฐ ทองชัย)

“สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางอุทยานฯ จัดสรรให้ เช่น สถานที่จ้อครด ห้องน้ำ มีน้อย”

(คุณวรรณิ์ ตูลเพ็ง)

“สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวมีน้อย”

(คุณวิโรจน์ ศรีจันทร์ทอง)

“ทางอุทยานฯ ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและประชาชน”

(คุณอาหลี บินหมุด)

“ทางอุทยานฯ ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ป้ายสื่อความหมาย บ้านพัก ถังขยะ ที่จ้อครด ห้องน้ำ โทรศัพท์ ไม่เพียงพอ”

(คุณอุบล กิ่งเกาะยาว)

1.2 การประเมินผลด้านกระบวนการ

1.2.1 ด้านพื้นที่

“ลักษณะด้านพื้นที่ของอุทยานฯ แหล่งท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น เกาะกระดานมีแหล่งปะการัง นอกจากนี้มีความหลากหลายของระบบนิเวศ เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเลที่มีพื้นที่บนบกและทางทะเลเป็นระบบนิเวศทางทะเลที่เชื่อมต่อกับชายหาด ป่าชายเลน”

(คุณประสิทธิ์ จริงจิตร)

“ลักษณะทางด้านพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีเอกลักษณ์และลักษณะเด่น โดยเฉพาะมีแหล่งท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความหลากหลายของระบบนิเวศ มีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ มีการเที่ยวดำ พายเรือ ดูนก ตกปลา มีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และมีความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ”

(คุณวิโรจน์ จันทราสุทธิ)

“ด้านพื้นที่ของอุทยานฯ มีเอกลักษณ์เฉพาะและความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว อย่างเช่น เกาะกระดาน ถ้ำมรกต นอกจากนี้มีแหล่งหูกาทะเลที่เป็นอาหารของพะยูน และมีความหลากหลายของระบบนิเวศ”

(คุณประสพ สุขแก้ว)

“อุทยานฯ มีความโดดเด่นด้านพื้นที่ มีความหลากหลายของระบบนิเวศ ทำให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม”

(คุณจรัญ ชื่นในธรรม)

“ด้านลักษณะพื้นที่ทางอุทยานฯ เองก็มีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว มีความหลากหลายของระบบนิเวศทั้งทางบกและทางทะเล”

(คุณวิชัย รัตตมณี)

“ด้านพื้นที่ของอุทยานฯ ที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะ คือ มีแหล่งหูกาทะเลซึ่งเป็นอาหารของพะยูน”

(คุณประเทือง ชนะภัย)

“ลักษณะพื้นที่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีเอกลักษณ์หรือลักษณะเด่น ดังนี้ คือมีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม”

(คุณบุญเจือ รอดเมื่อง)

“ด้านพื้นที่มีลักษณะเด่น ดังนี้แหล่งท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความหลากหลายของระบบนิเวศ ทำให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม”

(คุณพินิจ ใจทอง)

“แหล่งท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความหลากหลายของระบบนิเวศ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม”

(คุณพรศักดิ์ เกลี้ยงช่วย)

“ลักษณะด้านพื้นที่ของอุทยานฯ มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นความหลากหลายของระบบนิเวศ ทำให้มีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว”

(คุณกมลภัทร์ ดอกไม้หอม)

“อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีเอกลักษณ์เด่นทางด้านพื้นที่ แต่ในทางกลับกันอุทยานฯ ประสบปัญหาเรื่องความสะอาดของพื้นที่และความสมบูรณ์ของธรรมชาติของธรรมชาติลดน้อยลง”

(คุณยอดรัก รอดเมือง)

“ด้านพื้นที่ของอุทยานฯ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ซึ่งพื้นที่ของอุทยานฯ มีความหลากหลายของระบบนิเวศที่เด่น ๆ คือ ที่ถ้ำมรกต ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม นอกจากนี้อุทยานฯ มีกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ได้แก่ การเดินป่า การอนุรักษ์แหล่งหญ้าทะเล และพะยูน ซึ่งในปัจจุบันมีประมาณ 100 ตัว มีจำนวนลดลงปีละ 10-12 ตัว เนื่องจากการทำลายของมนุษย์”

(คุณประทีพย์ กมลรัตน์)

“ลักษณะพื้นที่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น คือ มีแหล่งหญ้าทะเลที่เป็นอาหารของพะยูน นอกจากนี้ทางอุทยานฯ ก็มีความหลากหลายของระบบนิเวศ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เช่น การดำน้ำดูปะการัง การพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาธรรมชาติ”

(คุณสกลิต โตทับเที่ยง)

“ลักษณะพื้นที่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีเอกลักษณ์หรือลักษณะเด่น ที่เห็นได้ชัดเจนคือ มีพะยูนซึ่งเป็นสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนม สามารถพบเห็นได้ที่อุทยานฯ”

(คุณศรีประภา ศศิธร)

“ด้านพื้นที่ของอุทยานฯ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีเกาะต่างๆ มากมาย เช่นบริเวณรอบๆ เกาะลิบงเป็นแหล่งหญ้าทะเล ซึ่งเป็นอาหารของพะยูน”

(คุณจิระศักดิ์ ด้รงค์นิเวศน์)

1.2.2 ด้านการจัดการ

“ภายในอุทยานฯ ได้จัดที่พักอาศัยของบุคลากร มีความกลมกลืนกับธรรมชาติ เพราะว่าการสร้างบ้านพักมีการกำหนดโซน ไม่ให้ว่าจะสร้างตรงไหนก็ได้ เรามีแผนจัดการที่ชัดเจนว่าบริเวณไหน ที่เราจะสร้างบ้านพักบริเวณไหนที่จะให้นักท่องเที่ยวไปกางเต็นท์ หรือพักผ่อนหย่อนใจ”

(คุณประสิทธิ์ จริงจิตร)

“ในภาพรวมอุทยานฯ มุ่งเน้นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุดและยาวนานที่สุด และมีการควบคุมการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีการกำหนดโซนการใช้พื้นที่ที่เหมาะสมที่คำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่”

(คุณประทีพย์ กมลรัตน์)

“ทางอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม มีการจัดที่พักอาศัยของบุคลากร/เจ้าหน้าที่ และที่พักตั้งแคมป์ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร มีป้ายถ่ายทอดความรู้เชิงนิเวศให้แก่

นักท่องเที่ยวและประชาชน ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ มีการกำหนดเขตการจัดการ (zoning) บริการแต่ละประเภท และมีการจัดเส้นทางคมนาคม ในการเข้าถึงและเดินทางออก ณ แหล่งท่องเที่ยวโดยสะดวก”

(คุณวิโรจน์ จันทราสุทธิ)

“ในด้านการจัดการอุทยานฯ มีการบริการ นักท่องเที่ยวรวมไปถึงดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว มีการคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ มีการจัดที่พักอาศัยให้มีความกลมกลืนกับธรรมชาติ และกำหนดเขตไว้สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ปัจจุบันศูนย์บริการนักท่องเที่ยวมีน้อย”

(คุณประสพ สุขแก้ว)

1.2.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

“ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ทางอุทยานฯ มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงกับอุทยานฯ และนักเรียน นักศึกษา ตามสถาบันต่างๆ ที่อยู่รอบอุทยานฯ รวมทั้งมีการจัดทำสื่อความหมายตามสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวได้มีความรู้และเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว”

(คุณประทักษ์ กมลรัตน์)

“ทางอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้โดยมีการประชาสัมพันธ์ มีการสื่อความหมายโดยใช้แผ่นพับ เป็นสื่อที่เข้าถึงนักท่องเที่ยวมากที่สุด นอกจากนี้มีการ ส่งเสริมความรู้และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ มีการสร้างความตระหนักและจิตสำนึก แต่ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวและประชาชนเองด้วย”

(คุณประสิทธิ์ จริงจิตร)

“กระบวนการเรียนรู้ที่ทางอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมได้มีการจัดการ คือ การประชาสัมพันธ์ มีป้ายแนะนำการปฏิบัติ และมีป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว มีการให้บริการข้อมูลในด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว”

(คุณวิโรจน์ จันทราสุทธิ)

“อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ได้มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ในการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น มีการร่วมประชุมกับประชาชน เพื่อเผยแพร่และสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ธรรมชาติ มีป้ายห้ามทิ้งขยะและป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยวไว้ตามจุดท่องเที่ยว”

(คุณประสพ สุขแก้ว)

“ทางอุทยานฯ มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่ประชาชน การประชาสัมพันธ์นี้ทุกส่วนต้องร่วมกันองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) อุทยานฯ ททท.หอการค้า นอกจากนี้ทางอุทยานฯ มีป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว และป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว และมีการประชาสัมพันธ์ให้คนใน ท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการส่งเสริมความรู้และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และมีการให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว”

(คุณเสวีธ ทองช้อย)

“มีการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้มีการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น”

(คุณวรรณี ตูลเพ็ง)

“ในเรื่องของประชาสัมพันธ์มีบ้าง เช่น มีศูนย์การให้ข้อมูลข่าวสาร มีเรือนพักรับรอง ซึ่งทางอุทยานฯ มีรายได้จากการเข้าอุทยานฯ น่าจะมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งโดยกฎหมายอุทยานฯ ไม่ได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการท่องเที่ยว แต่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติ อุทยานฯ มีข้อจำกัดโดยกฎหมาย ถ้าไม่สามารถมีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการในเรื่องการท่องเที่ยวมากนัก ทางอุทยานฯ ไม่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยว ขาดบุคลากรด้านการท่องเที่ยว แต่มีความรู้ด้านการปกป้อง นอกจากนี้จะจัดระเบียบด้านพื้นที่ แต่ถ้าหากมองในทางด้านกฎหมายถ้าหากมีผู้บุกรุกทางอุทยานฯ จะดำเนินการกฎหมายทันที ทางอุทยานฯ น่าจะให้ความรู้ทางด้านกฎหมายแก่ประชาชนบ้าง นอกจากนี้ปริมาณเจ้าหน้าที่ของอุทยานมีจำนวนไม่เพียงพอในการให้บริการข้อมูล ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีการเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนด้านการสร้างความตระหนักและการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยว”

(คุณจรัญ ชื่นในธรรม)

“ทางอุทยานฯ มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยมีเจ้าหน้าที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวภายในอุทยานฯ การสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของตัวเอง มีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ทางอุทยานฯ เองก็มีป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยวและการให้บริการข้อมูลจากเจ้าหน้าที่”

(คุณประเทือง ชนะภัย)

“ในเรื่องการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นทางอุทยานฯ ไม่ค่อยมีหรือมีน้อยมาก”

(คุณวิชัย รัตตมณี)

“ทางอุทยานฯ ไม่ได้ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น เพราะบทบาทที่เค้าทำอย่างเดียว คือ การอนุรักษ์ปราบปราม ป้องกัน และที่สำคัญทางอุทยานฯ ไม่สามารถดึงมวลชนเข้ามามีส่วนร่วม ก็เลยเกิดปัญหาเกิดการทะเลาะวิวาทกับชาวบ้าน ดังนั้นผลที่ได้ก็คือ ประชาชนไม่ได้ให้ความร่วมมือกับอุทยานฯ เท่าที่ควร”

(คุณสถิต โดทับเที่ยง)

“อุทยานฯ ไม่มีการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทางอุทยานฯ มีหน้าที่เก็บเงินค่าธรรมเนียมอย่างเดียวไม่ได้มีการพัฒนาให้ดีขึ้น การสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น และการประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ผ่านมามีผล ไม่มีเลย ไม่มีการณรงค์ ไม่มีการอบรมให้ความรู้ผู้ประกอบการ ไม่อธิบาระเบียบให้ทราบ มีหน้าที่อย่างเดียว คือ เก็บเงินค่าธรรมเนียม ต้องการให้อุทยานฯ มีการประชุมผู้ประกอบการ ประชาชน และให้คำแนะนำ ให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ”

(คุณพิณิจ โจ้ทอง)

“ถึงขณะมีไม่เพียงพอต่อปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น ป้ายสื่อความหมายและป้ายบอกเส้นทางมีแต่ไม่เพียงพอ การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวมีน้อย มีการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น และที่สำคัญทางอุทยานฯ เองขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง”
(คุณบุญเจือ รอดเมือง)

“การประชาสัมพันธ์ในเรื่องการท่องเที่ยวมีน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลยในส่วนนี้ และไม่มีการสร้าง ความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น”
(คุณยอดรัก รอดเมือง)

“อุทยานฯ ไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และไม่มีทำให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว”
(คุณพรศักดิ์ เกลี้ยงช่วย)

“การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวไม่มี ป้ายสื่อความหมายแทบจะไม่มีเลย การให้ บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยวมีบ้าง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ”
(คุณจิระศักดิ์ ตรังคนิเวศน์)

“อุทยานฯ ไม่มีการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่ประชาชน แต่มีการอบรมบ้างปีละครั้ง แต่ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควร นอกจากนี้ไม่มีการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ไม่มีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เจ้าหน้าที่ให้ความสะดวกในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว”
(คุณกมลภัทร์ ดอกไม้หอม)

“ทางด้านอุทยานฯ มีการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว และมีการประชาสัมพันธ์น้อย มีป้ายสื่อความหมายและจัดวางถังขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ”
(คุณศรีประภา ศศิธร)

“ไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ทางอุทยานฯ มีหน้าที่จับอย่างเดียว ไม่มีการ สร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ประชาชน เจ้าหน้าที่มีการให้ บริการข้อมูลในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว”
(คุณวิโรจน์ ศรีจันทร์ทอง)

“การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึก ที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นไม่มี เจ้าหน้าที่ให้ความสะดวกในการให้บริการข้อมูลมีพอสมควร”
(คุณคำนึ่ง กิ่งเกาะขาว)

“โดยภาพรวมทางอุทยานฯ ไม่มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวกับประชาชน นอกจากนี้ทางเจ้าหน้าที่มีการให้บริการข้อมูลในการแนะนำเส้นทาง แหล่งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยวมีป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยว”
(คุณอาหลิ บินหมุด)

“มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่ประชาชน มีป้ายบอกเส้นทางและป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ ไม่มีการส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ

แหล่งท่องเที่ยวให้ประชาชนทราบและไม่มีการประชุมสัมพัทธ์ให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมี จิตสำนึกด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ” (คุณอุบล กิ่งเกาะขาว)

“ไม่มีการประชุมสัมพัทธ์เพื่อให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและไม่สร้างความตระหนักและปลูก จิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ทางอุทยานฯ ได้จัดให้มีป้ายห้ามทิ้งขยะ และป้ายสื่อ ความหมายธรรมชาติที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทางให้แก่นักท่องเที่ยวไว้ตามจุดท่อง เที่ยว มีการให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในการแนะนำเส้นทางแหล่งที่พักสถานที่ท่องเที่ยว” (คุณวาสนา กิ่งเกาะขาว)

1.2.4 ด้านการมีส่วนร่วม

“การมีส่วนร่วมของประชาชน ในอดีตไม่ค่อยมี ปัจจุบันเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าคนใหม่มี การเริ่มเข้าหาประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยว นอกจากนี้อุทยานฯ มีการประชุมในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เปิดโอกาส ให้ประชาชนในท้องถิ่นแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก แต่การมีส่วนร่วมใน กระบวนการคิดตัดสินใจ และกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยวมีน้อย” (คุณประสพ สุขแก้ว)

“ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวของอุทยานฯ โดยทางอุทยานฯ ได้พยายามให้ประชาชนได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนใกล้เคียงอุทยานฯ ได้มีโอกาสร่วมดำเนิน กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น” (คุณประทีพ กมลรัตน์)

“ในเรื่องการมีส่วนร่วม ทางอุทยานฯ มีการให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนะเกี่ยวกับ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้อุทยานฯ มีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการมีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ การท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชน และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจ กรรมการท่องเที่ยว และนอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนในแง่การมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ อยู่ในช่วงการ ริเริ่ม” (คุณประสิทธิ์ จริงจิตร)

“ด้านการมีส่วนร่วมทางอุทยานฯ ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ มีการถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา และจัดโครงการอบรม สัมมนาต่างๆ และประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสในการต้อนรับ นักท่องเที่ยวทั้งการให้บริการ ให้คำแนะนำโดยเป็นมัคคุเทศก์ หรือการบริการนำเที่ยว ซึ่งมีทั้งเอกชนและราษฎร ในชุมชน” (คุณวิโรจน์ จันทราสุทธิ)

“ทาง ททท. พยายาม แต่มีข้อจำกัดเยอะมาก มีการประสานงานร่วมมือกันตลอด แต่มีปัญหาอยู่ตลอด เวลา ทางอุทยานฯ มีหน้าที่ทางด้านปกป้องรักษา แต่การท่องเที่ยวในอุทยานฯ ไม่ได้มองเรื่องการท่องเที่ยวใน ปัจจุบันมีข้อขัดแย้งกับหน่วยงานและประชาชน เนื่องจากประชาชนอยู่ก่อนที่ทางอุทยานฯ ประกาศเขต ทำให้เกิด ปัญหาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน” (คุณจรัญ ชื่นในธรรม)

“ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนทางอุทยานฯ ยึดกฎระเบียบเป็นหลัก ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ และกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว ความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ประชาชนจะมีส่วนร่วมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาชนมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ ให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวและมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก”

(คุณวิชัย รัตตมณี)

“ด้านการมีส่วนร่วมกับอุทยานฯ เนื่องจากหอคการค้าไม่ต้องการให้เห็นว่าภาพลักษณ์ของหอคการค้าเป็นภาพของนายทุน ที่จะเอาประโยชน์จากอุทยานฯ หอคการค้าจะไม่ไปเสนอปัญหาโดยตรงกับอุทยานฯ แต่ที่ผ่านมามีการพูดคุยกับทางอุทยานฯ เพื่อให้เค้ามีทัศนคติที่ดีต่อผู้ประกอบการหรือผู้ลงทุน”

(คุณสลิล โดทับเที่ยง)

“ด้านการมีส่วนร่วมทางอุทยานฯ ไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในเรื่องการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ และกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยวและแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยว”

(คุณประเทือง ชนะภัย)

“ด้านการมีส่วนร่วมอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับชุมชนมากเท่าไร ต้องการให้หัวหน้าหน่วยงานต่างๆ มีการประสานงานกันประชาชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ และกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยว และการแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยว ซึ่งตรงจุดนี้ผมต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมคิด จนกระทั่งมีส่วนร่วมในขั้นตอนสุดท้าย”

(คุณบุญเจือ รอดเมือง)

“อุทยานฯ มีส่วนร่วมกับชุมชนในการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงในถังการเก็บขยะชายหาด การไม่ทำลายปะการัง การไม่เก็บเปลือกหอย นอกจากนี้ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจด้านการท่องเที่ยว และที่สำคัญอย่างยิ่งในด้านการมีส่วนร่วม คือต้องการให้หน่วยงานราชการภาค เอกชนและผู้ประกอบการมีการประสานงาน”

(คุณพินิจ ใจทอง)

“ไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับอุทยานฯ ในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ มีส่วนร่วมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การท่องเที่ยวเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีรายได้”

(คุณยอดรัก รอดเมือง)

“ชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วม กับอุทยานฯ ในการจัดการการท่องเที่ยว”

(คุณพิชัย อานันตทวีกุล)

“อุทยานฯ ไม่มีส่วนร่วมอะไรกับประชาชน ในทางกลับกันประชาชนก็ไม่มีส่วนร่วมกับอุทยานฯ อุทยานฯ ไม่มีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ ไม่มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ประชาชน มีหน้าที่อย่างเดียวในเรื่องการจับกุม และที่สำคัญในด้านการมีส่วนร่วมประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ เป้าหมายที่สำคัญไม่มีกระบวนการทำงานร่วมกัน ไม่มีการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างชาวบ้านกับอุทยานฯ”

(คุณพรศักดิ์ เกลี้ยงช่วย)

“มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เนื่องจากเป็นคณะกรรมการและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทางอุทยานฯ มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ และกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยว และแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยว”

(คุณจิระศักดิ์ ตรังคนิเวศน์)

“มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก และมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ไม่มีส่วนร่วมกับอุทยานฯ ในด้านการตัดสินใจ และต้องการให้ทุกหน่วยงานมีส่วนร่วม งานจึงจะประสบความสำเร็จ และที่สำคัญต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่านี้”

(คุณกมลภัทร์ ดอกไม้หอม)

“การท่องเที่ยวเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีรายได้ และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ เช่น ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว ส่วนทางด้านการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ ทางด้านประชาชนไม่มีส่วนร่วมกับอุทยานฯ เลยในจุดนี้”

(คุณศรีประภา ศศิธร)

“ด้านการมีส่วนร่วมกับอุทยานฯ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล และมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น จำหน่ายอาหาร ของที่ระลึก ส่วนการมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ และกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยว การแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยว ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในส่วนนี้”

(คุณเสวิฐ ทองชัย)

“ด้านการมีส่วนร่วมกับอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีส่วนร่วมในเรื่องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนเรื่องอื่นไม่ค่อยมีส่วนร่วมมากเท่าไร”

(คุณวรรณิ์ ตูลเพ็ง)

“มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การท่องเที่ยวเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีรายได้ และร่วม

กิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น เป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ส่วนอุทยานฯ ไม่มีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจร่วมกับอุทยานฯ”

(คุณวิโรจน์ ศรีจันทร์ทอง)

“มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงในถังการเก็บขยะชายหาด การไม่ทำลายปะการัง การไม่เก็บเปลือกหอย แต่ไม่มีส่วนร่วมในด้านกระบวนการคิดตัดสินใจด้านการท่องเที่ยว ทางอุทยานฯ ไม่มีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชน”

(คุณคำนึ่ง กิ่งเกาะยาว)

“มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและมีส่วนร่วมคิดตัดสินใจ เนื่องจากเป็นคณะกรรมการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยวและมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ทางด้านอุทยานฯ มีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้าง”

(คุณอาหลี บินหมุด)

“ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีรายได้และมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ”

(คุณอุบล กิ่งเกาะยาว)

“มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทางอุทยานฯ ไม่มีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชน นอกจากนี้การท่องเที่ยวเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว”

(คุณวาสนา กิ่งเกาะยาว)